

خلاصہ دسورتونو

روابط، امتیازات، مقاصد، تقسیم

اونور گنڑ معلومات ل دسورتونو

سورة الفاتحه - سورة ق

Ketabton.com

مدرس: مولانا خلیل الرحمان صاحب مدظلہ

طالب: محمد ایوب

سورة فاتحه

(۱) ہر سورۃ دسے پیرتیب قرآن کے پادال ہر اوپہ نزول کے ۵ نمبر ہیں سورۃ مدثر دسے: علق۔ قلم۔ مزل۔ مدثر۔ فاتحہ، رکی، اودنی اساتہ تخصیص رکہ کو لشی چہ بعضے الفاظ لکھ صلوات، جہاد، بازکوة پہ

کی سورۃ نو کے لغوی معنی سرہ رازی اودنی سورۃ نو کے پہ اصطلاحی معنی سرہ رازی بل داچنی سورۃ نو کے خطاب زیات تر مشرکانو اوامیان تہ وی اودنی سورۃ نو کے خطاب ہمیشہ اہل کتابو اوامیانو تہ وی

کی سورۃ نو ہفہ دی چہ ہجرت نہ تھکے نازل شوے دی اگرچہ پہ طائف یا بل مقام کے والے نہ وی اودنی ہفہ دی چہ ہجرت نہ بعد نازل دی اگرچہ خبر پہ موقع یافخ مکہ نہ پس ولے نہ وی۔ 86+28=124

(۲) نومونہ سورۃ فاتحہ: دفتاحے گزہ نومونہ دی قانون دادے چہ کثرۃ الاماء بتدل علی کثرۃ الصفاء لکہ یوسرے چہ قاری ہم دے عالم ہم، حافظ او مفتی ہم دے دا گزہ القابات دے سڑی پہ گزہ وصفاتو

دلالت کوی دغہ شان دفتاحے ہم گزہ نومونہ دی اودا نومونہ چا دران نہ نہ دی جو کڑے۔ بلکہ داؤل نقل دی ونی ﷺ نہ:

(۱) فاتحہ: افتتاح نہ دے پراستو کئے: دے سورۃ سرہ افتتاح دقرآن اشوہ... (۲) اساس القرآن: بنیاد قرآن یا خلاصہ قرآن: دتمام اسانی کتابونو اودقرآن خلاصہ ہم دے سورۃ کے دہ

(۳) سورۃ صلوات: حدیث دے: لاصلوات لمن لم یقرأ بفاتحہ الکتاب پہ جمع کے امام اوپہ زانلہ موز کے موز گزہ اربہ فاتحہ دانی ورنہ موز نہ کیگی نور سورۃ نو دخلق پہ خود اودا سورۃ دخالق پہ خود دے

(۴) سورۃ حمد: پہ شروع دے سورۃ کے حمد نہ دی (۵) سورۃ الشافیہ: داسورۃ روحانی پیارو دپارہ شفادہ کہ چرے معنی مطلب سرہ پورا یاد کڑے شی اوئل پرے اوکڑے شی

(۶) کافی: چاچہ اودا سورۃ زوہ کڑو معنی او مطلب سرہ اوئل نے پرے اوکڑو نو دجنم نہ خلاصی دپارہ بیکانی شی دہ لہ (۷) وافیہ: مکمل دضمون لحاظ سرہ: درجہ پہ درجہ کیے ٹول بیانات دی

(۸) رقیہ: دم والا سورۃ: لکہ شگہ چہ ابوسعید الخدریؓ چلو ملگر وسرہ جہاد تہ تلے دوپہ لارہ کے دپوٹوم شتر چہ مار یا لزم خوڑلے دو... اکڈے ترے واخستے... بعضے خلق دے نہ پدم پیسے اختلاو استدلال

کوی مگردا غلط دی ہفہ خوال غیبت وو ستاد اشوہ

(۹) کزہ: خزانہ وعلومو: شیخ القرآن صاحب ہر فرما بل چہ کہ چرے ماتہ اللہ شپک ۶ کالہ عمر راکڑی اوڑہ مسلسل ہم دافاتحہ بیانوم نوز ماعمر

پختہ شی مگردے فاتحہ علوم پہ ختم شی

(۱۰) تعلیم المسلمہ: رسوال کو لو چل یا علم: ژوپسے تعریفونہ داللہ، بیاجلہ عاجزی، بیاسوال کول بل داچہ شغوتل پکاری دی ہدایت اوپدے ثابت قہمی او شگہ پہ غواڑے احادیث کے رازی چہ بہترین دعا

دیونش وہ (لا اله الا انت سبحانک...) زکہ چہ ددعا درے شرائط وادھف درے داڑہ دے دعا کے دو (۱) چہ دچانہ غواڑے ہفہ پہ بخل نہ پاک گزہ

(۲) چہ شغواڑے نو ددغے شیو ہفہ مالک گزہ (۳) خیل زان بہ عاجزہ گزہ

(۱۱) ام القرآن: ام اصل یا مورت وائی شگہ چہ موراصل دپچی وی دغے سورۃ فاتحہ اصل دٹول قرآن دہ

(۱۲) ام الکتاب: دٹولو اسانی کتابو اصل یا خلاصہ ہم دے فاتحہ کے دہ

(۱۳) سبع مثانی: اووہ اثینوہ چہ بار بار پیلے کیگی مانزہ کے کسک

(۳) وجہ تقدیم: ہسے خوزم ونگ علماء ددے لس وجوہات خالی مگر ہفہ زیات تر علمی دی دلہ صرف دوہ وجوہات وایو:

(۱) ٹول قرآن پہ دو قسمہ اثینوہ مشتمل دے یو علمی بل عملی علمی دعلم وعتیدے سرہ تعلق لری لکہ توحید اورسالت یا ایمان بالآخرہ وغیرہ عملی صرف عمل سرہ تعلق لری لکہ قیام الصلوات یا حج وغیرہ نو

پدے فاتحہ کے دادواڑہ قسمہ موجود دی ژومی درے اثینوہ علمی دی چہ عقیدے سرہ تعلق دے او بل ثلورم بیت ایاک نعبہ... تعلق عمل سرہ دے

(۲) پہ اعتبار رقم قرآن ۴ حصے دے (۱) الحاق لکل... (۲) الربی... (۳) المبارک فی... (۴) ایمان... نو فاتحہ الحمد للہ کے خالق تہ اشارہ دہ رب العالمین کے ددو یسے ہسے خلاصہ پہارٹن کے

دریہ ہسے المبارک: خلاصہ اوپہ مالک یوم الدین کے داخرے حصے خلاصہ نو فاتحہ خلاصہ دقرآن دہ او قانون دادے چہ خلاصہ مقدم دی پہ تفصیل او تفسیر

حضرت مولانا شبیر احمد عثمانی دفتاحے وجہ ذاتی تقدیم وجہ ذاتی تقدیم کے ۶ خبرے دی، توحید+ رسالت+ احکامات+ قیامت+ حال دنونکو+ حال دنونکو نو فاتحہ کے دا شپک واڑہ شتہ پوہ

عالمان چہ خطاب کوی نو ژوہیہ خلاصہ شگے کڑی او بیارے مفصل بیان اوکڑی

(۴) مقصد سورۃ یادوہ یاخویر یا زبدہ (سج) دسورۃ چہ ٹول سورۃ دھفہ نہ تاوگی ہفہ دے (۱) ایاک نعبہ وایاک نستعین (۲) مقاصد اربعہ عالیہ۔ قرآن پاک 8 مسئلے بیانوی چہ 4 کپکے مہمات او

4 کپکے مہمات دی مہماتوہ مقاصد اربعہ عالیہ ہم وائی چہ ہفہ دادی (۱) اثبات دتوحید (۲) رسالت... مہمات دادی... نو فاتحہ دغہ ژومی ثلور بیانوی دا ثلور مقاصد دفتاحے دھرات اولفظ نہ داسے

ثابت دی چہ الحمد للہ نہ ایاک نستعین پورے توحید خو پڈا گدے مگر اھد نا الصراط... ضالین پورے شگہ ثابت دے داسے چہ مومگ داسوال دھفہ ذات نہ داسے کو چہ ددے کار نہ صرف اللہ دے

اثبات درسالت ترے داسے ثابت دے چہ علمی او عملی مسئلے مومگ تہ چاہیان کڑے یا داڑے دا رسول۔ شہ کے درتہ بیان کڑے قرآن کے۔ دے صدقات الکتاب مسئلہ واضح شوہ

دغے صدقات الکتاب ہم داخلہ چہ اوصاف داللہ یا صفات دبنہ چہ ایاک نعبہ وغیرہ کے دی مومگ تہ رسول شگہ رارسلو لہ دے دے قرآن کے بیان کڑے دہ اللہ رحمن اور جم دے اقرآن ہم

اللہ رحم دے پوس ۵۸ قبل بفضل اللہ ورحمہ... ہم دغے مسئلہ ایمان بالآخرہ ہم داخلہ چہ احمد وند اللہ شہ پارہ وائے اودا عبادت داللہ شہ پارہ کو دے دے پارہ چہ قیامت کے مے پکارا شی بل داللہ

رب یعنی تربیت دبدن اور روح کو نکدے دے نو دروح تربیت پہ قرآن سرہ کوی دے دپارہ چہ دازوچ مے قیامت کے بچ شی دغذاب۔ پہ مالک یوم الدین سرہ اثبات قیامت براہ راست نو مختصر داچہ دفتاحے

ہرایت یا ہر لفظ نہ دا ثلور مقصدی خبرے واضح دی۔

(۵) تقسیم سورۃ: ہر سورۃ کے تقسیم پہ 8 اور 15 حصوں پر شے دے مگر لکھ موگ صرف پہ درے حصے کو۔ نو سورۃ تقسیم دے پہ اعتبار دھنا مین سورہ پہ در پو حصے کے:

- (۱) بڑی درے اتونہ (الحمد للہ نہ تر مالک یوم الدین) مشتمل دی پہ آسمان سرہ اللہ چہ یواسم (اللہ) اسم ذاتی او باقی ثلوث نہاتی دی۔ پہ الحمد للہ سرہ در پہ تمامو شرکا نو کیگی پہ رب العالمین سرہ در پہ بنامو بنویسا نو او صامینو کیگی پہ الرحمن الرحیم سرہ ہم در پہ شرکا نو کیگی چہ برکت ذمہ دار بل ٹوک گزوی بہ مالک یوم الدین سرہ در دے پہ ہفتہ شرکا نو چہ بل لہرہ شفاعت ذمہ دار گزوی نو داڑو مے حصہ مختص دہ حقوق اللہ لہرہ (۲) آیت ۴ چہ حقوق اللہ او حقوق العباد کے مشترک بیان کیگی پہ ایک نعبہ کے دالہ حق داوہ چہ عبادت خاص کڑے شی اللہ لہرہ او بندہ حق داوہ چہ عبادت او دغے پہ ایک نستین کے ہم۔ (۳) آیت ۵ نہ تر آخر پورے۔ دیکے خالصہ بندہ حقوق دی چہ کیکے در پوڑو لیون دے اجمالاً۔ کدے چہ بندہ وائی چہ اھدا نا الصراط المستقیم نو حدیث قدسی دے چہ اللہ فرمائی چہ ہذا العبدی دا زما درہ حق دے۔ نو سورۃ فاتحہ کے رد دے پہ ثلوث فرقو (۱) دھریہ: ددی داوہ دہ چہ اللہ نہ دھرشہ حادثاتی طور پہ پیدای او حادثاتی طور پہ فناہی نو الحمد للہ سرہ پدے دھریہ باندے رداوشو چہ اللہ خالق دے ہر شے دے۔ (۲) مجموعیان اوصائین (آتش پرست او نمر پرست) پہ رب العالمین سرہ (۳) رد دے پہ شرکا نو چہ در یار تو نو او بتا نو عبادت کوئی پہ رب اور من سرہ (۴) ہفتہ فلا سفران چہ یو مخلوق دہل و پیدائش او فنا کو سبب گزوی شہ چہ cause & effect relationship دیکھ کیگی۔

تفسیر کبیر دھاتے متعلق لکی چہ چہ فاتحہ کے ۵ خبرے دالہ او مخلوق سرہ متعلق دی: دالہ سرہ متعلق ۵ خبرے (۱) الوہیت (۲) ربوبیت (۳) رحمانیت (۴) رحیمیت (۵) مالکیت۔

دہندہ متعلق (۱) عبادات (۲) استعانت (۳) طلب دھدایت (۴) طلب استقامت (۵) طلب نعمت نوروتے ۵ دھبو ۵ سرہ داسے ترتیب وار تزی چہ موگ ستاہنگی زک کو چہ اللہ او اللہ یے۔ موگ ستاہنگ استعانت یا مدد زک غواڑو چہ تر ب یے۔ اوتانہ ہدایت زک غواڑو چہ تر ب یے۔ اوتانہ استقامت زک غواڑو چہ تر ب یے خاص رحم ستا پہ خاص مخلوق دی۔ اوتانہ نعمت سوال زک کو چہ مالک دسز او جزا یے۔

(۶) امتیازات سورۃ فاتحہ: (۱) سورۃ ممتاز دے پہ اجمالی خلاصہ دقران۔ قران ثلوث حصے دے دھلور و مقاصد و لحاظ سرہ۔ اثبات و توحید۔ رسالت۔ صداقت الکتاب۔ ایمان با آخرہ۔ نو فاتحہ دے

ثلوث وادھو خلاصہ پیش کوئی اجمالاً او مختصراً (۲) سورۃ ممتاز دے پہ بیان و تمام اسانی علوم کو کم چہ پہ کتب سابقہ کے دی۔ دھنے نو علوم و سولہ باب ایٹا ک نعبہ و ایک نستین دے

(۳) داسورۃ ممتاز دے پہ بیان و چل / طریقے خلود سوال۔ روستو بہئے وضاحت اوشی (۴) سورۃ ممتاز دے پہ بیان و دعا خاص کو لوچہ کو مدد دعا غوئل لازم دی - اھدا نا الصراط المستقیم

(۵) داسورۃ ممتاز دے پہ خاص کید و موز سرہ چہ سورۃ صلوٰۃ ہم وائی یعنی دے نہ بغیر موز نہ کیگی۔ مقتدی یا امام بہ ضرور فاتحہ وائی۔ پہ نومو نو دھاتے کے دے وضاحت شے دے۔

ہفتہ حروف چہ فاتحہ کے ثبوت: (۱) ت/ا (۲) خ/ا (۳) ذ (۴) ز/ا (۵) ش (۶) ظ/ا (۷) ف/ا داٹول پہ انعام ۱۲۲ کے راجہ دی دحروف پہ فاتحہ کے ولے نشہ نو بیٹھے علماہ فقہا۔

جواب کوئی۔ چہ زک چہ الفاظ زیات تر دھاب زانو کے استعمال دی او فاتحہ شفا دا سورۃ دے۔

(3)

اعتراض (۵) ایت ۱۰۶: آپس باندے چنن پورہ خبرہ کوے اوصابلہ۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶: ناسخیر منہ (۲) زہ واللہ دکنم تابع یم

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶: پاتخاذ الولد باندے چنن مومگ دنا بنانو نہ منع کوے۔ نو ۵ جوابو نہ کوئی (۱) سبحانہ (۲) بل لہ مانی السلوت والارض (۳) کل لہ قانتون (۴) بدیع السلوت والارض (۵) واذا قضی امرنا نقول لہ کن فیکون

اعتراض (۷) ایت ۱۱۸: کہ تہ رشتونے پیغمبرے نوستاپہ رسالت واللہ ماسرہ خبرے اوکڑی: جوابو نہ کوئی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذا لک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین لایات لقوم یوقنون ددے دو جوابو نہ علاوہ علماء ددے جواب ہم کوئی چہ یوحجازی بادشاہ دکنم نفاظ کو لو د پارہ دھر چادر دازے تہ نہ زی۔ نو حقیق بادشاہ شنگہ داسے اوکڑی۔

دوا و دم او اتم اعتراض در میان درے خبرے دی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ تو حیدر مرکز و فواہے بنی اسرائیل و تاسو مکیشک و لے شروع کرو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد ستا سودیکہ ابراہیم دعا و نو لے و پیغمبر منے (۳) ۱۳۲-۱۳۳: تو حیدر و لو انبیاء کرام سبق تو تبلیغ و فو تاسو لے تو حیدر نہ انکار کوے۔

اعتراض (۸) ایت ۱۳۲: پچھیل دقلے چتہ پچل دین کے پچلہ پشک او تردد کے لے لکھ یوحنا کلمہ بل خواج۔ جواب ایت ۱۳۲: اللہ المشرق و المغرب (یعنی زہ واللہ دکنم تابع یم۔۔) اعتراض (۹) دصفا و مردا پے طواف۔ چہ پچلہ خود صفا و مردا طواف کوے حالانکہ دودہ بتان (ناکیلہ او اسلاف) دو۔ اومومگ دبتا نو عبادت نہ منع کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا و المروۃ من شعائر اللہ

بیانور و اتنوں کے زواجر، انذار، دلا دو توبے درے شرائط پائیت ۱۶۰ کے، دلائیل و پو حید، رد شرک او بیان دھر ماتو کو لے شی انما حرم علیکم المیتہ۔۔

(چپکے تفسیر ددے رویے جسے شتم شی نو حلد باقی خلاصہ بہ بیانو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کر لے شی: اول د جہاد د پارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: ددے پھقلہ درے اپنے خبرے کوئی: (۱) تربیت د مجاہد (۲) اصلاح ذخیل ملک (۳) اصلاح ذخیل کور

منزل (۲) سورۃ انفال کے: چہ میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوئی

منزل (۳) سورۃ مجادلہ کے: یعنی فتح نہ بعد قانون و آداب (تفصیل د پارہ او گورہ شروع ددریے جسے پقران کے)

نوایت ۱۷۷ کے اے د مجاہد ل صفات ذکر کوئی ۵ عقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق دی۔ بیا اصول اربعہ لیا سبب المدن (د ملک اصلاح د پارہ ثلور اصول) ذکر کوئی۔ لکھ

(۱) ایت ۱۷۸: قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰: تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔)

(۳) ایت ۱۸۳: فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثشی (لا تاكلوا اموالکم۔۔)

بیابیان روج پہ شکر جے مال او بند دواڑہ لگی دند رنگ بہاد کے ہم دواڑہ لگی۔ ایت ۱۸۹: بیا ایت ۱۷۷-۱۷۹: پورے ۱۸۰ تو انین د کور مولو بیائیگی۔ ہند دادی:

(۱) ایت ۲۱۵: د کور مشرب ہند د چال لگوئی (۲) ایت ۲۱۶: مشرب ذخیل کور د افعت کوئی (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شہر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نبی عن الخمر و البیسر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح لیشی (۶) ایت ۲۲۱: نبی عن الکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نبی عن الجماع فی حالت الجحیش (۸) ایت ۲۲۳: مقصد جماع

(۹) ایت ۲۲۴: قسم خوئل واللہ پانوم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسکد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: طلاق اقسام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسکد رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۴: کندے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵: حکم الخطیہ (لا جناح علیکم۔۔) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق و غیر بدخول (۱۶) ایت ۲۳۸: مسکد صلوة (۱۷) ایت ۲۴۰: وصیت للازواج

(۱۸) ایت ۲۴۱: مسکد دفاند و رکو طلاق شوے شوے تہ

ددے نہ بعد مسکد جہاد پرے تفریح کیگی پہ بیان د جالوت او طالوت ایت ۲۴۶-۲۵۲: چپکے دایمرد جہاد د پارہ دودہ شرائط خالی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چپکے تفسیر ددے رویے جسے شتم شی نو حلد باقی خلاصہ بہ بیانو)

ثلورمہ حصہ: ایت ۲۵۳-۲۸۶ پورے: پدے کیے اتفاق فی سبیل اللہ ذکر دے۔ چتر غیب و رکوئی متفقینو مال تہ فی سبیل اللہ اوز جرو رکوئی بخلاوتہ:

ایت ۲۵۴: دمرگ نہ تھے اتفاق اوکڑے ایت ۲۵۵-۲۵۶: ہند دعوہ ذکر کوئی چپکے مسکد د پارہ ہ اتفاق کوے۔ بیا د دو فو تو بیان کوئی یوایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چہ بیان د

شیطان او مرد ددے چہ سرکشہ فرقدہ۔ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشید کوئی لکھ ابراہیم او عزیز بیا مثالو نہ د پارہ د خرچ کو لو پائیت ۲۶۱-۲۶۳ (واللہ و رضاد پارہ)

اوایت ۲۶۴-۲۶۶ کے دنیای غرض د پارہ۔ ایت ۲۶۷ کے دطیب مال و رکو لکھ دے ایت ۲۷۵-۲۸۱: دفعات پے سو خورد و باندے ایت ۲۸۲: ایت طویلا چہ بیان د معالما تو

کوئی۔ چہ لین دین بہ شنگہ کوے۔

بیا آخر کوع کے بیان دھنے ثلور و مسکو کوئی کوے چہ تیرے شوے پٹول سورۃ کے بیا ایت ۲۸۲ کے بیان د تو حید پہ لہ مانی السلوت سرہ پیا ایت ۲۸۵ کے اثبات د رسالت کوئی پیا من الرسول

سرہ۔ دریم پیا ایت ۲۸۶ کے پہ لایکلف اللہ سرہ بیان د جہاد کوئی او اتفاق پرے قیاس کوئی زکہ چہ اتفاق نہ بغیر جہاد ممکن نہ دے۔

(۲) اثبات در رسالت: (چون نبی خداوند بفرماید و آفرین دے) نبی کچھ فرمائی چیز یا مثال داسے دے لکے پوچھارت وی ہفے کے پوچھتے کہہ وی۔ مالک نے اگلی ہفہ بلڈنگ برابری۔
 انا خاتم النبیین لانی بعدہ اود دے اثبات ^{رسالت} دھم مقصدے چہ در رسول پہ طریقو کے کامیابی گزول۔ بدعتی چہ بدعت کوی۔ نو نبی کرہ نہ آخری رسول گزوی۔ نہ دھفہ طریقو کے کامیابی گزوی
 (۳) الجہاد فی سبیل اللہ: جہاد کہ جہد نشی نوعی دے دہ انتہائی کوشش کول۔ دپارہ اشاعت دقران او سنتو۔ چہ دادرین اللہ دے۔
 او کہ جہاد جہد نشی نو مطلب یے دے فراختیا ^{یعنی} ہفہ عمل چہ اسلام تہ فراختیا ملاوگی او مقابلہ کے کفر تنگیگی او ختمگیگی۔

(۴) الاتفاق فی سبیل اللہ: واللہ دین دپارہ مال گول۔ (اوس نے ربط تہ اگورہ: اتفاق بہ جہاد دپارہ کوے جہاد بہ اثبات در رسالت دپارہ کوے او اثبات در رسالت سرہ ملک کے توحید رازی)
 نوڑوے دوہے مکے دہما تو نہ او آخرے دوہے مکے دما تو نہ راداسے۔ باقی ہفہ غلور نوڑوے صداقت الکلب + ایمان بالآخرۃ او تنظیم + آداب دی۔ دھفے ہم ذکر کیگی مگر
 مختصراً/ضمناً تفصیل پدے سورۃ کے دغے غلور و مسکو کیگی۔ قرآن زدہ کولود پارہ اصل کے دے مسکو ضرورت وی۔ پریدے ہفہ نوڑوے خبرے چہ ۱۶ علوم خلق یادوی۔

تقسیم سورۃ: سورۃ ۴ حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۰۰: اثبات دتوحید کوی (۲) ایت ۱۰۱-۱۷۶: اثبات در رسالت کوی (۳) ایت ۱۷۷-۲۵۳: الجہاد فی سبیل اللہ بیانونی

(۴) ایت ۲۵۴-۲۸۶: اتفاق فی سبیل اللہ بیانونی

خلاصہ سورۃ ٹوہے حصہ: بیادغڑوہے حصہ تہم دہ پے دریو بابونو باندے:

باب نمبر (۱) ایت ۱-۲۰: چہ بیان و فرق ثلاثہ کوی کوے چہ سورۃ الفاتحہ کے مختصر بیان شوے۔ نو دلہ دھغوی صفات، دھغوی حکم دنیادی او اخروی ہم بیانونی۔
 باب نمبر (۲) ایت ۲۱-۳۹: دغڑوہے باب اصل کے بطور تمہید و دپارہ ددے دوم باب۔ زکہ چہ دلہ کے اصل مسئلہ یامہا الناس اعدو یکم ذکر کولے شی۔ دیکے سبق دے مسئلہ چہ کلہ
 بیان دتوحید او کڑے نو خلق پہ درے ڈلے کیگی۔ اوپ اصول و دقران کے پے اتم نمبر باندے دے دریو لو بیان شوے۔
 نو دے باب کے ٹوہے خطاب عام وے۔ اودعوہ دتوحید و۔ چہ ۵ دلائل عقلیہ پرے بیانیگی۔ اوپا شمرہ پرے ذکر کولے شی: فلا تجعلوا اللہ اندلاً۔ بی اثبات در رسالت، بشارت
 منوکتہ اودفع داعتراض پے ایت ۲۶ کے پے ان اللہ لا یستغنی... بیانیگی ۲۸-۳۷۔ پورے غلور نعمتو نہ ذکر کولے شی پے کیف تکفرون باللہ سرہ (۱) چہ دشت نہ مشہ کڑے
 (۲) ددنیا نول نعمتو نہ تارہ پیدا کرل (۳) ستاسو نیکہ تہ عزت نصیب کڑو پے لوف فرشتو (۴) لغزش مورتہ ہم معاف کڑو۔ وغیرہ
 باب نمبر (۳) ایت ۴۰-۹۶: ٹوہے رکوع بطور تمہید چہ خطاب عام نہ پس خطاب خاص کولے شی پے یعنی اسرائیل الذکروا سرہ چہ ٹوہے دینی اسرائیل کو درے خصلتو نہ ذکر کوی۔
 لکہ (۱) تحریف (ولا تشروا... ایت ۸۱) (۲) تلپس الحق بالباطل استقامت ایت ۸۲ (۳) ترک عمل (اتامرون الناس... ایت ۸۴)

دے مقابلہ کے دمو منانور دے صفات: (۱) صبر (۲) صلوة (۳) ایمان بالآخرۃ ایت ۴۵-۴۶ (۴) داڑوہے رکوع بطور تمہید و دھکے ۶ خطا بونو پارہ چہ خطا بونو ستہ رستہ زانی
 خطاب (۱): بیان داؤ تو نمونو اودوہ نمونو/عدا بونو: نمونو دادی: (۱) نجات من الغرور ایت ۴۹ (۲) نجات من الفرق ایت ۵۰ (۳) ایثار الکتاب ایت ۵۳
 (۴) عفوہ من القتل ایت ۵۴-۵۵ (۵) حیات بعد الممات ایت ۵۵-۵۶ (۶) تطلیل النمام ایت ۵۷ (۷) انزال المن واسلاوی ایت ۵۷ (۸) فحار لعیون من الحجر ۶۰
 دوہ نمونو/عدا بونو دادی: نزول العذاب من السماء ایت ۵۹ (۲) ذلت واهوان بسبب کفران ۶۱
 خطاب (۲) ایت ۶۳-۷۲: دینی اسرائیل کو دشرانور دے خصلتو نہ: (۱) نقض العہود ۶۳-۶۴ (۲) الخیل فی ذیل البقر ۶۷-۷۱ (۳) قتل النفس ۷۲
 او دمو جودہ بنی اسرائیل کو دشرانور دے (۱) تحریف فی الدین ۷۵ (۲) منافقت ۷۶ (۳) تقلید آبا و اجداد ۷۸ (۴) مخصمین لا نفھم بالحد ۸۰
 خطاب (۳) انکار ہم من الادامر و اتیانہم بالکفر ۸۳-۸۶ خطاب (۴) انکار دھکے انبیاد نہ ایت ۸۷-۸۸
 خطاب (۵) انکار دمو جودہ نبی نہ ۸۹ خطاب (۶) خلاصہ ماسبق ۹۵

(چکھ تفسیر دے ٹوہے حصے ختم شی نوصلہ باقی خلاصہ بہ بیانونو)

دویمہ حصہ ایت ۹۷-۱۷۶ داڑوہے غلور ایتونہ پدواڑ و حصو کے شمارو لے شی۔ لکہ شگہ چہ علماء چلو کتابونو کے بابونہ تری۔ اودھر دو بابو در میان کے یو فصل دی۔ چہ دغے فصل کے ٹکے اور دستودواڑہ
 بابونہ ترے شوے وی۔ دغے شان دغلور ایتونہ دواڑہ حصے چلو کے داسے تری چہ ٹوہے حصہ کے اثبات دتوحید و نو دویہ کے اثبات در رسالت دے۔ نو دادواڑہ مکے دجبرائیل رسول اللہ
 طرف نہ راوڑے وے۔ لہذا پے جبرائیل باندے اعتراض پدے دواڑو مسکو اعتراض دے۔ نو پدے دہ دویمہ حصہ مونگ دایت ۱۰۰ پزائے دایت ۹۷ نہ شروع کو۔

نوایت ۹۷-۱۵۸ پورے ۹ اعتراضات دی۔ اودھفہ جوابونہ اوبیت ۱۵۹-۱۷۶ پورے شوروے اسے خبرے در رسالت مسئلہ سرہ متعلق دی۔

اعتراض (۱) پے جبرائیل باندے ۹۷-۹۸: چہ مونگ تارہ رسول او دا قرآن زکہ نہ منو چہ تارہ دجبرائیل راوڑی چہ ہفہ زمونگ پے مشرانو عدا بونہ راوستے دی۔ نو ۵ جوابونہ کوی۔

جواب (۱) قرآن داللہ پے حکم ناز کیگی۔ (۲) قرآن دھکے کتابونو تصدیق کوی۔ (۳) ہڈی (۴) دشری (۵) ایت ۹۸: ٹوک چہ جبرائیل سرہ دشمنی کوی نو ہفہ اللہ سرہ دشمنی کوی نو اللہ ہفہ سرہ...

اعتراض (۲) سلیمان باندے ایت ۱۰۲: چہ سلیمان صفائی بیانونوے حالانکہ ہفہ جادو گرو۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: دما کفر سلیمان و لکن الشیطن کفروا

اعتراض (۳) تہ مونگ دشر نہ مع کوے حالانکہ اللہ دے خولود پارہ دوہ فرشتے حاروت او ماروت را کیگی وے۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: حتی یقول انما نقضتہ فلا تکفر

اعتراض (۴) ایت ۱۰۲: چہ تہ مونگ دچلو مشرانو دین او رسم راج نہ مع کوے جواب ایت ۱۰۲: لا تقولوا راعنا وشرک او دے ادبے خبرے مہ کوے۔

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶ یہ اتحاد الولد باندے چرہ متونگ دنا تبا نونہ منع کوے۔ نو ۵ جوابونہ کوی (۱) سجانہ (۲) بل لہ مانی السملوت والارض (۳) کل لہ قانتون (۴) بدیع السملوت والارض (۵) واذا قضی امرأ فانما یقول لہ کن فیکون

اعتراف (۷): ایت ۱۱۸: کہ تیرے رشتہ تو نے پیغمبر کے نوستاپہ رسالت واللہ ماسرہ خبر ہے اوکڑی۔ جوابوند وہ کیگی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذا الک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین الالیت لقوم یوقنون دے دو جوابوند علما و علماء دے دو جواب ہم کی چیہ یوجازی بادشاہ حکم نافذ کولو د بارہ دھر چادر دوازے تہ نہزی۔ نو تحقیق بادشاہ شگہ داسے اوکڑی۔

۱۔ داوود ادا تم اعتراض در میان درے خبرے دی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ تو حیدر مرکز دروفاے بنی اسرائیل تا سو پکیبشکر و لے شروع کثرو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد صلی اللہ علیہ وسلم تا سو دیکھ
ابراہیم دعا و نوے لے دا پیغمبر نہ منے (۳) ۱۳۲-۱۳۳: تو حیدر ڈولوانیاء کر مسبق تو بلخ و نو تا سو لے تو حیدر نہ انکار کوے۔ ﴿

اعتراض (۸): ایت ۱۴۲: چٹھیل دقل چتہ چیل دین کے چٹپلہ پشک اوتد دد کے۔ کلہ یوخواخ کلہ بل خواخ۔ جواب ایت ۱۴۲: اللہ المشرق ولمغرب (یعنی زوہ اللہ حکم تابع یم۔۔۔) اعتراض (۹): وصفامروا پطواف۔ چٹپلہ خود صفامروا طواف کو لے حالانکہ دوہ بتان (ناسیلہ او اسلاف) دو۔ اموگک دبتانو دعبادت شمع کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا والروۃ من شعائر اللہ

دلا، دتو بے درے شرائط یا یہ ۱۶۰ کے، دلا نیلیو تو حید، رد دشرک او بیان دحرماکو تو کئی شی انما حرم علیکم المیتہ..

(چہ کلمہ تفسیر دوے دو یکے حصے ختم شش نوہلہ باقی خلاصہ یہ بیان ہو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پیدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کر کے شی: اول و جہاد پارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: دے یہ ہفتلہ درے اسے خبرے کوئی: (۱) تربیت و دعاہد (۲) اصلاح و جہیل ملک (۳) اصلاح و جہیل کور

منزل (۲) یہ سورۃ انفال کے : چہ یہ میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوی

منزل (۳) یہ سورۃ مجادلہ کے: یعنی دفتے نہ بعد قانون و آداب (تفصیل دیا رہ او گورہ شروع در یہ حصے یہ قران کے)

نوايت ۷۷۷ کے مجاہد لے صفات ذکر کوی ۵۵ عقیدے سمره او ۵۵ سمره متعلق دی۔ ہیا اصول اربعہ لیسیت المدین (دلمک اصلاح دیارہ ثلور اصول) ذکر کوی۔ مکہ

(۱) آیت ۱۷۸ قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) آیت ۱۸۰ تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا ---)

(۳) ایت ۱۸۳ فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثی (لا تاكلوا اموالکم ---)

پہلیاں زوجہ چشمہ حج کے مال اور ہندوڑاڑہ لگی زعفرانگ جہاد کے ہم روزاڑہ لگی۔ ایب ۱۰۸۹ء۔ ہالیب ۲۱۵۔ ۲۲۱ پورے ۱۸۰ تو ان میں درگورسوا لیا نیگی۔ سفہ دادی:

(۱) ایت ۲۱۵ د کور مشر په هغه وی چه مال لگوي (۲) ایت ۲۱۶: مشر به دخپل کور مدافعت کوي (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شهر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: غنمی عن الحرم والمیسر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح الیتمی (۶) ایت ۲۲۱: نهی عن الکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نهی عن الجماع فی حالت الخیض (۸) ایت ۲۲۳: مقصد جماع

(۹) ایت ۲۲۴: قسم خوڑ دل اللہ بی نوم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسکد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: طلاق اقسام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسئلہ درضاغت (۱۳) ایت ۲۳۴: کڈے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵ حکم الخطبة (لا جناح علیکم...) (۱۵) ایت ۲۳۶ طلاق دغیر دخول (۱۶) ایت ۲۳۸ مسئلہ صلوٰۃ (۱۷) ایت ۲۴۰ وصیت لدا زواج

(۱۸) ایت ۲۴۱ مسئلہ دفاکدو ورکولو طلاق شوے خواتم

دوے نہ بعد مسئلہ و جہاد پرے تفریح کیگی یہ بیان دجالوت و اطالوت ایت ۲۳۶-۲۵۲ چپ کے دامیرد جہاد و پاره دوه شرائط خانی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چونکہ تفسیر درودے در یہ حصے ختم شدی نو ہلکہ باقی خلاصہ بہ بیان نو)

ثُلُورِ مَرَحِمَہ حصہ: ایت ۲۵۴-۲۸۶ اور ہے: یہ دیکھ کے اتفاق فی سبیل اللہ کے دے۔ یہ ترغیبِ دُرُکوی منفقین و مالِ تہ فی سبیل اللہ اور جر دُرُکوی بخلاوتہ:

ایست ۲۵۴: درگ نہ مخی اتفاق او کڑے
 ایست ۲۵۵-۲۵۶: ہفتہ وعوہ ذکر کو ی چیکوئے مسئلہ د بارہ ہ اتفاق کوے۔
 بباد دودو فوقو بہان کو ی پواست ۲۵-۲۵۸ کے چہ بیان د

شیطان او نمود دے چہ سرکشہ فرقہ دہ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشید کوئی لکھ ابراہیم او عزیز
بہا مثالوندہ پارہ دخرچ کولویہ ایت ۲۶۱-۲۶۳ (واللہ درضاد پارہ)

اٰوایت ۲۶۴-۲۶۶ کے درنیا غرض دیار ہ۔ ایت ۲۶۷ کے دطیب مال و کر کو لحکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱ : ۵ دفعات یہ سو درو باندے ایت ۲۸۲ : ایت طویلا چہ بیان دمعالماتو

کوی۔ چہ لین دین بہ شنگہ کوے۔

یہاں آخر کو کوع کے بیان دھغے تلوار و مسلول کو کی کو سے چہ تیرے شوے یہ ٹول سورۃ کے ہدایت ۲۸۴ کے بیان دتو حیدرہ للہ ما فی السموات سرہ یہ ایت ۲۸۵ کے اثبات درسات کو ی یہ امن الرسول

سورہ - دریم یہ آیت ۲۸۶ کے یہ لا یكلف اللہ سورہ بیان دجہاد کو یوافاق یرے قیاس کو یزکہ جہ اففاق نہ بغیر جہا و ممکن نہ دے۔

سورة ال عمران مدنی (ترتیباً ۳ بعد از بقرہ - نزولاً ۸۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة بقرہ	سورة آل عمران
۱۔	بقرہ کے بیان ظہور و سکود و توحید، رسالت، جہاد، اور اتفاق۔ توحید ظہور وارے ذکر و۔ آیت ۲۱، ۱۱۶، ۱۶۳، ۲۵۵، اور ۹ اعتراضات پر رسالت اور جوابوندو	نودے سورة کے ہم دغہ مقاصد بیا نیگی گزریات وضاحت اور ترقی سرہ۔ نودے سورة وارے توحید و لکھ آیت ۱۸، ۲۶، ۵۱، ۹۴، ۱۰۹، اور ۱۸۹ کے۔ اور ۱۵ اعتراضات پر رسالت اور دھنے جوابات ذکر کوی۔ نودا سورة پر ترقی دے۔ دھنے سورة البقرہ سے نہ۔
۲۔	بقرہ کے یہود و دال (عقل) دعا جڑے ذکر اوٹو۔ واذا لاعدنا موسیٰ اربعینا لیتیم اتقد تم الحفل آیت ۵۱	نودے سورة کے دعیسا یا نود الہ (عقلی) دعا جڑے ذکر کوٹشی چھہ کزور سے دو۔
۳۔	بقرہ کے بیان دھنے توانیو دو چھہ سرہ اصلاح و کورا ملک و جہاد رازی۔	نودے سورة کے بیان دھنے توانیو دے چھہ سرہ اصلاح و جماعت یعنی تنظیم لگیں۔
۴۔	زیات تر خطاب دلت مغضوب علیہم (یہود یا نو) ترو۔	نودے سورة کے زیات تر خطاات ضالیون ترو دے۔ یعنی عیسایان نو نہ چہ یہود پے روان دی۔
۵۔	بقرہ کے دشتر کانو پے دعوہ رد۔ چہ قالوا انقد اللہ ولدا آیت ۱۱۳ (اللہ نابان نبولی دی) نو ۵ جوابوندے کڑے دو۔	نودے سورة کے دعوہ رد و تہذیب دہ رد دے۔ چہ عیسیٰ او بی بی مریم خدایان گزوی۔ نوالہ تھالی دودی ٹولو اودودی دیکولو عاجزی بیانیوی۔ چہ زکریا دے بی بی مریم، عیسیٰ اور جبرائیل ہم عاجزی بیانیگی۔
۶۔	دلت یہودی نو سرہ آیت ۹۳-۹۵ کے مباحلہ۔	نودے آیت ۶۱ کے عیسایان نو سرہ مباحلہ۔
۷۔	دطاوت و ملگرو دعا ذکر دہ پآیت ۲۵۰ کے رہنا افرغ علینا صبرا	نودے دھنا باد دعا ذکر دہ پآیت ۱۳۷ کے رہنا افرغ لنا نو ہنا
۸۔	دینی اسرائیلونہ وعدہ نختل ذکر و۔ پآیت ۸۳ کے واذا اخذ بشاق بنی اسرائیل لا تعبدون الا اللہ...	عاموسلمان نو وعدہ نختل ذکر دہ پآیت ۱۸۷ کے واذا اخذ اللہ بشاق الذین اذوا لک۔ یعنیہ للناس.....
۹۔	آیت ۱۵۹ کے چہ کھن حق باندے لغت و خطے کیدو	نودے آیت ۷۸ کے چہ مرتد باندے لغت و خطے لگیں۔
۱۰۔	آیت ۱۷۴ کے وائی چہ کھن حق سرہ باللہ قیامت کے خبرے اونہ کڑی۔	آیت ۷۷ کے فرمائی چہ چاچہ اللہ چا کا تاودنیا و اختہ ہر ہہ اللہ خبرے اونہ کڑی۔
۱۱۔	بقرہ کے دھنو انویا ہدینہ بیان دو۔ لکھ حضرت طاوت	نودے سورة کے دھنو جہاد امت و جہادینا و دھنو دہبدرائی بیان دے لکھ بدین
۱۲۔	آیت ۱۹۶ و اتوا حج و العمرہ للہ	آیت ۹۷ کے فرمائی چہ حج نہ انکاری کافر دے
۱۳۔	آیت ۱۳۰ کے وواعظم علیکم ام اللہ (دابرہم بارہ کے تا سوچو دے چھہ یہودی و ادیسیان وائی چھہ عیسائی دو) نو تا سوچو ہیگی او کہ اللہ چو ہیگی۔	آیت ۶۶-۶۷ کے ہم دغہ مسئلہ واضح کوی او فرمائی چہ واللہ علما و انتم لاتعلمون

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دال و حضرت عمران جھہ بی بی آیت ۳۴، اور بی بی مریم آیت ۳۶، اور نوسے حضرت عیسیٰ پآیت ۴۸، کر بیانیگی۔ داسے بل سورة کے تہ۔

(۲) سورة ممتاز دے پہ عاجزے د پزور الہانو ۱۔ بی بی مریم مور، ۲۔ بی بی مریم ۳۔ زکریا ۴۔ فرشتے او ۵۔ عیسیٰ

(۳) سورة ممتاز دے پہ عبدیت و عیسیٰ (بندہ ثابت کولو باندے) او دے پہ عاجزے ۳۳ نقطے بیانیگی دڑوے حصہ دریم باب کے۔

(۴) سورة ممتاز دے پہ رد دھنے شپکو دعو یا اصولو دعیسا نو چہ عیسیان نے پیش کوی۔ لکھ (۱) عیسیٰ نہ ابن اللہ وائی (۲) زمونگ دین کامل دے (۳) زمونگ دین، کتاب او پیغمبر

ٹول واجب الاطاعت دی۔ (۴) محمد صرف عربو تہ پیغمبر دے۔ (۵) عیسیٰ ٹولے دنیا لرہ پیغمبر دے۔ (۶) مونگ ہم موحدین یو۔ نودے سورة کے دے شپکو وادو دعو رد دے۔

(۵) سورة ممتاز دے پہ بیان توانیو اصولو تنظیم

(۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے او خبر و چہ دردنا خواہشات دی نور تہذیب من الدنیا دپارہ ہغہ بیانیوی آیت ۱۴

(۸) سورة ممتاز دے پہ اوچتو و لود و عیسیٰ آسمان تہ آیت ۵۵

(۹) سورة ممتاز دے پہ بیان د وفات محمد آیت ۱۳۴ افان مات اول القلعتم علی اعقابکم

(۱۰) سورة ممتاز دے پہ فضیلت دبی بی مریم دھنے دخت پہ نور و خرد باندے آیت ۴۲

مقصود دسورة: بیان دھنے ظہور و مقاصد و کوم چہ تیر شوے دو پہ سورة البقرہ کے اثبات و توحید اثبات در رسالت جہاد فی سبیل اللہ اتفاق فی سبیل اللہ مگر پہ زیاتے ترقی

سرہ دھنے سورة نہ۔ مثلاً ہلتہ ظہور وارے توحید و۔ نودلہ اووہ وارے توحید ذکر لگیں۔ ہلتہ ۹ اعتراضات دو پہ رسالت باندے نودلہ ۱۵ اعتراضات اووہ

دھنے جوابوندو۔ بقرہ کے پہ توحید صرف عقلی دلائل دو۔ نودلہ آل عمران کے پرے عقلی، نقلی، او وحی درے وادہ دلائل دی پہ مسئلہ توحید۔ بقرہ کے اتفاق د

پارہ مثالونہ و نودے سورة کے زواجردی بخلاوت۔ نو پدے وجہ سورة آل عمران زیات پہ ترقی دے پہ بیان دھنے مضامین و کوم چہ تیر و پہ سورة البقرہ کے۔

تقسیم دسورة سورة تقسیم دے پہ در یو حصو باندے (۱) آیت ۱-۶۳: اثبات و توحید کوی (۲) ۶۴-۱۰۱: اثبات در رسالت کوی او دفع ۱۵۰ اعتراضات کوی د مگرینو طرف نہ

(۳) آیت ۱۰۲ - آخر دسورة پورے چہ کپک جہاد و اتفاق دواڑہ مسئلے بیانیگی۔

بیاد دھوے حصہ تقسیم دہ پہ در یو بابونو باندے: (۱) آیت ۱-۱۷: (۲) آیت ۱۸-۲۵: (۳) آیت ۲۶-۶۳: ہر یو باب کے شپک شپک، خبر، کوی او وڈوے خبرہ دعوہ توحید دہ۔

(۳) ایت ۷: دفع دشہا تو چہ وار دیدلہ پہ

(۴) ایت ۸ کے مومنانونہ تعلیم ورکول ودعا یہ وخت و

(۵) ایت ۱۰: جہ بندہ لہ مال او اولاد اللہ عزا نشی بچ کو لے (۶) ایت ۱۴ کے تہید من الدنا وترغیب الی الآخرہ

باب (۲) ایت ۱۸-۲۵: یہ دیکھ کر ہم ۶ خبریں دی: (۱) ایت ۱۸: دعوہ و تو حید (۲) ایت ۱۹: دفع دشمن و عیسائیوں پر جواب دئے کوئی چہ اصل دین دین اسلام دے او یہ نصرانیت کے دس من البغات شونے

(۳) ایت ۲۰: صداقت و پیغمبر

(۵) ایت ۲۳: دُیو دوا عراض د اللہ و کتاب نہ
(۶) ایت ۲۵: تخو یف د آخرت

ماہ (۳) ایت ۲۶-۶۳: دیکھم ۶ خبرے دی: (۱) ایت ۲۶: دعوہ و توحید (۲) ایت ۲۸: مومنوں کو تنبیہ کہ کافر و سرہ دوتی نہ کوئے۔ (۳) ایت ۳۰: تخویف و آخرت (۴) ایت ۳۱: ترغیب و

(۵) ایت ۳۵، ۳۷-۳۸، ۴۰ او ۵۱ وغیرہ: رد کے ۳۳ نقطے حضرت عیسیٰؑ پر عدیت ماندے جھنڈا لندو۔ (۶) ایت ۱۶: ماحلہ ویسیا نوںسرہ۔

دویم حصہ: ایٹ ۶۴-۱۰۱: یہ دیکے داهل کتابو ۱۵ پلٹنی ذکر دی چہ اعتراضات دی یہ رسالت باندے ہفتہ دادی:

(۱) آیت ۶۳: خپل ملا او پیر به خدائے توب سره ښوول چې هغوی شته حلال او واکي نو هغه به حلال گنږو۔ او د هغه حرام به حرام گنږو۔

(۲) ایت ۶۵: (احتجاج بالباطل) واهل کتاب بود ما ملو و عو و خلاف احتجاج کول جابر اہمیت یہودی و و انصرانی و و۔

(۳) ایت ۶۹: (اضلال المومنین) مومنانوں کو گمراہ کرنا
(۴) ایت ۷۰: (انکار ہم کو کفر سے کہتے ہیں اللہ)
(۵) ایت ۷۱: (تلمیذ الحق بالباطل)

(۶) است ۷۲: در روزِ بَگَد وِ دُکُولِ کہ کمزور و ماندے (۷) است ۷۳: وِ مَچْکِ وِ سَنَوَنُ وِ مَنسُخِد وِ وِصِیَتِ کُولِ (۸) است ۷۵: خَانتِ دَاہِلِ سَکَاوِ

(۹) ایت ۷۸ تحریف کو ملحق کے

(۱۱) ایت ۸۱-۸۲: (تو! عن سکتاں اللہ) اعراض کول پس دو عدے نہ۔ (۱۲) ۸۶: (کفر بعد الایمان) مرتد کدیل۔ (۱۳) ایت ۹۳: (انتر اعلیٰ الانبیاء) در انبیاء و مونگ تہ داد احرام

کڑ (۱۲) : (تقدیم القلم) : در موبگ قلم سراسر سود قلبن مخمک دہ (۱۵) است ۹۹ (صدون عن سمیل اللہ) واللہ کتاب نہ خلق ہندول

درمیر حصہ: ابتداء ۱۰۲- آخر سورے: دیکھ جہاد او اتفاق فی سبیل اللہ بآواز دے اور تنظیم جوڑ لو ۵ قاعدے خالی او یہ ہفتے دوہ واقعات بطور مثال پیش کوی۔

قاعدہ (۱) ایت ۱۰۲: (وَالْمُتَّقِينَ الَّذِينَ آمَنُوا) ستاسو ڈولوہ بوہ عقیدہ دو حیدوی۔ اودو اشارہ القواللہ تعالیٰ کے ہم دہ۔

قاعده (۲) ایت ۱۰۳: (واعتصموا بحبل الله جميعا) ستاسودئولوبه یوقانون وی جیهغه قران اونست درسول دی- قاعده (۳) ایت ۱۰۴/۱۱۰: ستاسودئیم ارکان یکارکولودالادی- یعنی فعال بیدی-

قاعدہ (۴) ایت ۷۱: ستاسوار کاں ~ یہ جماعت/تقسیم ماندے خرچ کوئی۔ قاعدہ (۵) ایت ۱۱۸: جی تاسو کے یہ غیر رازدار نہ وی۔

اور دے باندے دوہواقتات بانوی ہوہواقتد جنگ بدر چہ غیر رازدار مومنانو کے نہوو۔ نواداد اللہ دوسرہ شامل حال وو۔ اولہ واقعد جنگ احد چہ مسلمانان زبانت دوگر غیر رازدار یکے وو۔

نو و قتی طور و تکلیف باعث شو۔

شان نزول دسوا: مفسرین فرمائی چود علالتہ نجران نہ د ۶۰ عیسیٰ انویو وفد مدینے تدراعه اونہ کریم سرہ حضرت عیسیٰ متعلق چمنظرہ شول۔ چعیسیٰ داللہ نائب او ابن دے۔ اوز مونگ رب دے

نبی کریمؐ ورتا اور مائیکل جبر ہفتہ دے دے ہمیشہ ڈوندے دے ڈول جہاں نگہ بان دے اور رازق دے پ زکۃ اور اسمان کے دھتھ نہ ہیٹ پٹ نہ دی۔ یہ رحم و مہمور کے دلچسپے غوغے مطابق بچے پیدا

کوئی۔ نہ خوری نہ سکی۔ اوس تاسو او اوائے جہ آمادے صفا تو نہ ہوصفت ہم عیسیٰ کے موجود وو۔ ہغوی خاموش شول۔ اوداللہ دطرف نہ دسورۃال عمران دا رومی ۸۰ ایٹونہ رانا زل شو۔

اعتراضات و غیسانو او جوالونہ دقران:

(۱) اللہ تعالیٰ عسیٰ تیرے روح اللہ، کلمۃ اللہ اور ابنِ وکیل دی۔ نوحہ واللہ زورے، نایب اور متصرف شوق۔ نوز کہ ہفتہ تہ اور از کول حق دی۔

جواب: ایت ۷، (.....وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ) و تشابہاتو ترجمہ او مطلب باندے اللہ پوچھگی۔ کہ انسان و تشابہاتو یہ مطلب زان پوھ کول خواڑی نو یہ ریزا دھمکا تو کے پردے معنی او مطلب

اعلیٰ۔ بل جواب ۵۹ کے بل جواب اوگورہ جیدائش عیسیٰؑ سے معجزہ وہ لکھ نشان دیدارش دادم۔۔۔ نولفظ ابن دمشقہا تو نہ دے تا سیرے نہ پوچھیے۔ بل داچہ ابن

مطلب زوے نہ بلکہ محبوب دے جرہ معنی و زیات تعلق دے لکہ ابن السبیل لکہ مائدہ ۱۸: نحن ابناء الله مونگ و اللہ محبوبان اور دوستان پور۔ بل داچہ زو مونگ قرآن و رتہ ابن اللہ

نہ دے وعلیٰ۔ نو کہ ستاسو کتاب کے دی۔ نو دا دس من البغا تشوے دے۔ ز کہ جہ زمونگ ایمان دے جہ دعقا ندو لحاظ سرہ اسمانی ٹول کتابونہ یونجرہ کوی۔ اودا دعقیدے خبرہ متفق علیہ

مسئلہ ۵۰۔ ہم ذاتی کتابوں درمیان اوشم و انبیاؤ درمیان۔

(۲) عیسیٰؑ مژہ ژوندی کو ل۔ بہاران لے جوڑول۔ و خاور لے مارنے کے کہ لے روح اچو۔ لہذا متصرف دو۔ جواب ایت ۴۹: چیداھر شہ لے یہ اذن دالہ کڑے دی۔

(۳) زمونگ اکبر و مونگ تہ داسے نخے پرتیخے دی جیہ عیسیٰؑ ویلے ووجہ ماتہ اواز کوے زہرا رسید ششم۔ جواب ایست ۷۹ کے : یا کاکن البشیر... کہو نو اعبادی من دون اللہ۔

(۴) لی لی مریم سرہ ہر وخت بے موسمہ میوے دے یہ خیل اختیار لہذا ہفتہ متصرف دہ۔ جواب آیت ۳۷ قاتل ہو من عند اللہ (۵) دز کرایا زوے پہ بڈاوالی کے اشواگر چہ لی بی بی نے ہم خندہ دہ۔

مذاہفہ متصرف دے۔ خوب ایت ۲۸ کے سہا لک دنا کر مارہ۔۔۔ دغے نور اعترافونہ ہم وچ تفصیل ۷ اوٹویہ دویمہ حصہ کے۔ اوپہ اتیا زاتو کے ۴ نمبر باندے۔

سورة نساء: (۱) مدنی سورة دے ترتیباً ۴ بعد از آل عمران او نزولاً ۹۲ بعد از مکتہ

(۲) ربط ماسبق سرہ: مولانا غلام اللہ خان اکی ربط داسے خانی چہ (فاتحہ) ایاک نعبد وایاک نستعین (بقرہ) ولا نعبد ولا نستعین البقرہ کما فعلت البقرہ ودا لہشر کون (آل عمران) ودا لہل عمران کما فعلت البقرہ (نساء) وڈوڈی حقوق النساء (مائدہ) اللہم فازل علینا مائدۃ الخا مک ورحمتک (باقی زمونگ دشیخ القرآن صاحب طرف ند دے ربط داسے دے)

شمار	سورة آل عمران	شمار	سورة نساء
۱۔	فاتحہ کے در یوڈو لوبیان اجمالاً او شونو بقرہ کے مضبوط علیہم نہ خطاب وداوال عمران کے ضالین نہ	۱۔	نوسورة نساء کے ژوبے ڈے لے معنوم علیہم نہ خطاب دے
۲۔	سورة بقرہ او آل عمران اصلاح وعقیدے کوی	۲۔	نوسورة نساء اصلاح و معاشرے کوی۔ (عقیدہ نے مقدم کڑلہ بہ اصلاح و معاشرے)
۳۔	قوانین ذکر کوی دپارہ د تنظیم دجوڑولو	۳۔	قوانین ذکر کوی دپارہ د اصلاح و معاشرے
۴۔	د آئی د ژوبے بیان پیدو شرطونو سرہ ایت ۸۹	۴۔	د منافق د ژوبے بیان پہ خلورو شرطونو سرہ ایت ۱۳۵-۱۳۶
۵۔	دیشی دبرہ خیر و لوبیان پدایت ۵۵ کے (ورافک الی)	۵۔	تفصیل دبرہ خیر و لوبیہ ایت ۱۵۷-۱۵۸ کے او ردپہ هغو چدوہ کوی دقلو لوبیہ
۶۔	ذکر دصحابا کرامو ایت ۱۵۵ کے (عفا اللہ عنہم)	۶۔	ایت ۶۹ کے دوی بہ انبیائے کرامو سرہ وی
۷۔	قول دمنافقانو ۱۵۶ کے: (لوکانواعدا ماماتوا وافتلوا)	۷۔	جواب: ۷۸ کے (این مانگو نواید رکم الموت و لو کتتم فی بدوج مشیدہ)
۸۔	ایت ۱۳۰ (لا تکلوا الریوا)	۸۔	ایت ۲۹ کے: هغه مال چہ باطلے طریقے سرہ گلے شوب نہ ترے اوساتے
۹۔	ایت ۱۸ کے: واللہ او دفرشو گواہی پد اثبات د توحید	۹۔	ایت ۱۶۶: واللہ گواہی پد صداقت دقران
۱۰۔	ایت ۳۱: فاتجونی بحسبکم اللہ (واللہ تقرب درسون پتا بعدارے کے دے)	۱۰۔	سورة نساء کے شرائط و اتباع درسون بیانگی
۱۱۔	بیان دقتال د کافرو سرہ	۱۱۔	ایت ۹۳: بیان د ۵ دفعا تو پد هغه چا چہ مومن قصد قتل کڑی
۱۲۔	بیان دجہاد بیذکوی	۱۲۔	بیان دفضیلت دجہاد بیذکوی
۱۳۔	ایت ۶۷: ابراہیم نہ یہودی دو او نہ نصرانی	۱۳۔	ایت ۱۶۵: اتباع ددے ابراہیم او کڑے
۱۴۔	سورة آل عمران بیان دمقاصد وادعائید وکوی	۱۴۔	سورة نساء بیان د اعمالو کوی
۱۵۔	ایت ۱۸۵: ٹوک چدہ جنم نہ بچ شو هغه کا میاب دے	۱۵۔	ایت ۱۳: دا کامیابی پد اتباع داللہ او د رسول کے سرہ ملاو گی
۱۶۔	ایت ۱۹۵: (تعصکم من بعض) دامومنان سرہی او خضے چلو کے دپوئل نہ دی۔	۱۶۔	ایت ۱: (خلقکم من نفس واحدہ) ٹول دیو بابا اولاد دیے
۱۷۔	خاتمہ پد بیان دقلو او شوب	۱۷۔	شروع پد بیان دقلو او شوب

(۳) مقصد یا دعوہ سورة: بیان دھنے امور چہ اصلاح پرے لگی د معاشرے۔

(۴) تقسیم او اجمالی خلاصہ سورة: (۱) ۵۷-۱ پورے: مقصد: بیان د ۱۶ ہنے احکاماتو کوی چد ہنے نفاذ سرہ اصلاح رازی بین الرعیت یعنی پد مابین دعوامو کے

(۲) ۵۸-۱۳۴ پورے: مقصد: بیان د ۸ ہنے احکاماتو چد ہنے نفاذ سرہ اصلاح رازی پد بین الرعی او رعیت یعنی دحاکم او دعوامو مابین کے

(۳) ۱۳۵-آخرہ پورے: مقصد: بیان د در یو ڈو/فرق خلاشا کوی (۱) مومن (۲) منافق (۳) او کافریا اہل کتاب

(۵) تفصیلی خلاصہ سورة: ژوبے حصہ ایت ۱-۵۷ پورے: بیان د ۱۶ احکاماتو کوی چد اصلاح پرے رازی دعوامو مابین کے۔ دے تہ احکامات رعیت دانی۔

حکم نمبر ۱ ایت ۲	حفاظت او کڑہ دتیم دمال	حکم نمبر ۲ ایت ۳	حفاظت او کڑہ دتیم مانو دنگو
حکم نمبر ۳ ایت ۴	عامو بیبیانو تہ دے حق مہر و کڑے شی	حکم نمبر ۴ ایت ۵	دیو تو فود مال حفاظت او کڑے
حکم نمبر ۵ ایت ۷	عامو غلقو سرہ احسان کوے	حکم نمبر ۶ ایت ۱۱	مال دقانون شرعی مطابق تقسیم کڑے
حکم نمبر ۷ ایت ۱۵	زان دفاشاؤ نہ بچ کڑے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۹	میراث کے مال او جائیداد ملاو گی مگر حصہ (عورت) نہ
حکم نمبر ۹ ایت ۲۲	دچلو مشرانو کنڈو سرہ نکاح مکوے دیکے ادب دے	حکم نمبر ۱۰ ایت ۲۳	بیان ددغے ۱۳ محرماتو
حکم نمبر ۱۱ ایت ۲۹	نہی عن الاموال المحرمات (دحرام مال نہ زان اوساتے)	حکم نمبر ۱۲ ایت ۳۲	نہی عن العدوان (زیاتے مکوے پنے چلہ حصہ صبر او کڑے)
حکم نمبر ۱۳ ایت ۳۳	ایفاء المود (دعدے پورہ کڑے)	حکم نمبر ۱۴ ایت ۳۴	امیر بیت الرتل (سربراہ پسرے وی)
حکم نمبر ۱۵ ایت ۳۵	دھنے او خاندان مابین کے صلحہ او کڑے	حکم نمبر ۱۶ ایت ۳۶	حکم التوحید و رد شرک

بیا ورپے نورو اتھو کے زواج دی

دویمہ حصہ ایت ۵۸-۱۳۳ پورے بیان د اتھو (۸) ہفے اکا ماتو چدھنے نفاذ سرہ اصلاح رازی پہ۔ بین الراعی او رعیت یعنی دحاکم ادعوا موامین کے۔ جواہر القرآن ورتہ احکامات سلطانیہ والی۔
اوہم حکم تئویر دے پہ سابق دواڑو حصو بانڈے۔

حکم نمبر ۵۸ ایت	(حکم حاکم تہ) دعوام حق پہ بادشاہ بطور امانت دی۔ دادے ادا کرے شی۔	حکم نمبر ۶ ایت ۱۰۰	واللہ پہ لارہ کے ہجرت کول (وہن بھاجر فی سبیل اللہ)
حکم نمبر ۵۹ ایت	(حکم رعیت تہ) چدقران، سنو او دجل امیر تالعدا رشتے۔	حکم نمبر ۷ ایت ۱۰۱	صلوۃ قصر (مونز پہ کوے پہر حال کے) (واذا ضربتم فی الارض...)
حکم نمبر ۶۰ ایت ۷۴	حاکم ادعوا دواڑو تہ (حکم القتال) واللہ پہ لارہ کے جہاد او کرے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۰۵	حکم القرآن - چہ ملک فتح شی نو قانون بہ ستاسو قرآن وی۔
حکم نمبر ۶۱ ایت ۹۲	اختیاطی القتل (وماکان المؤمن...)		
حکم نمبر ۶۲ ایت ۹۳	اصلاح نیت (اذا ضربتم فی الارض فتنبوا...)	حکم نمبر ۹ ایت ۱۲۷	داحکم تئویر (رزا اچو کے) دے پہ نکلے دواڑو حصو۔

نورو آتیو نو کے تنبیہ اور دواڑو دی

دویمہ حصہ: ایت ۱۳۵- آخرہ پورے بیان ددروپو ڈلوکوی (۱) مؤمنین (۲) منافقین (۳) کافرین/اہل کتاب۔

(۱) دستہ پی وجہ یا دمل نہ کو لوپہ وجہ مؤمنانوت زواج پہ ۳ آتیو نو کے ڈوبے حصہ (۱-۵۷) او پہ ۲ آتیو نو کے پآ کرے۔ ٹول ۵ زواج (رفہ) دی۔

(۲) منافق چوئی پو شا اوکوی مل شہ۔ چدے پشان د لستوئی دمار دے زواج د کردی پہ ۶ آتیو نو کے ڈوبے او پہ ۱۷ آتیو نو کے دستو۔ ٹول ۲۳ زواج د کردی۔ (ٹولون زیات زواج موافقتو دور کرے لگیں)

(۳) کافر/اہل کتاب۔ صریحہ ضدی اعمادی دے حکم کلاخ اڑوی حق نہ دے نہ زواج د کردی پہ ۱۲ آتیو نو کے ڈوبے او پہ ۹ آتیو نو کے دستو۔ ٹول ۲۱ زواج د کردی۔ (پدویم نمبر زیات زواج پوہہ غلطو/اصل کتابو/عالماتو دی)

(۲) امتیازات د صورت:

شمار	وجہ د امتیاز	شمار	وجہ د امتیاز
۱۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د اصولو د معاشرے	۲۔	سورۃ متاز دے پہ سربراہی د سڑی
۳۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د تقسیم د میراث د سڑی	۳۔	سورۃ متاز دے پہ حکم د حفاظت کولود مال د یتیم او دے وقوف
۵۔	سورۃ متاز دے پہ ورکولود مہر پہلو خصوصت	۶۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د ۱۴ محرماتو چدھوی سرہ نکاح نہ لگی آیت ۲۳-۲۴
۷۔	سورۃ متاز دے خصوصت پہ ادب ورکولود سرہ پدروپو طریقو آیت ۳۳	۸۔	سورۃ متاز دے پہ منع کولود نماز نہ پہر حالت دے ہوئی آیت ۴۳
۹۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د قتل خطا اولیٰ عمد (قصدا) ۹۲-۹۳ او ۵ دفعات پہ قاتل	۱۰۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د صلوة سفر آیت ۱۰۱
۱۱۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د قتل پہلو سابق آیات ۱۳۵-۱۳۶	۱۲۔	سورۃ متاز دے پہ بیج دوجی د محمد و نوح سرہ آیت ۱۶۳
۱۳۔	سورۃ متاز دے پہ جرم مؤمنانوت پہ دے وارے چہ پکے نار نار نار ذکر دے آیت ۳۰/۱۳/۱۰	۱۳۔	سورۃ متاز دے پہ بیان چہ یوہ حصہ یوہخت کے یوہ نکاح کو لے شی۔
۱۵۔	سورۃ متاز دے د تدبیر د کمزور دے دشیمان (پہ مقابلہ اللہ) ایت ۷۶	۱۶۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د تعداد د نکاح سڑی د پارہ یعنی ۴ پہ یوہخت سرہ
۱۷۔	سورۃ متاز دے پہ رد دھغو چوئی چہ مونگ عیسیٰ قتل کرے دے آیات ۱۵۷-۱۵۸	۱۸۔	سورۃ متاز دے پہ خاص کولود ثلور قسمہ خلقو چہ اللہ بہترین کڑی دی۔ آیت ۶۹

نوم (نساء): اگر چہ سورۃ کے بیان د کردور خلقو لکھ یتیمانانوادے و قوفو ہم شہ مگر نوم نساء نے زک کہ کچھ دوچہ معاشرہ کے پہ ہفے دور کے زیات تر ظلم زنا ناسرہ کیدو۔ دئی دور نہ نکلے پہ ایران کے دودہ فلسفے تیرے وے۔ (۱) مژدک (۲) مانی: د مژدک فلسفے مطابق دنیا کے فساداتو جزا مال او حصہ دے نو دے فساداتو زکا و لود پارہ کیدو مگر طر حکومت نافذ کرے شو چدھفے مطابق پہ مال او حصہ کے ہر سڑے دے نہ مشترکہ فائدہ آہستہ آہستہ دچا ذاتی بی بی نشو گنر لے کیدی دے فلسفے سرہ انسانی رشتے ختم شوے۔ تقریباً ۳۰ سال بعد مژدک قتل کرے شو۔ او کیونرم ناکام شو۔ بیادویم فلسفی مانی راپاسیدو۔ دھفے فلسفے مطابق دنیا کے فساداتو جزا مال او حصہ وہ نو دے نہ نجات حاصلو لود پارہ نے دہرہایت فلسفہ نافذ کرے شو۔ مگر ۳۰ یا ۴۰ سال بعد انسانی کے محسوس کرے شو۔ او دافلسفہ ہم ناکام شو۔

بل خواہر عریو کے داحال دو۔ چہ چانتہ بہ دلور زیرے ور کرے شو۔ ۵۸-۵۹... ظلم و جبر، مشوڈا... بائیسک، علی بھون ائمہ یزید فی التراب بخ بے تور شو۔ ادوسوچ کے بہو چہ آ یا ہم دغہ در سوائے ژوند تیر کڑی یا کدے جیسے لہرہ زکی کے ناباسی۔ سورۃ تکویر: واذا موءودۃ سکت پائی ذنب قتل: ترجمہ: او شوخت چہ دژوندے فن کرے شوے جینی نہ چپوں اکڑی شہ چہتہ پہ کومہ گناہ قتل کرے شوے۔

حضرت ابوسفیانؓ تہ نبیؐ او فرماکیل چہ شو واقعہ دچیل دجہالت ددور بیان کرے۔ نو فرما کی چہ شکار پنے ڈیرہ مودہ دکور نہ باہر دوم۔ چہ کورتہ را غم نو یوہ خکے ماشومہ جینی مہ کور کے اولیدہ... یوخوا دے چیلہ واقعہ بیانوی۔ او بل خواہر نبیؐ دستر گو مہار کو نہ اوکھو دارے وگلے۔ ہم ددغہ دجہالت ددور خبرہ دہ چہ یووارے صصح ابن ناجیہ پہ لار روان دو۔ یوسڑی چیلہ لورژوندے ٹولہ۔ دہ ورتہ ادوے چہ دا جینی بہ پہ ٹو راکڑے۔ ہفہ ورتہ والی چہ پدو او خانو۔ دہ ورتہ دودہ او خان وکرزل۔ بیابہ چہ دچا ہم لور او شو۔ نو دہ تہ تلل۔ او دچیلہ لور پیکشک بہ لے کو۔ او دا خانو مطالبہ بہ لے تے کو۔ چہ شوخت دا صصح ابن ناجیہ وفات کیدو نو ۴۰ جینکئی نے پہ کور کے ژوندے ساتلے وے۔ یہود چہ عالمان ددین بہ گنر لے کیدل حیض والا زنا نہ دے خچیلہ کورہ ویستے... عرض داچہ معاشرہ کے دزنا ناود پارہ ہٹ زائے نہ و۔ ددوی حقوق مکمل پامال دو۔ نو قرآن کے دزنا ناو پو سورۃ نساء راغے۔ چہ زنا ناوتہ نے ددوی مناسب حقوق وکرزل۔ مگر زنا نہ چہ دقرآن نے خبرہ دی نو تیرے راغستے دی پہ چوک کے ولاڑے مطالبہ دمسادی حقوق کو۔ ددوی جیل حیثیت او مقام او نہ پھوندو۔ نبیؐ تہ یوحنا بی راغے فرمائی چہ پہ مازیات حق دچادے نبیؐ ورتہ دے وارے دمور حق یاد کر وپہ ظور نمبرے ورتہ د پلار حق یاد کر و۔ مگر نور و اتوا موپہ نقش قدم مسلمان قوم بہ ہمیشہ ذلیلہ او خوار ہو۔

سورة مائدہ مدنی (ترتیباً ۵ بعد از نساء نزولاً ۱۱۲ بعد از الفتح)

رابطہ سابق سرہ

نمبر	نساء	نمبر	مائدہ
۱۔	سورة شروع شویں دو پہ خطاب عام (یا ایہا الناس) سرہ	۱۔	داسورة شروع شو پہ خطاب خاص (یا ایہا الذین یؤمنوا) سرہ او خاص روستو دعام نہ دی
۲۔	اصول داصلاح و معاشرے بیان شو	۲۔	دلنہ مسئلہ دحل و حرمت دہ (چٹوک دحرامو حلالو خیال نہ ساتی نو معاشرہ تباہ کیگی)
۳۔	چہرکلہ دعوامو او حکامو اصلاح اشوہ	۳۔	نودلتہ ردپہ شرک فعلی (نذر دغیر اللہ) کوی چہ داسلام داصلاح دپارہ ڈیر ضروری دے
۴۔	رد دشرک فی التصرف او شو پہ بارہ و عیسیٰ کے ایت ۱۷۱	۴۔	نودلتہ پہ شروع دسورة کے رد دشرک فعلی (نذر دغیر اللہ پہ نوم) کوی
۵۔	ایت ۳۳۔ والذین عقدت ایمانکم (کہ چا چا سرہ وعدہ کڑے دی ہفہ دے برابر کڑی)	۵۔	پہ شروع دسورة کے اوٹو بالاعتقاد
۶۔	آخر دسورة کے۔ یتین اللہ لکم ان تصلوا	۶۔	نودے سورة کے نور احکامات بیانوی چہ ہفہ حلال حرام دی
۷۔	زاد اجریم ہودوت و رکڑے شو	۷۔	ایت ۵۱ او ۵۷ کے دھغوی ددوستی نہ نئے منع او کڑہ
۸۔	طعام خبیثہ (مال دیتیم) بیان شو	۸۔	نودلتہ بل قسم طعام خبیثہ (نذر دغیر اللہ) بیان کیگی
۹۔	۱۷۴ او ویل چہ قرآن نور دے	۹۔	۱۵-۱۶ کے فرمائی (دیسدی پہ اللہ) صرف رنوا نہ بلکہ۔۔۔
۱۰۔	ایت ۱۷۱ لا تقولوا ملامہ	۱۰۔	ایت ۷۳ فتوہ دکفر لگوی پہ ہفہ چہ دوائی چہ بل اللہ شتہ
۱۱۔	۱۱۶/۴۸ کے ان اللہ لا یغفر ان یشرک بہ۔۔۔	۱۱۔	۷۲ فقہ حرم اللہ علیہ الجنتہ (ترقی دہ پہ ماسابق)

امتیازات دسورة

۱۔	سورة متار دے پہ بیان دسا نکوار بو (حل/حرمت وغیرہ) چہ نور دسورة نہ زیات پرتے دے	۲۔	پہ ترک دموالات و اہل کتاب او ذکر و ملتونو دھغوسرہ ددوستے
۳۔	بیان دماوندے پہ نصرناؤ	۳۔	بیان دکفارے قسم ایت ۸۹
۵۔	حکم دذکاریانو لکہ ذکاری پہے مارنہ	۶۔	بیان دذبوحو دزانانو اونکاح اہل کتاب وغیرہ سرہ
۷۔	بیان دھغے واقعے چہ محمد باندے حملہ شویں وہ (ایت ۱۱ کے) او اللہ بچ کڑے دو	۸۔	بیان ددو زامنو آدم حاتیل اوقائیل
۹۔	بیان دحکم دسارق او سارنے ایت ۳۸ چہ لاس ترے کٹ کڑے	۱۰۔	ایت ۱۱۶ تفصیلی جواب دعیسیٰ اللہ پہ قیامت کے
۱۱۔	نفی دعلم غیب دلو لوانہیا و نہ ایت ۱۰۹	۱۲۔	بیان دحکم پہ بارہ د ڈاکو ایت ۳۳
۱۳۔	بیان د تفصیل دوسیلے او پدے رد کوی		

تقسیم دسورة: سورة لس حصے دے

- ۱۔ ایت ۱-۵ : بیان دھغے مقصدی مسئلو کوی چہ دحل حرمت سرہ متعلق دی (تحریمات اللہ/عباد، نذر اللہ/عباد)
- ۲۔ ایت ۶-۱۱ : بیان دامورو مصلحاؤ کوی (تکلیف) (حکموالی دپارہ)
- ۳۔ ایت ۱۲-۱۹ : مثال دھغو چہ داللہ وعدہ لے برابر نہ کڑہ (یعنی ہغوی بیان دحق ندے کڑے)
- ۴۔ ایت ۲۰-۲۶ : انجام او حالت دمتکاسلیو (سستو) پہ اوامرو داللہ کے (یعنی ہغوی کار دحق ندے کڑے)
- ۵۔ ایت ۲۷-۴۰ : دظالم سزاؤ کر کوی چہ ہفہ داللہ رحمت بندوالے دے پدہ باندے
- ۶۔ ایت ۴۱-۵۰ : تسلی محمدؐ او قباۃ/خباثتو نہ بیانوی داهل کتابو
- ۷۔ ایت ۵۱-۵۸ : تہدید (زجر) و رکوی مومنانونو پہ موالاؤ (دوستے) داهل کتابو
- ۸۔ ایت ۵۹-۶۶ : تہدید (زجر) علمائے سوء تہ چہ خلیہ ہم مسئلہ نہ بیانوی او دمل مقابلہ ہم کوی
- ۹۔ ایت ۶۷-۸۶ : ترغیب فی التلغی او طریقہ تبلیغ خانی
- ۱۰۔ ایت ۸۷-آخر : اعادہ و تلو روستو مقصدی مسئلو (تحریمات اللہ/عباد، نذر اللہ/عباد)

مقصد سورۃ

بیان دھنچے ٹلور و مسلوچہ متعلق دی دھرامو او حلالوسرہ (تحریمات اللہ/عباد نذور اللہ/عباد)

تحریمات اللہ: ہفتہ تیز ونہ چہ اللہ حرام کڑی دی دے حلالول گناہ دہ

تحریمات العباد: ہفتہ چہ اللہ حلال گرزولی دی مگر انسان پہ زان یا پہ بل حرام گرزولی دی دا گناہ دہ

نذور اللہ: ہفتہ نذرونہ چہ انسان لے دا اللہ پہ نوم اکڑی دقربت الہی دپارہ یا شکا کو لو دپارہ۔ دا جائز دی۔ دے حرام گنزل گناہ دہ

نذور العباد: دغیر اللہ پہ نوم نذر/منختہ کول۔ دا گناہ او کفر دے دا کول او دے حلال گنزل گناہ دہ

نودا دودہ جائز او دودہ ناجائز دی

تائیداد پہ دے ٹلور و مسلوا و گورہ:

- (۱) تحریمات اللہ ۳ بار لکدایت ۱: غیر محل الصيد و اتم حرم ایت ۹۰ انما الخمر والمیسر ایت ۹۶ و حرم علیکم صید البر ما دمتم وما لکدایت ۱: احلت لکم من بحیرۃ الانعام ایت ۸۷ لا تحرّموا ایت ۹۶ اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ما جعل اللہ لکدایت ۲: الا الھدیہ ایت ۹۷ والھدیہ ولقلا ندہ ایت ۱۰۰ غنیمت (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)
- (۲) رد و تحریمات العباد ۴ بار لکدایت ۱: احلت لکم من بحیرۃ الانعام ایت ۸۷ لا تحرّموا ایت ۹۶ اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ما جعل اللہ لکدایت ۲: الا الھدیہ ایت ۹۷ والھدیہ ولقلا ندہ ایت ۱۰۰ غنیمت (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)
- (۳) نذور اللہ ۳ بار لکدایت ۱: احلت لکم من بحیرۃ الانعام ایت ۸۷ لا تحرّموا ایت ۹۶ اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ما جعل اللہ لکدایت ۲: الا الھدیہ ایت ۹۷ والھدیہ ولقلا ندہ ایت ۱۰۰ غنیمت (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)
- (۴) رد و نذور العباد ۴ بار لکدایت ۱: احلت لکم من بحیرۃ الانعام ایت ۸۷ لا تحرّموا ایت ۹۶ اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ما جعل اللہ لکدایت ۲: الا الھدیہ ایت ۹۷ والھدیہ ولقلا ندہ ایت ۱۰۰ غنیمت (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)

- نوٹ: (۱) تحریمات العباد کے عقیدہ غلطوی مگر شے نہ حرامیگی او نذور العباد کے عقیدہ ہم غلطوی او شے ہم حرام شو۔
- (۲) بعضے شیان ذاتی طور حرام وی لکد ہے، گیدڑ وغیرہ
- (۳) بعضے شیان حلال وی مگر دیوصفت دوجے حرام شی۔ لکد چیلے بغیر حلالید و مڑ شو یا دغیر اللہ پہ نوم ذبح کڑے شو۔
- (۴) بعض اوقات دوجے دیوکار د تعظیم دواجے حلال حرام شی لکد روڑے پہ وجہ حلال خوراک حرام شو۔ یا لکد موز کے وغیرہ
- (۵) لکد لکد دوجے د عزت دانسان نہ پوشے حرام شی لکد انسان اشرف المخلوقات دے نو دے بہ پہ ناستہ خواک کوی پہ ولاڑہ خوراک زنا در کوی
- (۶) بعض اوقات یو حلال کار حرام شی د تعظیم دزائے مقام دوجے لکد بیت اللہ شریف کے شے وٹل یا شاخ ماتول

سورة النعام (مکی ۶ بعد از ماندہ ۵۵ بعد از حجر)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة ماندہ	شمار	سورة النعام
۱۔	رد و شرک فعلی	۱۔	رد و شرک فعلی او اعتقادی کیلگی پہ دے وجہ سے متصل راؤ و
۲۔	نفی علم غیب اوشوہ د انبیاء نہ پرایت ۱۰۹ کے	۲۔	ایت ۵۰ کے دینی نہ خصوصاً نفی علم غیب کوئی چاہے پیغمبرہ چلہ ورتا واپہ چہ زہ عالم الغیب نہ ہم
۳۔	ایضاً	۳۔	ایت ۵۹ کے خلاصہ راہی (وعندہ مفاتیح الغیب)
۴۔	آخر سورة کے دعوہ و تحید (وللہ ملک السموات والارض۔۔)	۴۔	نوپہ دے سورة کے پہ دعوہ دلائل عقلیہ او نقلیہ ذکر کوئی
۵۔	وللہ ملک السموات والارض ہر شہ اللہ دی بل شک متصرف ختہ	۵۔	نودلتہ سر کے الحمد للہ
۶۔	د خواہی ذکر اوشوہ نصاراء دپارہ	۶۔	نودلتہ خلاصہ ذکر کوئی پرایت ۱۴ کے چہ ٹولوتہ خوراک و کوئی صرف نصاراء نہ
۷۔	ایت ۱۰۳ کے رد اوشوہ النعام محرماؤ چہ خلقو پہ زان حرام کڑے و۔	۷۔	ایت ۱۴۳ کے بیان کوئی د النعام محللاؤ
۸۔	عاجزی بیان شوہ وہ دیکھی پہ آخر سورة کے (ایت ۱۱ کے)	۸۔	نودلتہ دنور و مقربینو انبیاء عاجزی بیان کیلگی
۹۔	رد و تحریمات العباد اوشوہ چہ مشرکانو پہ زان بند کو۔	۹۔	ایت ۱۴۰ کے دیوبل قسم تحریمات العباد ذکر کیلگی چہ ہمد زنا و دخیلے دنہ بچے دے
۱۰۔	ایت ۱۱۰ کے عیسیٰ تہ جادوگر و نیلے و	۱۰۔	ایت ۷ کے قرآن تہ جادو و آئی نوپہ دے وجہ سے متصل راؤ و

امتیازات سورة

- ۱۔ سورة ممتاز وے پہ تفصیلی رد و شرک
- ۲۔ پہ کثرت د دلائل عقلیہ (تقریباً ۲۵ دلائل دی)
- ۳۔ پہ بیان و عقبات ستہ
- ۴۔ پہ لثرت داعتر اضمون و جوابو (۲۳ اعتراضات پتال قالوا او یقولون سرہ ذکر کوئی او جوابوہ قل سرہ مطلب دا چہ دینی و نبوت عمر ۲۳ سال و داؤل عمر ۶۳ سال دو یعنی تول عمر پہ پتا اعتراض نہ کیلگی اوتہ پہ جوابوہ کوے
- ۵۔ د ثلور و واؤ اقسام و شرکانو رد دے کپے (۱۔ مشرکین بالعباد الصالحین ۲۔ بالکواکب ۳۔ بالملک ۴۔ بالجن)
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ نزول و تول سورة پہ یوزلے چہ دومرہ لوے سورة بل پہ یوارے نہ دے نازل شوے
- ۷۔ نزول د کثرت و ملک دوے سورة پہ تعظیم کے چہ ۷۰ ہزار فرشتے دے سرہ نازل شوے وے
- ۸۔ بیان د تقریر د ابراہیم چہ ڈیر سخت تقریر یے کڑے و دخیل قوم او خاندان تہ چہ ۷ زلہ یے ہنوی تہ گمراہ ویلے دی ایت نمبر ۷۴ نہ.....
- ۹۔ بیان د مثالو و شرکانو لکھ ایت ۷۱ او گورہ
- ۱۰۔ زیات زواج و شرکانو تہ

مقصد سورة رد و شرک مکمل (۱) اعتقادی (۲) فعلی شرک شدے۔ (۱) واللہ صفت مخلوق نہ و رکول (۲) یا مخلوق صفت اللہ نہ و رکول

تقسیم سورة پہ اعتبار د مضامینو پہ دو حصو کے دے

- (۱) ایت ۱۱۷ پورے ڈوبے حصہ چہ رد و شرک اعتقادہ مکمل کوئی (۱۔ شرک فی العلم ۲۔ شرک فی التصرف ۳۔ شرک فی الدعا ۴۔ شرک فی العبادت)
- (۲) ایت ۱۱۸ نہ آخر سورة پورے رد و شرک فعلی (تحریمات اللہ تحریمات العباد نذور اللہ نذور العباد)

نفی و شرک فی العلم او گورے پہ ایت ۳، ۵۰، ۵۹، ۷۳ آخری سر، ۸۰،

نفی و شرک فی التصرف او گورہ پہ ایت ۳ کے (وہو اللہ فی السموات والارض) ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۴۶، ۵۸، ۶۲

نفی و شرک فی الدعا او گورہ پہ ایت ۴۰-۴۱ کے ۶۳، ۷۱

نفی و شرک فی العبادت او گورہ پہ ایت ۵۶، ۱۰۲، ۱۶۲، ۱۶۳

الحمد لله - ويمسك الله بضر فلا كاشف له الا هو - قل انما هو اله واحد - والحمد لله رب العالمين - سجد وتلقى عما يصفون - لا اله الا هو - لا اله الا هو - ان لا تشركوا به شيئا
قل ان صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين - لا اشريك له وبذلك امرت وانا اول المسلمين

داسے نے واپس تھیں اور تیرے جوڑ کرٹھ اوچے کلمہ تکلیف، بیماری، پرہ وغیرہ رہا نہ رازی نو دوا دے داکمل علان دے۔

پہلے مسئلہ دو حیدر لائیکل ہم ذکر کوئی پہ کثرت سرہ لکہ آیت نمبر اکے خلق السموات والارض آیت ۲ کے ہوالذی خلقکم من طین، ۳ کے فی السموات والارض، ۱۲، ۱۳ (فاطر السموات والارض....)، ۱۸، ۳۸، ۴۰، ۴۶، ۴۷، ۵۹، ۶۰، ۶۳، ۶۵، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳،

دارنگے پے دے دعویٰ توحید دشمرکانوا اعتراضونہ ہم پے کثرت سرہ دی چتقریباً ۲۳ دی او ۶۳ جوابونہ لکہ اوگورہ آیت ۷، ۸، ۲۳ (قالوا) ۲۵ (یقول الذین) ۲۹ (وقالوا) ۳۷ (دوہ وارے) ۵۳، ۲۳ اعتراضات دی دے سورۃ کے ۶۳ جوابونہ مطلب دا جیٹول عمر یہ تہا اعتراضونہ کیگی او جوابونہ نہ روکے۔

عاقباتِ سُنَّہ: پدے سورۃ النعام کے عقباتِ سُنَّہ (شپگ غنڈے/ڈیرے) دی چہ بیان دامتھاناکوی چہ حق پرست مبلغ باندے اوداھرہ عقبہ پہ لفظ کذا لک سرہ شروع کیگی ددے بیان پہ اصولو کے یہ نمبر د عنوان - رموزِ قرآن - لاندے شوعے دو۔ دلته نو نظر پرے ہاوا چوعے

عقبہ ۱: انعام ۵۳ والی جہ چودالے دافر ان یوازے تالہ درزی دانور ملیان نہ پوہگی.... جواب الیس اللہ با علم الشکرین: زہ اللہ شکر گزاریمہ چہ مائے بیانی...

عقبہ ۲: یہاں دامن افغان راشی تاتہ بدوائی چہ دا ولیائے کرامو عاجزی بار بار مہرہ ہیا نوہ دوسرہ داوڑہ نو انعام ۵۵: کو کذا لک تفصل الایات و التستین سبیل الحرمین، دوی بہ خاموشی

عقبہ ۳: شوخت پس بہ بیاراشی تانہ بہ تپوس کوی چہ: انعام ۱۰۵ دامسلکہ تادکوم استاد نہ زدہ کڑے دہ نو پدے مقام بہ ورتہ سہستی دخیل استاد نوم نہ اخلہ ورنہ کنزل بہ ورتہ اکثری۔ ورتہ وانیہ۔ چقران نہ

مذہبہ کٹرے دہ دزان نہ ہے و ایم اوئے زما استاد دزانہ مسئلہ کوئی جواب النعام ۱۰۶ کے اوگورہ اتیج اوچی الیک من ربک لا الہ الا اللہ...

عقبہ ۴: محکمے عقبہ اسانے دے اوس لگزیا تے مشکے شوے اوس بہ خلق راجع کوی استا خلا ف بہ مشورے کوی چہ قتل یے جا ز دے۔ چہ دلارے نہ پوا ائرخ نیشی۔ اوددو یہ مرگ کے دسلو شہیدانہ ثواب دے۔

نوا انعام ۱۱۲ اللہ بہت ساساتی... فذر ہم... تہ خیل بیان جاری ساتہ۔

عقبہ: ۵: انعام ۱۲۳ (چنچلہ ہٹ اونہ کڑے شی نور پور ٹونہ بہ کوی) نو اللہ فرمائی چه
 وکذا لک جعلنا فی کل قریۃ لکم مخرجاً لکم وانیہما....

عقبہ ۶: انعام ۱۲۹: دہلی کی بدعماشاں نوسرہ بنے یا رانسی او ایو اتحادی لیگ بہ جو کڑی لکہ امریکہ مگر درودی دا اتحاد ستاد پارہ دا ایمان مضبوطو لوسبب ہدی کہ ستر اللہ لہ قران بیانوے

شیخ صاحب فرمائی کہ چنانچہ استاد داسورہ انعام چہ کلہ و نیلو نو چطالبان بہ کلہ ستوے شول نوھفہ بہ پوھشو نو موگتہ بہ یے اوے چہ لاڑشے چکراو لگوے پیارا زے۔ ہفہ بہ ڈچل زایے نہ نہ پاسیدو بلکہ ناست بہ دو کلہ کلہ بہ یے یہ ناستہ سترگے ورغلے۔ یو وارے زہ ڈٹو لو طالبان نو ژو مے راوا پس شوم گورم چہ استاد سترگے ہندی چہ سترگے اوغرولے نو ماتہ وائی چہ ورشاد بہ راوڑہ چہ وضو اکرم۔ ما اوہ راوڑے ماتہ فرمائی چہ خوب مدالیدہ چہ قیامت دے ٹول خلق ہیبت کے دی زہ ہم ہیبت کے یم۔ نو ماتا او از او شو چہ حسین علی تہ ولے یہ ہیبت کے یے۔ تاخو سورۃ انعام صحیح طریقہ او معنورہ ویلے دے اوچا چہ صحیح معنورہ داسورہ اووے نوھفہ باندے یہ قیامت کے ہیبت بہ نہ دی۔

شیخ صاحب بہو نیل چدا دلا کڑے کا تڑے سورۃ دے یا بہ دشرک مکمل یا کوئی او یا بہ دے درس نہ تھنوی (دہلی ملیزی ۱۲ بچی دو چا ترے تپوں اکڑو چہ سوزا من دوی....)

دے زائے نہ دقرآن دویمہ حصہ شروع دہ مخلے دے تفصیل شوے دے مگر بیا

کہ تانہ ٹوک تپس اکڑی چہ قرآن ثمرہ دخت کے ویٹلے شے وایہ چر یومنٹ کے۔ داگنٹھ ممکن دی۔ دا سے ممکن دی۔۔۔ قرآن یہ اعتبار فہمیر ٹلور حصو کے تقسیم دے.....

سورة انفال (مدنی نزولاً ۸۸ بعد از بقرہ ترتیباً ۸ بعد از اعراف)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة اعراف	شمار	سورة انفال
۱۔	سورة انعام کے مسئلہ کو حید ثابت شوہ پہلا کیلو عقلیاد سرہ اوپہ اعراف کے نقلیاد سرہ	۱۔	نودلنہ حکم دقتال دے مطلب داچہ پہلا کیلو سرہ اونہ شوہ نو اوس ورسرہ جہاد اوکڑہ تورہ ورپے راواخلہ زکہ چہ انیرد جہاد نہ کیگی نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۲۔	مخکے سورتو نوکے مقابلہ جہودہ	۲۔	نودے سورۃ کے مقابلہ تورے دہ۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۷۲ کے ذکر وچہ دیکھو انوکفار و منڈم اووہستو	۳۔	ایت ۷ کے دے امت دکفار و منڈم ووستو حکم دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۹۵ کے دیکھو انو امتو نو دھلاکت بیان دو ورستو مالبدارے نہ	۴۔	نوپہ دے سورۃ ایت ۲۸ کے زبرد کوئی مومنانو نہ پہ بند مال باندے
۵۔	ایت ۲۰۵ کے ذکر وچہ چالند پہ عاجزے سرہ یادکڑے۔	۵۔	ایت ۲ کے دمو مونا نوخہ خانی چکلہ اللہ یادکڑے شی نوڈہ باندے یہ راشی او عاجزی کوئی اللہ نہ
۶۔	بیان داند اوو دموئی سرہ طرف اللہ نہ دخت پہ دخت (پہ ۵ مرحلو کے دھنے ذکر او شو)	۶۔	ایت ۹ کے نبی سرہ داند اہیان دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۷۔	ایت ۱۹۹ کے دو چہ وائزہ بالغرف	۷۔	ہغہ درے ادا مردلنہ دے سورۃ کے ایت نمبر ۱ کے ذکر کردی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	واقعات دو دیکھو انو امتو نو او انبیاد	۸۔	نوپہ دے سورۃ کے دینی واقعات بیانوی نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۱۶۸ کے افتراق دینی اسرا کیلو بیان شو چہ جدا جاشوے دو۔	۹۔	نوپہ شروع دے سورۃ کے واصلو ذات بینکم (یوبل سرہ یوزائے شے)
۱۰۔	ایت ۲۰۴ کے حکم پہ اوریدو دقران دو	۱۰۔	نودلنہ ایت ۲ کے ایمان والا دہیان دے چکلہ قران اوری نویریگی ادا ایمان یے نکار کیگی

انتیازات دسورة

۱۔	سورة ممتاز دے پہ او امر وثلثا دبانڈے پہ اول دسورة کے ایت ۱	۲۔	سورة ممتاز دے پہ او صاف خمسہ دمو مونا نو باندے ایت ۲-۳
۳۔	سورة ممتاز دے پہ ہنے وعدے چالند لڑے وہ ایت ۷ کے اخذی المبتدین....	۴۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دواعدو میدان د جہاد ۶-۷ قاعدے میدان د جہاد او اوومہ قاعدہ ورستو جہاد نہ
۵۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دفریب/چل دقل دینی ایت ۳۰	۶۔	سورة ممتاز دے پہ دوو امنو دنی زمانے ایت ۳۳ (ذات درسلو+استغفار)
۷۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دمو مونا د مشرکانو ایت ۳۵	۸۔	سورة ممتاز دے پہ تقسیم د غلیمونو ایت ۴۱
۹۔	سورة ممتاز دے پہ خوب دینی چالند ورتہ کافران کم نکارہ کرل ایت ۴۳	۱۰۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دقریر دینی ایت ۳۰

مقصود سورۃ: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ (دے سورۃ بل نو م سورۃ القتال ہم دے) یعنی دیکے جہاد نہ علاوہ بلہ خبرہ نشتہ

مختصر خلاصہ دسورة

- (۱) پہ اول کے درے او امر ذکر کوئی ایت ۱ کے (۱) اتقوا اللہ جہاد کے پہ صرف اللہ نہ یہ کوئے بل چانہ نہ۔ (۲) ذالصلو ذات بینکم یعنی چل ملگری نہ وجہ۔ (۳) ذالصلو اللہ و الرسول
- (۲) بیان دینو او صاف دمو مونا نو ذکر کوئی ایت ۲+۳ کے انما المؤمنون الذین.... (۱) و جلت قلوبهم (۲) زادھم ایمانا (نکارہ کوئی اشراد ایمان) (۳) و علی رھم یتوکلون (۴) یتقون الصلوۃ (۵) اتفاق فی سبیل اللہ تعالیٰ
- (۳) درے نہ ورستو واقعہ جنگ بدر ذکر کوئی بطور تمہید یعنی جہاد تہلی در کوئی چہ کہ لگ ہم یے نو د مقابل نہ یہ کیگی او گورہ جنگ بدر کے لگ وے ماتح در کڑہ ایت ۵ نہ تر ۱۴ پورے دایمان دے (۴) ایت ۱۵ نہ شگ قاعدے میدان جہاد ذکر کوئی ادھر یوہ قاعدہ پہ یا لھما الذین امنوا سرہ ذکر کوئے لشی۔
- قاعدہ نمبر ۱: ایت ۱۵ فلا تو لھم الا دبار د قاعدہ یے لگو لے دہ دمو مونا نو ہنے پزو صفاتو کے نووسی صفت سرہ چہ اللہ نہ یہ کیگی نو د مخلوق نہ نہ نہ یہ کیگی جہاد کے بہ کافر تہ شا کوئے نہ۔
- قاعدہ نمبر ۲: ایت ۲۰: میدان د جہاد کے دقران او سنتو تابع ہے۔ دایے تفرق کرلے پہ دویم صفت دمو مونا نو چہ ہغہ دو زادھم ایمانا (تفرق مطلب نتیجہ دیو عمل یا عقیدے دہ)
- قاعدہ نمبر ۳: ایت ۲۴: اتقوا اللہ و الرسول.... د تفرق کیگی پہ دویم صفت دمو مونا نو۔ و علی رھم یتوکلون۔ چہ امیر درتہ حکم او کڑی چہ ہنے محاذتہ ورزہ نو دامہ دایہ چہ مونگ کم یو یا اسلحہ نشتہ
- قاعدہ نمبر ۴: ایت ۲۷: لا تقوا للہ و الرسول... د تفرق دہ پہ ثلور صفت دمو مونا نو اقیم الصلوۃ چہ مونز کوئے۔ صبح نو حیانت نہ نہ کوئے او صبح مونز کوئے قران خالی۔

قاعدہ نمبر ۵: ایت ۲۹: اِن تَتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ... کہ اللہ نہ پرہیز کرے تو اللہ نہ پرہیز کرے۔ دے تفریح کرو۔ پھر صفت دمو منانو چہ انفاق و دہ کہ انفاق کوئے نو اللہ نہ پرہیز کرے۔

قاعدہ نمبر ۶: ایت ۲۵: اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاَشْكُمُ قَاعِدَةً يَوْمَ يَنْفَعُ الْفِتْنَةُ قَاعِدَةٌ... چہ پیدنے قاعدو کلک شہ ہرے قاعدے سرہ فاثبتوا اولگوہ داسے حکمت والا کتاب بہ بل چرتہ وی۔

قاعدہ نمبر ۷: ایت ۷۰: دَقِیْرًا یُوَفِّیْهِمْ بَیْٰنًا یَوْمَ یُحْجَرُ عَنِ الْعِلْمِ... داسے پیدنے ویلے چہ عرب دباؤ پرے واپوہ او سخت سخت جیونو کے واپوہ۔ داسے بل دین بہ چرتہ وی۔ چہ کافر دپارہ کے ہم امن دے۔

دشروع نہ ربط

(۱) سورۃ بقرہ کے ہم دجہاد بیان و دہ۔ ایت ۱۷۷ کے دجہاد بڑینگ و دہ ۵ عقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق۔ بیادجہاد دملک داصلاح دپارہ ۴ قوانین ذکر کرل (۱) قصاص من الظالم (۲) تقسیم الاموال بالقانون شرعی (۳) حکم الصوم لارتجاع انفس (۴) نہی عن الرقشی اودعے دجہاد دکر دپارہ ۱۸ قوانین ذکر کرل۔

بقرہ ۲۴۷ کے دامیر شرائط ہم ذکر و دہ (۱) اضطرر بہ (غورہ کڑے شوے) (۲) علم زمینان جنگ او علم دقاعدو جنگ (۳) جسم حوصلہ (۲) نو ال عمران کے تنظیم جوڑو دپارہ ۵ قوانین ذکر کرل زکہ چہ جہاد ہلہ کیدیشی چہ تنظیم وی دمسلمانانو قاعدہ (۱) ایت ۱۰۲ کے چہ عقیدہ دلو بہ یوہ وی (۲) ایت ۱۰۳ قانون بہ موقران و سنت وی (۳) ایت ۱۰۴ و لکن منکم ائمة یدعون الی الخیر (۴) ایت ۱۱۵ خیل مال بگلوے (۵) ایت ۱۱۸ غیر رازدار سرہ بہ راز نہ ساتے او پدے پڑے قاعدے باندے دوا واقعات ذکر کوی دجنگ بدر اود جنگ احد..... دامدوایہ چہ مسئلہ نمہ کوہ چہ خلق ڈیرشی۔ نہ فتح بہ کثرت دہ او نہ شکست بہ قلت دے۔

(۳) نو سورۃ نساء کے دمعاشرے داصلاح دپارہ قوانین و دہ۔ دعوامونہ ۱۸ قوانین اودامیر او معمر و میز کے ۸ یا ۹ قوانین و دہ۔ اوبیان د در یوڈو و مطلب دا چہ دمو منوڈ لے سرہ ملگرے شہ او زان اساس دمنافقو او کفار و دواژونہ۔

(۴) سورۃ مائدہ کے دل و حرمت مسئلہ و دہ۔ مطلب دا چہ جہاد ہفہ ٹوک کو لے شی چہ بہ مسئلہ دل حرمت یے ایمان او عمل دواژہ وی۔

(۵) سورۃ انعام کے دشرک اقسام و دواو د میدان د تبلیغ ۶ قاعدے/غٹڈے ذکر و دہ دپارہ دوحید

(۶) سورۃ اعراف کے پیدنے مسئلہ دوحید دلائل تھلیہ و دہ

(۷) سورۃ انفال: اوس میدان جہاد بہ راشہ۔ جہاد او کڑہ ہفسرہ چہ دجنگ مسئلہ نہ رخ اژوی۔

سورة توبہ (مدنی نزولاً ۱۱۳ بعد از مائدہ ترتیباً ۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة انفال	شمار	سورة توبہ
۱۔	قاعدے ذکر و میدان جہاد	۱۔	نودلہ اعلان دجہاد دے نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۲۔	آیت ۶۰ کے لاء علم و حکم (رسول اود اصحابہ بول داد شمنان نہ پڑنی)	۲۔	آیت ۱۰۱ کے لاء علم و حکم (اے رسول تے نہ پڑنے) مفر دینہ
۳۔	قاعدے میدان جہاد ذکر و	۳۔	نودلہ ہفتہ فرقی بیانوی چہ ہفتوی سرہ بہ جہاد کوے۔
۴۔	آیت ۴۱ کے تقسیم دین و مومنو	۴۔	نودلہ آیت ۶۰ کے تقسیم دین و مومنو دے یعنی ۸ مصارف خالی
۵۔	آیت ۵۸ کے دانی چہ کہ دے کافر و بے لوطو نہیریگے نہ معاہدہ واپس کڑے۔ او جہاد و سرہ او کڑے۔	۵۔	آیت ۷ کے دانی چہ دشمنان کو بہ لوط و ی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۶۔	پہر دسورہ کے او دے چہ فاصلہ ذات بینکم (چلو کے یوزائے شے)	۶۔	نوپہر دسورہ کے سورہ کے دانی چہ برأت من اللہ (غیر دوسرہ بانی کاٹ او کڑے)
۷۔	آیت ۶۰ کے او دے واعدہ لہم ما نستعتم تیارے او کڑے۔	۷۔	آیت ۴۶ کے زجر ہفتہ چہ تیارے نہ کوئی۔
۸۔	اوصاف دمو مٹا نو ذکر و پشروع دسورہ کے ہم او پشروع دسورہ کے ہم	۸۔	اوصاف دمنافقان و بیانوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۹۔	واقعہ جنگ بدر ذکر و	۹۔	نودلہ واقعہ جنگ خندق او جنگ تبوک ذکر و
۱۰۔	آیت ۳۵ کے دشمنان کو موز بے فائدہ دے۔	۱۰۔	آیت ۱۸ کے دانی چہ عبادات یے بے فائدہ دے دی نو مسجد شہرہ جوڑوی۔
۱۱۔	قاعدے میدان جہاد ذکر و شپک	۱۱۔	صفات دمنافقان و چہ دوی چہ ہم پدے قاعدہ و عمل نہ کوئی

نومونہ دسورہ: دسورہ لکڑ نو ہونہ دی: لکھ (۱) سورہ توبہ: دس مسلمانانو نہ غلطی شوے وہ نو دھتوی دتو بے ذکر دے چکے۔

(۲) سورہ برأت: چہ اعلان دہائی کاٹ دے دشمنان کو سرہ

(۳) سورہ مہاجرہ: اوچتو کئے: دشمنان کو نہ دی و دڑے اوچتے کڑے دے

(۴) مشرکہ: سرول: منافقان او دشمنان کے سرولے دی

(۵) خافرہ: کستو کئے: دمنافقان ۶۳ گندونہ راکستے دی۔ (داسے نورے ہم ڈیر نومونہ دے سورہ دی۔)

امتیازات دسورہ:

۱۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان دفرق اربعاء (چہ کو مسرہ بہ جہاد کوے)	۲۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د تقسیم دشمنان چہ کو مسرہ جنگ کوئی
۳۔	سورہ ممتاز دے پہ تفصیلی بیان دا و صاف نو دمنافقینو چہ ۶۳ صفات دی	۴۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د حکم دشمنان نو مسجد جوڑو لوچہ نہ دے جوڑوی۔ آیت ۱۸
۵۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د غزوہ حنین او تبوک	۶۔	سورہ ممتاز دے پہ آیت ۳۱ چہ خیل بجران او مولیان بہ پہ خدائے توبہ سرہ نہ بیئے
۷۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د غار ثور آیت ۴۰	۸۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د مصارف و فرضی صدقاتو آیت ۶۰
۹۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان مسجد ضرار	۱۰۔	سورہ ممتاز دے پہ دے چہ سر کے بسم اللہ ختم
۱۱۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د خیرات نو دشمنان کو آیت ۱۹	۱۲۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د جنازے نہ کو لو دمنافقو آیت ۸۴

مقصد دسورہ: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ او بیان دفرق اربعاء

(۱) مشرکان (دوی بیار دے اقسام دی: یو معاہدین: چہ ستاوسرہ معاہدہ شوے دہ۔ بل مخالفین: چہ ستاوسرہ جنگ کوئی دریم: مخالفین چہ تاجہ اسن غواڑی)

(۲) اہل کتاب (دا دودہ قسمہ دی یو یہودیان بل نصرانی/عیسایان)

(۳) منافقان (دا ٹول یو قسم دی) (۴) مومنان (دوی دے اقسام دی ورتو بہ بیان شی)

تقسیم دسورہ:

سورہ ثلور حصہ کے تقسیم دے:

- (۱) ایت ۱-۲۸ پورے: پیدیکے بیان دشترکانو دے او ددوی درے واڑہ اقسام ذکر کو لے شی۔ اودوی سرہ دجہاد کو لو وجوہات خالی۔
- (۲) ایت ۲۹-۳۷ پورے: پیدے حصہ کے بیان داہل کتابو دے۔ یعنی یہود او نظری دھغوی پلینے ذکر کوئی اودھغوی سرہ دجہاد وجوہات ذکر کوئی۔
- (۳) ایت ۳۸-۹۰ پورے: پیدے حصہ کے منافقان بیانوی۔ پیدوی کے اقسام شتہ بلکہ ٹول یو قسم دی۔ نو ددوی ۶۳ صفات دلتہ بیانوی۔ (دنبی عمر ہم ۶۳ سال ووا اشارہ دہ پیکے دیتہ چہ ٹول عمر بہ دے منافقانو باندے رد کوے۔)
- (۴) ایت ۹۱-آخر دسورہ پورے: پیدے حصہ کے مومنان بیانوی۔ او ددوی درے اقسام: (۱) مجاہدین: چہ روخت جہاد لرہ تیار وی
- (۲) مہکاسلین داہم مجاہدین: دی مگر کلہ کلدہ سستے نہ کاراخی۔ لکدلتہ چہ زنی ملگری لیٹ رازی۔
- (۳) مغدورین: کلک دی مگر کلہ کلدہ دشتہ عذر دوجے عمل او نہ کڑے شی۔

وجہ چہ یہ شروع دسورہ کے بسم اللہ ولے نشتہ:

- (۱) حضرت عثمانؓ نہ حضرت ابن عباسؓ چپوس اکڑو چتا ددے سورہ سر کے بسم اللہ ولے زندہ لیکے۔ جواب ور کوئی چہ وجہ دا وہ چہ نبی باندے بہ چہ کلہ ایتونہ نازلیدل۔ نو ماہ دغا ایتونہ لیکل۔ اوماتہ بہئے ویل چہ دا ایت دے دے سورہ کے دلتہ دلتہ اولگوہ۔ اودا سورہ دے سورہ پے اولگوہ۔ نو کلہ بہ چہ نوے سورہ راغے نو نبی بہ دھغے سورہ یہ شروع کے بسم اللہ ویکلہ۔ مگر دلتہ نے زندہ ویلے نو ماہم او نہ لیکو۔
- (۲) بلہ وجہ چہ حضرت علیؓ خالی فرمائی چہ بسم اللہ چونکہ امان دے او پیدے سورہ کے خوا مان نشتہ کافر ورہ (را دینہ ویتزہ سٹ ترے اوخہ قتل یے کڑہ)
- (۳) بعض صحابا و دے وجہ داخولے دہ چہ سورہ انفال او توبہ یو سورہ دے۔ پیدے وجہ بسم اللہ نشتہ دے شروع کے۔
- ☆ آیا بسم اللہ دقران ایت دے یا نہ دے۔ نو سورہ نمٹل کے بہ راشی چہ دا قران ایت دے۔
- ☆ آیا دا بسم اللہ دھر سورہ جز دے نو امام ابوحنیفہؒ فرمائی چہ نہ دے نو داخے تہ ولے راوڑے دے۔ داد پارہ دبرکت۔ اود پارہ دجہادے دیو سورہ دہل سورہ نہ۔

سورة یونس کی (نزد اللہ تعالیٰ بعد از بنی اسرائیل ترتیباً ۱۰ بعد از توبہ)

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة توبہ	شمار	سورة یونس
۱۔	ہر کلمہ چہ پآخرد سورة کے ایت ۱۲۸ کے صداقت در رسول اوشو۔	۱۔	نوپدے سورة کے دغا اثبات در رسول بار بار (تقریباً وارے) کیگی
۲۔	پہ آخرد سورة کے مسئلہ توحید ذکر شہدہ یہ لا الہ الا هو سرہ	۲۔	نودلتہ انجام ذکر کوئی دیکر بنو/مناہینو ددغے مسئلہ توحید۔
۳۔	ہر کلمہ چہ نکلے سورة کے بیان اوشو جہاد بالسیف (تورے سرہ جہاد کول)	۳۔	نودے سورة کے بیان کیگی دجہاد بالسان چہ ہفہ بیان داصول اربعاودے۔
۴۔	نکلے سورة کے مسئلہ قتال ذکر شہدہ۔	۴۔	نودلتہ ہفہ مسئلہ ذکر کوئی چہ کوئے لہ بہ جہاد کوئے (یعنی توحید)
۵۔	ہر کلمہ چہ پآخرد سورة کے ذکر شہدہ توحید مگر بغیر دلائلو	۵۔	نوپدے سورة کے پدغے مسئلہ دلائل پیش کوئی نوپدے وجہ نکلے متصل راوڑو۔
۶۔	دعوہ توحید ذکر کوئے پآخرد سورة کے	۶۔	نوپدے سورة کے پدغے دعوہ توحید شہدہ د مشرکانو ذکر کوئی بہ ایت ۱۸ کے
۷۔	آخری ایت کے (قل حبس اللہ) زما دپارہ اللہ کافی دے	۷۔	نودلتہ مثالات ددغے چہ او گورہ نوح، موسیٰ او نورول پیغمبر انورہ اللہ کافی دو۔ ۱۰۳
۸۔	ایت ۲۲ کے اووے چہ منافقان درویش دی۔	۸۔	نودلتہ ایت ۲۵ کے ذکر رختن خلق کوئی اودھغوی درجہ ذکر کوئی۔
۹۔	دلتہ بیان در فرق اربعاو وو چہ درے ڈلے یکے مخالفین دقران وے۔	۹۔	نودلتہ ترغیب الی القرآن کوئی اوز جرور کوئی منکر بنو دقران تہ۔
۱۰۔	دلتہ دآخری رسول دامت دتوبے بیان وو۔	۱۰۔	نودلتہ دیونس دقوم دتوبے بیان دے۔
۱۱۔	بیان دبرآعت دشرکانو نذاشو	۱۱۔	نودلتہ ایت ۱۳+۱۴ کے پوروالفاظو سرہ بیان دباکی کاٹ کوئی۔
۱۲۔	ایت ۱۹۹ کے اووے کوکومع الصادقین۔	۱۲۔	نودلتہ ایت ۲ کے وائی چہ رختن سرہ ملگرے شوئے نو (ان لھم قذم صدق) دنیا او آخرت بہ دے داوڑہ خدشی۔

امتیازات دسورة:

۱۔	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے مشہورے شہدے دشرکانو چہ دابا باکان اللہ مقرر کرے دی۔ ۱۸	۲۔	پہ بیان ددلائل عقلیاد مع تفریعات (نکلے دلائل ذکر کوئی نوپارے مسئلہ توحید تفریع کزی)
۳۔	ممتاز دے بہ بیان دتوبے دقوم یونس	۳۔	پہ بیان دمقاصد اربعاو (نورو کے ہم شہدہ گردے سورة کے پہیل شان دی)
۵۔	ممتاز دے۔ پتوبے دفرعون چہ کوئے نشوہ پدوخت دعذاب کے ایت ۹۰	۶۔	پہ بیان دبددعائے چہ موسیٰ فرعون اودھغے قوم تہ کرے وہ ایت ۸۸
۷۔	سورة ممتاز دے بہ بیان داو لیاو دتقریف اودھغود درجو اوکراماتو ایت ۶۲-۶۳	۸۔	سورة ممتاز دے بہ چیلچ دحضرت نوح چہیل قوم تہے در کرے دو۔ چہ داوڑے میدان تہ۔
۹۔	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے خلقو چہ وائی چہ قران پریدے اوبل کتاب را داغلے ایت ۱۵	۱۰۔	سورة ممتاز دے بہ ۵ ہانے بی صفاہد دسنت

دشرکانو دسبیلوئی

مقصد دسورة: اثبات دمقاصد اربعاو مراراً (یعنی بار بار) اوانجام دمنکرینو دے مسئلہ

تقسیم دسورة: (دو حصے دے: ۱) ایت ۱-۷ پورے: اثبات دمقاصد اربعاو کوئی بار بار پدلائلو سرہ اودفع دشہدے کوئی دشرکانو

(۲) ایت ۷-۱۷ آخرد سورة پورے: درے واقعات بیانوی بطور تفریع/نتیجہ پانکار ددغے نکلے مسئلہ چہ کوئے دھغے حصہ کے تیرہ شہدہ۔ چہ اودنہ مسئلہ اوانجام بہے پے

شان دقوم نوح اوقوم فرعون شی اوکے چا اودنہ اوانجام بہے یونس شی۔ چہ اللہ ترے عذاب دفع کرے۔

پہ مقاصد اربعاو کے ژوبے اگر چہ ژوے مقصد توحید دے مگر دلتہ قران نکلے کرے دے۔ داوے؟ زکہ چہ قران تہ نہ یہ راغلے نو توحید پدندے شہدے رسول نہ قران اودنہ آخرت۔

چہ قران تہ ناست نہ تہ نوہیت باندے بہ نہ پوہگے۔

سورة هود کی (ترتیباً ۱۱ بعد از یونس او نزولاً ۵۲ بعد از یونس - دواڑوں کا طوسرہ سورة یونس نہ بعد دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	یونس	بشار	هود
۱۔	اثبات دتو حید او شوپہ دلا کیلو عقلیا و سرہ	۱۔	نودلنہ اثبات دتو حید کیگی پہ دلا کیلو عقلیا و عقلیا و دواڑ و سرہ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۲۔	اثبات دتو حید او شوپہ دلا کیلو عقلیا و سرہ او دفع دشبہ دشرا کا نو او شوہ۔	۲۔	نودلنہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاپہ بدغم مسئلہ او سرہ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	واقعہ دنوح اجمالاً وہ	۳۔	نودلنہ تفصیلاً ذکر کو لے شی۔
۴۔	آخر کے افرامائل اتبع ما یوحی الیک	۴۔	نودلنہ ایت ۱۲ کے تسلی دہ پہ اتباع دما انزل چہ تکالیف بہ راڑی مگر زورہ بہ نہ تنگوئے
۵۔	ایت ۴ کے الیہ مریم حکم جعیا	۵۔	ایت ۴ کے الی اللہ مریم حکم
۶۔	ایت ۴۲ کے: افاکت شمع الصم	۶۔	ایت ۲۰: ماکان یسطیعون لسمع
۷۔	انکار دشرا کی نو ذکر دے۔	۷۔	حالت دشرا کی نو ذکر کیگی۔
۸۔	ایت ۲ کے نبی تہ ساحرا و جادوگر و بطلے دی۔	۸۔	ایت ۷ کے قرآن تہ سحر و بطلے دے۔
۹۔	ایت ۳ کے ددنیہ پید اکید و بیان شوے دو۔	۹۔	ایت ۷ کے زیادت کوئی یعنی ددنیہ پید اکید و علت خانی لیلو کم اکیم احسن عملا
۱۰۔	شروع پہ ترغیب الی القرآن او شوہ۔	۱۰۔	نودا سورۃ ہم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔ (داسے سورۃ نہ چہ پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع کیگی ہفتہ تہ ذوات الراء و بیلے کیگی) نودا دواڑہ سورۃ نہ ذوات الراء نہ دی)
۱۱۔	ایت ۳۸ کے دشرا کی نو نہ مطالبہ دہ دیو سورۃ راوڑو۔	۱۱۔	ایت ۱۳ کے دلنہ دی نہ مطالبہ کیگی دسو سورۃ نو نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔

اقتیاض سورۃ ۱۰: متنازدے چہ بیان و حساب کیو اور بھاؤ ۱۔ تونید ۲۔ نفی دشرا فی العلم (دادوہ دمقا سعد علما و نہ دی) ۳۔ ترغیب فی التبلیغ ۴۔ تسلی (دا آخرہ وہہ سدا / خمننا ذکر کو لے شی)

- ۲۔ سورۃ متنازدے پہ مطالبہ دسو سورۃ نو ایت ۱۳ (اگر چہ نور سورۃ نو کے ہم مطالبہ جے مگر دسو سورۃ نو مطالبہ صرف دے سورۃ کے دہ)
- ۳۔ سورۃ متنازدے پہ تفصیلی واقعے دنوح باندے اگر چہ سورۃ نوح کے صرف دنوح بیان دے مگر ہلہ ہم دومرہ تفصیل دے ختہ۔
- ۴۔ متنازدے پہ طلب داستغفار او توبہ دواڑ ایت ۳
- ۵۔ متنازدے پہ ہفتہ ایت چہ انیس من اھلک
- ۶۔ متنازدے پہ ایت کان عرش علی الماء
- ۷۔ لا ترکوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار (مطلب: ہائی کا تہ رے او کرہ)
- ۸۔ نوح تہ بن نو من من قومک
- ۹۔ نوح جیل زوی تہ: لاعاصم الیوم (نن در زو بچا و زائے ختہ)
- ۱۰۔ متنازدے پہ آخری ایت چہ سورۃ ثلور واڑہ مسئلے یے پکے راٹو لے کرے دی۔ کوں چہ سورۃ مقصد دے۔ روستو پرے بیان کیگی۔

مقصد سورۃ: بیان و ثلور و مسئلو: (۱) العباد للہ وحدہ (عبادت بدیو اللہ کوے) (۲) نفی دشرا فی العلم (۳) ترغیب فی التبلیغ (۴) تسلی مبلغ اوس لگ شان تفصیل دے ثلور و مسئلو:

- (۱) العباد للہ وحدہ (عبادت بدیو اللہ کوے) دامسلہ تقریباً ادوہ زلہ ذکر کو لے شی: ایت ۲ کے: الاتعبدوا الا اللہ ایت ۱۳ کے: وَاَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ایت ۲۶ کے: (نوح وائی) الاتعبدوا الا اللہ ایت ۵۰ کے (ہوہ فرمائی) یقوم عبد اللہ ایت ۶۱ کے (صالح فرمائی) یقوم عبد اللہ ایت ۸۴ کے (شعیب فرمائی) یقوم عبد اللہ ایت ۱۲۳ کے چہ آخری ایت کے فاعبدوہ (ادو گورہ ژوبے دعوہ بیان شوہ بیا پرے دلائیل نقلیہ بیان شول اخر کے ثمرہ فیصلہ دے درتہ وادوولہ چہ فاعبدوہ)

(۲) دومیہ مسئلہ نفی دشرک فی العلم: دہم یا بیاذکر کو لے شی: ایت ۵ کے یلعلم مایرون..... ایت ۶ کے: ویلعلم مستقر ہاؤ مستودعھا کل فی کتاب مبین
 ایت ۴۶ کے فلا تعلمن مالیس لک پہ علم ایت ۴۷ ان اعمو ذبک ان الشک مالیس پہ علم ایت ۵۷: ان ربی علی کل شیء حفیظ (بل ٹوک داسے نشہ)
 ایت ۱۶: ان ربی قریب الحیب (بل ٹوک داسے نشہ)

بیا پرے واقعہ راوی دابرہیم چاؤ گورہ دفرشتہ پہ حال خبر نہ دو۔ ایت ۶۹: جاء یحییٰ بن حنید (دریت کڑے سنے راورو) او ایت ۷۷ کے واقعہ دلوٹ چاؤ گورہ
 عالم الغیب نہ دو دابرہیم پشان دے ہم دفرشتہ پہ حال خبر نہ دو۔

ایت ۹۲ کے: ان ربی بما تعملون محیط (ہرشہ زما درپہ علم کے دی) او آخر کے بیا واللہ غیب السموات والارض (اؤ گورہ نوم واللہ نے مقدم کڑے دے پہ علم غیب باندے
 اشارہ دے کہے دیتہ چہ ایا ٹوک بل ہم شتہ چہ علم غیب ورسرہ وی)

(۳) دیریہ مسئلہ ترغیب فی التلیخ: ہم بار بار: ایت ۱۲ انما انت نذیر ایت ۱۷: ان کان علی پیتہ... شاہد منہ (نو چہ ستاد اشان دے نو اوس بہ قلا رنہ کیئے تلیخ اؤ کڑہ)
 ایت ۲۸: ماسرہ واللہ کتاب دے چہ دار حمت دے نو دے تلیخ تاسو لے بدگنوںے)

ایت ۵۲ (ہو) ویلقوم اعبدوا اللہ (دابراہ راست تلیخ دے موگ تہ ترغیب تلیخ راوی) ایت ۶۳ کے (صالح) ویلقوم اعبدوا اللہ

ایت ۸۴ کے (شعیب) ویلقوم اعبدوا اللہ..... ایت ۸۵ کے: یلقوم اذ نو لکلیل ولیزان بالقسط تہم داسے تلیخ اؤ کڑہ

ایت ۱۱۰ کے ولقد اتینا الکتاب... تہم دکتاہ دغے تلیخ اؤ کڑہ کنہ نکڑہ شہ ایت ۱۱۲ کے: محمد تہ او امتی تہ: فاستقم کما امرت ومن تاب معک...

داؤل پہ آخری ایت کے راٹولوی و توکل علی اللہ سرہ چہ تہ دوائے چہ تلیخ کے زما ملگری نشہ نو اللہ فرمائی چہ پہ بازان او پارہ

(۴) تسلی: ایت ۱۲ کے تسلی محمد تہ - چہ سینہ منہ تنگوہ ایت ۲۷: قالت... ایت ۳۲ کے قالوا... دغے بہ تاتہ ہم وائی۔

دغے ہوڈ سرہ نے ہم جگولے کڑی دی ایت ۵۲ اؤ گورہ: ما شکتا بہیتہ... تاتہ بہ ہم وائی چہ تہ خو مٹا نہ یہ نو لے وزان خبرے کو بے ورتہ او وایہ چہ ستاد مٹا پہ شان دے ما اللہ نہ کڑی۔
 نو تہ بہ دھرت ہوڈ پشان مطمئن اوسے او ہمت بہ نہ نیلے۔

ایت ۶۲ حضرت صالح تہ: تانہ خوز موگ دا امید نہ دو زموگ خود اخیال دو چہ تہ بہ موگ تہ خوگے خوگے خبرے کوے قسے بہ کوے۔

ایت ۸۷: شعیب تہ: اصلو تک تا مرک... ایا تاتہ ستادین داخولے وی چہ تہ موگ دخیل زوڈ دین نہ وائوے۔ تاتہ بہ ہم وائی چہ لے زموگ دامشران اولیان نہ پوہگی

ایت ۱۱۵ کے واصبر (براہ راست تسلی دہ) ایت ۱۱۸ کے: (ستازہ بہ جنگ شی چہ دا خلق ایمان ولے نہ راوی) نو جواب: ولو شاء ربک... اللہ بہ خیل زور چلوے دو

پہ آخری ایت دے داؤل لے تسلی راغڈے کڑے پہ الیہ رجع الامر کلہ سرہ چہ تہ دے پہ انجام نہ پوہگی اللہ پرے پوہگی نہ چلہ مسئلہ جاری سراتہ۔

نوسورۃ کے خلوز مسئلے وی او پہ آخری ایت کے خلوز واڑہ مسئلہ راٹولے کڑے: لکے:

ڈوبے مسئلہ العباد اللہ وحدہ: نو دلہ آخری ایت کے فاعبدوہ یے اودے۔ دومیہ مسئلہ نفی دشرک فی العلم: نو دلہ واللہ غیب السموات والارض

دیریہ مسئلہ: ترغیب فی التلیخ (تلیخ کوہ اود بل چاؤ رواہ مساتہ نو دلہ توکل علی اللہ) ثلورہ مسئلہ: تسلی: انجام بہ دے خدی: والیہ رجع الامر کلہ (اللہ تہ واپس کیگی ٹولے فیصلے)

دے آخری ایت مثال پہ مثال دھنے جال دے چہ کہا نو دپارہ ہے پہ سند کے واپچی یا مژان نو دپارہ ہے پہ غنمو پٹی کے واپچی او پورو روے راٹولوی آخر کے دغہ دھکار میان

یا مژان جال کے یوزانے تہ راٹول شی نو دلہ ہم آخری ایت کے خلوز واڑہ مسئلے یے یوزانے تہ راٹولے کڑے۔

نو مقصد سورۃ بیان دخلوزو مسئلوے او پدے مسکو واقعات دہنہ برانو ہم ہیانوی

پہ توحید باندے واقعات د نوح، ہوڈ، شعیب او آخری ایت کے: فاعبدوہ

پہ نفی دعلم غیب باندے واقعات د ابراہیم او لوط راوی پہ تفصیل سرہ

پہ ترغیب فی التلیخ او تسلی دواڑ باندے واقعہ موسیٰ راوی

اود سورۃ ذوات الرء نہ دے اود ذوات الرء ہغہ سورۃ نہ دنی چہ پہ شروع دھنے کے ترغیب الی القرآن بیانوی

یوسف (کی)

(نزل ۵۳ بعد از ہود ترتیباً ۱۲ بعد از ہود - دواڑوں کا طور سے سورۃ یوسف دوسرے ہود نہ درستو دے)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورۃ ہود	شمار	سورۃ یوسف
۱۔	نفی د علم غیب اوشوہ پہ بیان دواتے دابر اہم اودلوٹ چہ پہ ظاہرہ فرشتے اوندہ پندہ	۱۔	نود نفی د علم غیب دہ پہ واقعہ یعقوب چہ اود گورہ چہ حال دخیل زوی خبر نشو تر ۴۰ سال پورے اود نہ یوسف خبر و د حال دخیل پلارہ چہ حیات دے یادفات۔
۲۔	دعوہ دتو حید غایتہ کڑہ پہ واقعہ اود انبیاء سرہ بطور دلیل نقلی	۲۔	نود لہم دعوہ دتو حید غایتو پہ واقعہ یوسف چہ پہ جیل کے فرما کی..... ایت ۳۹-۴۰
۳۔	آخر سورۃ کے افرما کی 'و توکل علیہ'	۳۔	نوموند توکل چہ اود گورہ یعقوب اویوسف شنگہ زان سپار لے دے اللہ ایت ۸۶: انما اشکو..
۴۔	آخر کے ایت ۱۲۰ کے اودے چہ (وکل نقص علیک من انباء الرسل ما نثبت بہ فوادک)	۴۔	نودے سورۃ کے واقعہ یوسف دپارہ دثابت قدے راوڑی۔
۵۔	ایت ۷۱ کے: فبشر نھا باخبر... ومن وراء الحق یعقوب	۵۔	نود لہ واقعہ حضرت یعقوب پہ تفصیل سرہ ذکر کوہ۔
۶۔	ایت ۶۹ او ۷۳ کے اودے چہ اللہ سلا تیار ستونہ اوبرکتونہ دے دی اے کور و اود ابراہیم	۶۔	نودے سورۃ کے نمونہ دبرکت خانی چہ کڑی ورتید دپلوسی نہ اللہ یو درجن و رکڑل۔
۷۔	دقوہ لوط دبد عملے نمونہ بیان شوہ	۷۔	نودے سورۃ کے دیوے خزے دے حیاتے بیان دے۔
۸۔	اللہ دھر شہ خبر دار دے - وللمانی السموات والارض	۸۔	ایت ۳: (وان کنک من قبلہ لمن الغفلین) اے پیغمبرہ نہ دے دواتے نہ خبر نہ دے۔
۹۔	ایت ۱۱۳ لا تزکوا الی الذین ظلموا میلان اوندہ کڑے مستو او ظالماتو نہ۔	۹۔	د یوسف نمونہ چہ اود گورہ گناہ نہ یہ میلان نہ دے کڑے اگر چہ دعوت و رکڑے شوے دے دگناہ
۱۰۔	افتتاح دسورۃ اوشوہ پہ صداقت دقرآن	۱۰۔	دے سورۃ ہم افتتاح کو لے شی پہ صداقت دقرآن
۱۱۔	سورۃ پہ نوم دپیغمبر حضرت ہود	۱۱۔	نود سورۃ ہم پہ نوم دپیغمبر حضرت یوسف دے۔

ابتیازات دسورۃ:

- ۱۔ سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ حضرت یوسف
- ۲۔ سورۃ ممتاز دے پہ گنزو خوبو لکھ خوب دیوسف، خوب دجلیانو، خوب دباشاہ دمر (دے خوبو نو بیان دے پکے)
- ۳۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۸: ان کید کن عظیم
- ۴۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان ددوہ قسمہ محبت باندے۔ یو جائز لکھ دپلا چیل زوی سرہ بل ناجائز لکھ دپردی خزے پردی سڑی سرہ وغیرہ۔
- ۵۔ سورۃ ممتاز دے پہ تدبیر دروز و خلاف دخیل یو رور۔
- ۶۔ سورۃ ممتاز دے پہ تقریر دیوسف پہ جیل کے۔
- ۷۔ سورۃ ممتاز دے پہ سیاسی سوچ بوجھ دیوسف باندے لکھ جیل یہ بہتر او گنزو دود گناہ نہ۔ بل داچہ جیل کے زان سرہ ملگری جوڑ کرل۔ بل د مخلوق بچاؤ د راروان یو آفت نہ۔
- دائل کاروند سیاسی بصیرت نو نہ دی۔ دینہ اسلامی سیاست وائی۔ لفظ سیاست دسوس نہ دے معنی یہ قوم خیر خواہی دے۔

مقصد دسورۃ: تسلی نبی تہ پہ واقعہ دیوسف (حاکم کمال یوسف)

- واقعہ دیوسف پہ شکوہ مرحلو کے بیانیگی: مرحلہ ۱: یوسف تہ روز و چیل جوڑ کڑو زک چہ دپلا محبت دسرہ ڈیرو۔ نو کنوی تہ یہ ورو زو زو۔
- مرحلہ ۲: قافلے والاؤ اوچت کڑو اومر کے خرث کڑو۔ مرحلہ ۳: جیل تہ اودریدو۔ مرحلہ ۴: وزارت ورتہ ملوشو
- مرحلہ ۵: چہ روزہ کے راغلل او پلارے خبر شو۔ مرحلہ ۶: چہ خاندان دیوسف کمصرتہ را منتقل شو۔

مماثلت دواقعہ تہ مابین ددواڑ و پیغمبرانو:

- (۱) لکھ شنگہ چہ یوسف تہ دخیل روز و دلاسہ چیل جوڑ شو۔ نو اے پیغمبرہ تانہ بہ ہم دخیل قوم دلاسہ بہ چیل جوڑشی اودخیل وطنہ بہ روک کڑے شے۔ سورۃ انفال ایت ۳۰ واز میکر بک الذین کفرو..... او یقتلواک او یخزجوک۔ نو حاکم کمال یوسف
- (۲) لکھ شنگہ چہ یوسف پہ کنوی کے درے درے تیرے کڑے دی۔ نو اے پیغمبرہ تہ بہ ہم پہ غار ثور کے درے درے تیرے دیوے۔ نو حاکم کمال یوسف

- (۳) لکہ شنگہ چہ یوسف پاندہ بخو کے مصر تہ روان کڑے شوے دے چہ پتہ نگی چہ مصر کے بہ زماشہ حال دی۔ نو دغے تہ بہ ہم دغا رثور نہ پاندہ بخو کے روان گئے مدینے تہ پتہ بہ در تہ نہ وی چہ صلیبہ بہ ستاشہ حال دی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۴) لکہ شنگہ چہ یوسف عزتمند شو بہ ژومینے درز پہ مصر کے چہ وزیر و اہستو او چلے خزے تہ یہ او دے چہ در دہ استو گنہ خہ کڑہ فوتہ بہ ہم پڑمے درز مدینہ کے عزتمند کیگے۔ دنی استقبال تہ غلق ولاژوو۔ یو ویل چہ زما میلہ بہ وی۔ بل ویل زما میلہ بہ وی آخر دچہ نبی اوفر بائیل چہ زما اوخہ دچا کور تہ کیناستہ۔ زہ یہ ہفتہ سرہ پاتے کیگم۔ نو حالک کمال یوسف
- (۵) لکہ شنگہ چہ یوسف باندے ہفتے کور والا بدنامہ او گولہ نوتا باندے اوستابی بی باندے بہ ہم مدینے تہ غلق بدنامہ لگوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۶) لکہ شنگہ چہ یوسف تہ اللہ چیل روزہ پتہ چو کے اوفر زول دفعہ شان ستا قوم بہ ہم اللہ ستا پتہ چو کے نور زوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۷) لکہ شنگہ چہ یوسف چلور دنزوتہ او دے چہ لاتسریب علیکم ایوم نو تہ بہ ہم دفع کے پور ز او دے چہ لاتسریب علیکم ایوم

سورة رعد (ترتیباً ۱۳ بعد از یوسف نزولاً ۹۶ بعد از محمد)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة یوسف	شمار	سورة رعد
۱۔	مسئلہ غایتہ کڑلہ پہ دلا کیلوسرہ	۱۔	نودائے وضاحت دمسئلے کوئی پہ مثالیوسرہ
۲۔	ایت ۱۰۵ کے اووے آیادی برہ اوخلتہ نہ گوری چہ داللد وحدانیت پرے اوگوری	۲۔	نودے سورة کے داللد کائینا تو، هغه چہ کوم برہ دی اوکوم خلتہ، دھنے تفصیلی ذکر کو لے شی۔
۳۔	دسورة یوسف اختتام او شوپہ ترغیب الی القرآن سرہ	۳۔	نودے سورة افتتاح کیگی پترغیب الی القرآن سرہ
۴۔	نفی دشرک فی العلم دانیا نہ اوشو۔	۴۔	نودائے نفی دشرک فی الدعاء کیگی (چہ عالم الغیب نہ دی نوہلم تدعوہم) دے لے راند کوے
۵۔	ایت ۴۰ کے اووے چہ انے مشرکانو تاسوسرہ پہ دے شرک شد دلیل شتہ	۵۔	نودے سورة کے پتوحید گنزدلائیل ذکر کوئی۔
۶۔	دصبر دنیا دی مثال ووچہ یحقوق او یوسف صبر او کڑو انجام بے بہتر شو۔	۶۔	ایت ۲۰ کے دصبر دآخرت بیان کوئی۔
۷۔	ایت ۴۰ کے بیان دمسئلے پہ چیل کے ووچہ یوسف کڑے وو۔	۷۔	ایت ۳۶ کے اعلان دمسئلے کیگی پہ میدان کے دطرفہ نبی نہ۔
۸۔	ایت ۱۰۳ کے اووے (وما اکثر الناس بموءینین)	۸۔	ایت ۱ کے (ولکن اکثر الناس لا یؤمنون)
۹۔	ایت ۳۹ کے مسئلہ توحید ذکر شوہ۔	۹۔	نوایت ۱۶ کے تشریح او وضاحت کوئی۔ پہ من رب السموات والارض سرہ
۱۰۔	ایت ۱۰۹ کے (وما ارسلنا من قبلك من الرسول الا رجلاً)	۱۰۔	ایت ۳۸ کے فرمائی چہ دے غے پیغمبرانو خزے او بچی صم وو۔

اختیارات و سورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے بہ کثرت دتنبیہا تو باندے۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ مثال دشرکانو چہ شنگہ مشرکان بابائے اواز کوئی لکہ چہ یوسرے او بوتا اواز کوئی ایت ۱۴۔
- ۳۔ ممتاز دے پہ بیان دمثال دمسئلے چہ کلتہ مسئلہ بیان کڑے نو لکہ چہ باران اوشی۔ او دھنے باران سرہ خوڑو نہ ڈکشی۔ گندو نہ رابا ہرشی۔ ایت ۱۶
- ۴۔ ممتاز دے پہ علاج داطمینان قلب پہ ایت ۲۸ کے
- ۵۔ ممتاز دے پہ بیان دتنبیج درعدو نوے فرشتے۔
- ۶۔ ممتاز دے پہ بیان دمطالبے دشرکان نہ چہ دچلو الہانو نوموند واخلے۔

دعوہ دسورة: لدعوة الحق (ایت ۱۴)

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعاء بالا دلیۃ المتکوفا

تقسیم دسورة: سورة ۴ بابوندے۔

- باب ۱: ایت ۱-۱۴ پورے: پدے باب کے ۵ قسم دلائیل ذکر کوئی۔ او آخر کے پرے مسئلہ توحید تفریع کوئی۔ شروع کے ترغیب الی القرآن دے بیاییت ۲ کے ڈوبے قسم دلیل ذکر کوئی۔
- (۱) ڈوبے قسم دلیل پہ توحید: (الحاق کل شیء ہواللہ) ڈوبے دلیل پہ تخلیق ایت ۲ کے آسانو نہ چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔
- دویم دلیل پہ تخلیق ایت ۳ کے زمکہ چادہ غوڑو لے او چادہ پیدا کڑے۔ مادہ پیدا کڑے۔
- دریم دلیل پہ تخلیق ایت ۴ کے زمکہ کے چداٹو لے دی جتنے جتنے دا چادی پیدا کڑے۔ او داسوے دانے غلے چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔
- نوپتہ اولکیدہ چہ الحاق کل شیء ہواللہ ہر شہ اللہ دی پیدا کڑے۔
- (۲) دویم قسم دلیل ذکر دے ایت ۸ کے (العالم کل شیء ہواللہ) دریم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۱ کے (الحاق کل شیء ہواللہ)
- (۳) ثلوم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۲ (متصرف فی کل شیء ہواللہ) (۵) پنزم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۳ کے تسبیح درعدو نوے فرشتے نوپتہ اولکیدہ چہ ٹول مابتہ داحتاج۔
- نوایت ۱۴ کے دعوہ پرے تفریع کوئی (لدعوة الحق) خاص دے اللہ رہہ چہ دہ لایق۔
- نو اوگورہ داتفران چہ دے رالیگے۔ اللہ دے رالیگے نو لدعوة الحق۔ آسانو نہ چادی پیدا کڑے۔ اللہ فرمائی مادی پیدا کڑے نو لدعوة الحق زمکہ چادہ غوڑو لے۔ خاص اللہ دہ غوڑو لے۔ نو لدعوة الحق (دعے یو یو نعمت داللد ذکر کڑہ او دعوہ (لدعوة الحق) پرے تفریع کڑہ چہ ملگر ووضاحت اوشی۔)
- نو لکہ چہ دعوہ پرے تفریع کڑی نو بیا یو مثال پیش کوئی۔ چہ اوس ہم ٹوک داللد نہ بغیر بل چاہتہ اواز کوئی نو دھنے مثال ایت ۱۴ کے: والذین یدعون من دونہ... شنگہ چہ او بہ ددہ پہ اواز دے غلے نہشی رارسیدے دھنے غیر اللہ دے تاءادد پارہ نہشی رارسیدے۔ شنگہ چہ داو بو غوگوند ستر گے چہ لاسونہ شتہ دھنے مژدی ہم ہشتہ۔ اعراف ۱۹۵... اوگورہ۔

باب ۲: ایت ۱۵ - ۲۵ پورے : دیکھے فرمائی چٹول اللہ دی ساجد۔ اوصرف اللہ دے مجھ نو لدعوۃ الحق (مخلیو ۵ دلا کیلوسرہ دا دلیل شکم شو پیدوہ و توحید)

نوایت ۱۶ کے پرے بل قسم دلیل دے چہ زہ یہ رب اوٹول ماتہ دی مربوب نو لدعوۃ الحق

ایت ۱۷ کے یو مثال بیان کوی چہ کلمہ مسئلہ لدعوۃ الحق پہ صحیح طریقہ سرہ بیان کڑے نوڈوڑے نہ اوخیوی دھنے زائے نہ کدہ چہ باران اوٹی نوہرہ کندہ کے دھنے کندے مناسب سیلاب راشی
وڑو کے ملا بہ نچل وں مطابق ستا خلاف کوی اوغٹ ملا بہ نچل وں مطابق ستا خلاف کوی۔ دے بیان سرہ بہ گندونہ ٹول را باہرشی کدہ دغوڑ پستان مگردا بہ لگ وخت پورے دی بیابہ

سپنے پاکے او بہ اوینے یعنی ستا حق بیان بہ پاتے شے او دے باطل پرستو پر دیکھنڈے بہ ختم شی۔

ایت ۱۸: کے مستحیمن ددے مسئلے او غیر مستحیمن ددے مسئلے او دواڑوا نجا خائی۔ ایت ۱۹ کے فرمائی چہ دواڑہ برابر نہ دی۔

ایت ۲۲ پورے ددے مستحیمنو ۸ صفات بیانوی او دوی بدلہ خائی۔

باب ۳ ایت ۲۶ - ۳۲ بل قسم دلیل ایت ۲۶ کے فرمائی چہ زہ یہ رازق ٹول ماتہ دی مرزوق - نو لدعوۃ الحق ایت ۲۷ کے غیر مستحیمن او ۲۹ کے مستحیمن او دھنوی بدلہ ذکر کیگی۔

ایت ۳۰ کے ترغیب الی القرآن ایت ۳۱ کے حال دضدیا نوعنادیا نو او انجام دھنوی ایت ۳۲ کے تسلی مبلغ تہ چہ زہ متنگوہ۔

باب ۴ ایت ۳۳ آخر دسورہ پورے ایت ۳۳ کے زجر مشرکیونہ ۳۵ کے بشارت مومنینو ۳۶ او ۳۷ کے ترغیب الی القرآن ایت ۴۰ کے تخویف ۱۴ - ۳۴ کے بیاتلی۔

سورة ابراهيم (کی نزول ۲۷ بعد از لوح ترتیب ۱۴)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة رعد	شمار	سورة ابراهيم
۱۔	اہم مسئلہ بیان شوہ (لہدعوة الحق - لا الہ الاہو)	۱۔	نودلتہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاہد مسئلہ بہ اوس رسوے خلقتو تہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۲۔	ردد شرک فی الدعا و شوہ۔	۲۔	ایت ۱۸ کے مثال پیش کوی دشکر دمل چہ لکھ ہواراشی ادایرے الوزوی۔
۳۔	مثال دسبلے بیان شواہت ۷۱ کچہ کلہ مسئلہ بیان کڑے نو لکھ چہ باران ادشی اوخوڑاشی...	۳۔	مثال بیانوی دکلے دتو حید پے ایت ۲۴-۲۵ کے نوپدے وجہے متصل راوڑو
۴۔	ایت ۱۱ کے ان اللہ لا یغیر بالقوم حتی یغیر ما بانفسہم	۴۔	ایت ۲۸ کے دھنے مثال ذکر کوی چہ اوگورہ اللہ نعمت کڑے دوپہ فرعون مگر انکار یے اوکڑو...
۵۔	ایت ۳۸ کے اعتراض دشکر کا نو چہ دانشگہ پیغمبر دے چہ خزہ او بچی ۷۱ دی	۵۔	ایت ۳۵ کے مثال داہر اہم پیش کوی چہ اولاد او بی بی یے وہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۶۔	مسئلہ ذکر شوہ دتو حید	۶۔	ایت ۶ او نورو ایتونو کے تذکیر بایم اللہ دے (یعنی دمنوگو انجام اونہ منوگو انجام شہ شوہ۔)
۷۔	ایت ۲۳ کے فرشتے بہ دتلیگی پدے جنیا نو باندے او سلامونہ بہ وائی۔	۷۔	ترقی دہ۔ چہ داسے بٹول عمر کیگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۸۔	ایت ۳۲ کے حالات ذکر شول و پیغمبرانو چہ ہغو پورے ٹوٹے کڑے شوے دے	۸۔	نودے سورة کے دھنے تفصیل و وچہ چاٹوٹے کڑے دے دھغوی انجام شہ شوہ۔
۹۔	ایت ۳ کے او دے چہ ہرش زہ پیدا کوم	۹۔	ایت ۳۲ کے تفصیل ددغے خلقت چہ باران راوڑو دھنے سرہ ہرش راوڑو بام۔
۱۰۔	ایت ۲ کے فرمائی چہ ہرشے چیلے نیٹے تہ روان دی۔	۱۰۔	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ ہمیشہ بہ داہر شروان وی ترٹو چہ نیا ابادہ دی۔
۱۱۔	ایت ۱۴ کے دشکر چھنے تے گراہی او ویلہ	۱۱۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ دووی گراہان دی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو

انتیازات دسورة:

- ۱۔ سورة ممتاز دے بیان دمثال و کلہ توحید ایت ۲۴۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے بیان دے چہ ہاہر قوم تہ دھغوی ایت ۲۴۔
- ۳۔ سورة ممتاز دے پے ایت ۳۵-۳۶ چہ ابراہیم چیل بچے اولی بی بہ بیان کے پریدی۔
- ۴۔ سورة ممتاز دے پے ایت ۳۵-۳۶ چہ ابراہیم چیل بچے اولی بی بہ بیان کے پریدی۔
- ۵۔ سورة ممتاز دے ایت ۴۰ باندے چہ اللہ فرمائی چہ پیغمبر تکلیف رائے دے داسے چہ سرہ غروند او جزو لے شوگر دایغیر ان ورسرہ اونہ جزو قیدل۔
- ۶۔ سورة ممتاز دے پے تقریر دشطان چہ جہنم کے ایت ۲۳۔
- ۷۔ سورة ممتاز دے پے ترغیب فی التبلیغ او دشکر سینا او بلغیو حالا تو بیا نو لو باندے۔

مقصد دسورة: ترغیب فی التبلیغ او تذکیر پائام اللہ (فند و رکول پے نعمتو نو داللہ او عذابو نو داللہ)

خلاصہ مختصر: (۱) دوسرے ترغیب و رکوی قرآن تہ او بیا ترغیب فی التبلیغ

- (۲) بیایات ۹ نہ لفظ اَلَمْ سرہ دا بیانوی چہ مسئلہ بیان کڑہ نو ہغہ سرہ بہ خلق جگہ کوی۔ ایت ۱۸ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۳) ایت ۱۹ نہ لفظ اَلَمْ سرہ دا ذکر کوی چہ دشکر کیں بہ قیامت کے چہو کے بہ جگہ وی۔ ایت ۲۳ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۴) ایت ۲۴ نہ لفظ اَلَمْ سرہ مثالوں ددو و فرقہ دشکر کا نو دشکر مثال او دموحدینو دکلے دتو حید مثال پیش کوی۔ ترایت ۲۷ پورے
- (۵) ایت ۲۸ کے لفظ اَلَمْ سرہ زجر، تخویف او دلائل او واقعہ ذکر کوی داہر اہم دپارہ ترغیب فی التبلیغ

سورة الحجر

(کی ترتیباً ۱۵ بعد اربعی ابراہیم نزولاً ۵۴ بعد از یوسف)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة ابراہیم	شمار	سورة الحجر
۱۔	سورة ابراہیم کے ترغیب فی التبلیغ دقران وو۔	۱۔	نودلتہ انجاء دھغو خلقو خانی چہورتہ تبلیغ اوشو مگر مسئلہ اوندہ منلہ۔ نوپہ دے وجہیے متصل راوڑو۔
۲۔	حالت دشرکانو پیروانو اودھغوی دمریدانو چہ قیامت کے بہ جگہ لے کوئی ایت ۲۱-۲۲	۲۔	افسوسند دشرکانو چہ ہائے چہ مونگ قران نہ ناست وے۔ نوپہ دے وجہیے متصل راوڑو۔
۳۔	دسورة خاتمہ پدے اوشوہ چہ یہ درکڑہ پتر آں سرہ	۳۔	ایت ۹۶ چہ پدے قران یہ درکڑے شوہ مگر ہدایت نے چیل نہ کڑونو انجام ے نہ شو۔
۴۔	بیان ددو فر تو اوشو۔ منوکی او منکرین	۴۔	نودلتہ انجام ددو راوڑو لو خانی۔ نوپہ دے وجہیے متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۴۶ وندکر وکرہم	۵۔	نمونے دھغے مکرو نو اوانجام دھغے مکارو خانی چہ رنگ سزا درکڑے شوہ۔
۶۔	دسورة افتتاح اوشوہ چہ حکمت دزول دقران سرہ	۶۔	نودا سورة ہم شروع لگیں پصدافت دقران سرہ۔ نوپہ دے وجہیے متصل راوڑو۔

امتیازات دسورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے پآرزدگانو دمج مانو پہ مختلفو اوقا تو کے ایت ۲ لوکانو مسلمین (دمرگ پوخت کے، پہ قبر کے اویہ قیامت کے)
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ بیان د حفاظت دقران کریم ایت ۹
- ۳۔ سورة ممتاز دے پہ بیان د ابوالحسن او ابوالانس د پیدا کیدو چہ شہید اکڑے شوے دی۔
- ۴۔ سورة ممتاز دے پہ بابونو دجنم ایت ۴۴ لھاسبہ ابواب
- ۵۔ سورة ممتاز دے پہ امر/ حکم د اللہ نبی تہ چہ ترمرگ پورے عبادت کوہ آخری ایت
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دھغے فتوے چہ ٹوک د اللہ درحمت نہ ناامیدش۔ ایت ۵۶

مقصد دسورة: بیان د احوال د منکرینو او انجام د منکرینو

تقسیم دسورة: درے حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۵ پورے: اول ترغیب الی القرآن، زجر د منکرینو دقران، تخویف او صداقت دقران کریم

(۲) ایت ۱۶-۲۵ پورے: عقلی دلائل دی

(۳) ایت ۲۶-آخر دسورة پورے: حالات د اقوام دھلکاؤ

خلاصہ دسورة: داسورة بطور تنہہ دھغے سورة ابراہیم دہ۔ دھغے کے دودھ ڈلے ذکر شوے وے نو دے سورة کے دھغوی انجام ذکر کوئی۔

سورة النحل (مکی ترتیباً ۱۶ بعد از الحجر نزولاً ۷۰ بعد از کهف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الحجر	شمار	سورة النحل
۱-	ہر کلمہ چہ سورة الحجر کے عذاب د سابقینو ذکر شو۔	۱-	نود سورة النحل کے عذاب د موجودہ خلقو (مکے والو) بیانیگی پہ شروع دد سورة کے
۲-	سورة ابراہیم کے ترغیب فی التبلیغ وو نو حجر کے نمونے د عذاب و۔	۲-	نود سورة کے ہنہ اصل مسئلہ د توحید بیانیگی چہ د ہنہ نہ پہ انکار عذاب رازی۔
۳-	ایت ۲۸ کے د انسانو د نیکو د پیدائش ذکر او شو چہ د خٹے نہ پیدا وو۔	۳-	ایت ۴ کے د عامو انسانو د پیدائش ذکر کیگی چہ د نطفے نہ پیدا دی۔
۴-	اللہ بیان او کزو چہ ٹول ما دی پیدا کڑے۔	۴-	ایت ۲۱ کے د مخلوقاتو د عجز ذکر کوی چہ ٹول ماہ دی محتاج
۵-	ایت ۴۶ کے بشارت وو د جنت جنتیانو تہ	۵-	ایت ۳۲ کے ترقی دہ پہ ما سبق باندے۔
۶-	حالات بیانیگی د مفسدینو او مٹو حدینو	۶-	نو ایت ۳۶ کے د ہنہ خلاصہ راو باسی۔ چہ د چا تہ انجام شو۔
۷-	د انسان پیدائش ذکر وو۔	۷-	ایت ۷۰ کے انقلاب د انسان ذکر کوی۔ چہ دد تہ پہ ژوند کے ٹنگہ انقلاب رازی۔ بُدّاشی...
۸-	ایت ۵۰-۴۹ کے (يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اِنَّا الْغَفُوْرُ الْكَرِيْمُ وَالَّذِيْنَ يَدْعُوْا اِلٰى عَذَابِ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ)	۸-	۱۱۲ کے ددغے عذاب مثال بیانیگی چہ اللہ پرے قحط مسلط کزو پہ مکے والو باندے
۹-	آخر کے اووے چہ تہ تر مرگہ پورے عبادت کوہ	۹-	خپل احسانات ذکر کوی چہ تر مرگہ پورے زما احسانات دی نوز کہ تر مرگہ پورے بہ عبادت کوہ۔

امتیازات د سورة

- ۱) سورة ممتاز دے پہ بیان درانگا رنگ دلائیلو عقلیاتو پہ توحید باندے۔
- ۲) سورة ممتاز دے پہ تفصیلی فائدو د چار پیا نو باندے
- ۳) سورة ممتاز دے پہ بیان د بعضو قواعدو د دریاب باندے
- ۴) سورة ممتاز دے پہ بیان د ہنہ کلمے د کفر چہ پہ وخت د اکراہ کے ویلے کیگی ایت ۱۰۶
- ۵) سورة ممتاز دے پہ حکم د مجھے د طرفہ د اللہ نہ ایت ۶۸
- ۶) سورة ممتاز دے پہ فائدو د شاتو باندے فی شفاء للناس
- ۷) پہ بیان د ہنہ خنے چہ خپل طاقت بہ ئے خپلہ تباہ کوو۔
- ۸) پہ بیان د اجماع ایت باندے ایت ۹۰ چہ ٹول اوامر و نواہی پکے راجع دی۔
- ۹) پہ بیان د ہنہ قحط چہ پہ مکہ باندے راغلے ووچہ دے کافرو بہ خپل بول خوژل ایت ۱۱۲

مقصد د سورة: اثبات د توحید بالادلة المتشوّع (رنگا رنگ عقلی دلائیلو سرہ)

تقسیم د سورة: شپک بابونہ دی : (۱) ایت ۱-۲۳: دیکے توحید باندے دلائیل دی متنوعہ (رنگا رنگ)

- (۲) ایت ۲۴-۳۵: زجر ہغو تہ چہ آوڑی د توحید نہ نو ہغوی تہ د ہغوی پہ قول او فعل دواژو زجر ورکوی۔
 - (۳) ایت ۳۶-۴۷: دلیل نقلی او نفی د تصرف د غیر اللہ نہ
 - (۴) ایت ۴۸-۶۴: دلائیل عقلیہ پہ دے باندے چہ ٹول مخلوق اللہ تہ دی محتاج او تابعدار۔
 - (۵) ایت ۶۵-۸۱: دیکے دلائیل عقلیہ بہ دے چہ نعمتونہ ٹول ما دی پیدا کڑے
 - (۶) ایت ۸۲-آخر: تسلی محمد تہ او ہر مبلغ تہ، تخویف منکرینو تہ او احوال د مشرکانو پہ قیامت کے او ترغیب ورکوی
- قرآن تہ او واقعہ د ابراہیم

سورۃ بنی اسرائیل (ترتیباً ۱۷ بعد از سورۃ النحل - نزولاً ۵۰ بعد از سورۃ القصص)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورۃ النحل	شمار	سورۃ بنی اسرائیل
۱-	آیت ۱۲۵ کے (ادخ الیٰ سبیل ربک....) نوچکے تیرا بے نو تکلیف بہ ضرور در کو لے شی	۱-	آیت ۱ کے (یٰ بنی اسرائیل) نوچکے تیرا بے نو تکلیف بہ ضرور در کو لے شی
۲-	ہر کلمہ چو سورۃ النحل کے اعلان و عذاب دو (ایٰ امر اللہ۔۔۔)	۲-	نودے سورۃ کے وجوہات و عذاب ذکر کوئی ثلور۔ نوپدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۳-	ترغیب الیٰ الحجرت دو کہ مسئلے تہ دے نہ پریدی نو ملک پریدہ۔	۳-	حالات دانیاؤ ذکر کوئی چہ مسئلے دپارہ نے ہجرت کڑے دو۔
۴-	آیت ۹۹ کے اوے چہ دشیطان زور پہ ہغو چلیگی چہ ہغو ددہ دوستان وی یا مشرکان وی۔	۴-	آیت ۶۲ کے دشیطان ہتکنڈے / طریقے دگمراہ کو لود کر کوئی۔ نوپدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۵-	آیت ۱۲۴ کے اوے چہ یوم السبت پہ چامقرر شوے دو۔	۵-	نودے سورۃ کے تفصیلی بیان داہل السبت کوئی۔ نوپدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۶-	آیت ۱۲۷ کے اوے چہ زورہ مرنگوہ۔ صبر اجر بہ ضرور در کو دم۔	۶-	آیت ۱۰۳ کے دے صبر مثال ذکر کوئی۔
۷-	مسئلہ و حید نے ثابتہ کڑلہ پہ دلائلو عقلیاؤ سرہ۔	۷-	نودے سورۃ کے حالات دہغو ذکر کوئی چہ مسئلے نے اونہ منلہ اوشرک پے کڑے دے۔
۸-	حالت دھارو بیان شول پہ آیت ۴۰ کے او ۱۱۰ کے۔	۸-	آیت ۷۶ کے انجام دہغو بیانوی چہ مہاجر نے پہ ہجرت مجبور کڑے دو۔
۹-	آیت ۸۸ کے اوے چہ زیات بہ کڑو ددوی دا عذاب	۹-	آیت ۹۷ کے داخانے چہ شنگہ بہ درلہ دا عذاب زیاتو۔
۱۰-	آیت ۳۲ کے اوے چہ مسئلہ بیان کڑہ نو فرشتے بہ درتہ زیری در کوئی۔	۱۰-	چہ چاقق پرستو پورے تو قے او کڑے نو دہغو ی انجام بہ بشوئی۔

اختیارات و سورۃ:

- ۱۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان و علت دعدا بولوباندے یعنی وجوہات و عذاب بیانوی۔
- ۲۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان و اسرا باندے۔ چہ نئی نے بیت المقدس تہ دے شے پے بوتلے دو۔ او بیان نے برہ آسمانو نو تہ او جت کڑے دو۔
- ۳۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان د ۲۵ اوامرو او نواہی باندے۔
- ۴۔ سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۷۰ باندے چہ کرامت د بنی آدم بیانوی۔ ولقد کرمانابی آدم۔۔۔
- ۵۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان و تہجد باندے۔
- ۶۔ سورۃ ممتاز دے پہ ہغے آیت ۸۸ باندے چہ اللہ فرمائی چاہے انسانانو او جنا تو، چہ تاسو منکر و قرآن نے۔ راجع شے او دے قرآن پہ شان یو قرآن راوڑے۔
- ۷۔ سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۹۵ چہ علت خانے چہ انسانان و لے پیغمبران را لیکے دی او فرشتے م و لے ندی را لیکے دے انسانانو بہ بطور پیغمبر۔

مقصود سورۃ: بیان دہغو ثلور و اعمالو چہ دہغو پہ کولوسرہ عامل د عذاب مستحق کیگی۔

- ۱۔ شرک مستنصرہ (چہ پہ شرک باندے ہمیشہ گری او کڑی او تو بہ او نہ باسی نو اللہ نے معذب کوئی۔)
- ۲۔ ہنگ دشعائر اللہ سبب لکڑل عذاب (بے عزتی دشعائر اللہ سبب د عذاب گری)
- ۳۔ اخراج الرسل سبب لکڑل عذاب (دانیاؤ اذحق پرستو و تل د عذاب سبب گری)
- ۴۔ استھزا الرسل سبب لکڑل عذاب (در سولانو پورے ٹو قے سبب د عذاب گری۔)

تقسیم و سورۃ: سورۃ تقسیم دے پہ ثلور و حصو باندے۔

- (۱) آیت ۱-۵۸ پورے: پہ دیکے ڈوبے سبب د عذاب (شرک مستنصرہ) تفصیل سرہ ذکر کوئی۔ اوپدے واقعہ بنی اسرائیل ذکر کوئی چہ ہمیشہ یے شرک کو نو اللہ پرے دہغو وارے عذابونہ راو لیکل یو دارے د جنت نصر اہل دارے در دنیا نو طرف نہ۔ او دریمہ و دریمہ معنی لغت کر سوسہ متر فیا مہ پورے۔
- (۲) آیت ۵۹-۷۵ پورے: ہنگ دشعائر اللہ اوپدے واقعہ و قوم صالح ذکر کوئی۔ چہ داو نے بے عزتی یے او کڑہ نو د عذاب مستحق شول۔
- (۳) آیت ۷۶-۱۰۰ پورے: اخراج الرسل سبب لکڑل عذاب پہ دے واقعہ بنی ذکر کوئی چہ ہر کلمہ کے دالو رسول گرہ دے نہ او ویستونو دا کے والا معذب شول۔ اللہ پرے عذاب راو ستو۔
- (۴) آیت ۱۰۱-۱۰۸ پورے: استھزا الرسل سبب لکڑل عذاب پہ دے واقعہ فرعون او دہغو قوم پہ کلمہ یے مٹی پورے ٹو قے او کڑے نو اللہ دوی لہ نہاہ لکڑل۔

واقعہ د معراج مختصر

ایت ۱ : پہ دے ایت کے اشارہ دے د نیی معراج تہ۔ معراج سرہ دوه سفرونہ د نیی متعلق دی یو د بیت اللہ شریف نہ تر بیت المقدس پورے داچ ژومی سفر ددے سورة ایت نمبر ۱ نہ ثابت دے۔ ددے سفر منکر د قران منکر دے۔ دا سفر تے کئے دے پہ براق۔ براق د خر نہ لے او اس نہ رکوئے وی۔ بعضو کمبختو دے براق لره تصویر کے سر د خرے جوڑ کئے وی۔ دا د نیی بے عزتی دے۔

ددے بیت المقدس نہ برہ بیا اللہ خپل رسول لره پہ خپل خاص لفت ذریعے سرہ خپڑولے دے۔ چہ د دے سفر ذکر بیا احادیثو کے دے۔ او سورة نجم کے ورته ہم اشارہ شوے دے۔

آیا دا سفر پہ یوہ شبہ کے بدنی وو۔ یا روحانی نو د قران ددے ایت نہ دا ثابتگی چہ بدنی وو۔ ز کہ چہ عبدہ تے ویلے دی او روح عبدہ تے نہ دے ویلے۔

جبرائیل ورسرہ پہ براق وو۔ تر بیت المقدس پورے۔ بیا اسمانونو کے ہم ورسرہ وو۔ چہ ژومی آسمان تہ اوختلو نو د نیی ملاقات آدم سرہ اوشو۔ فرمائی چہ آدم برہ اوکتل نو خوش تالہ شواز کہ چہ د خپل اولاد روحونہ تے پہ علیین کے اولیدل۔ او کله چہ تے لاندے اوکتل نو خپہ شو۔ او پہ زڑہ شو۔ ز کہ چہ د خپل تہ اولاد روحونہ بے پہ سجن کے الیدل۔

پہ دویم آسمان کے ملاقات د یوسف سرہ اوشو۔ پہ سلام اچولو سرہ او پہ جواب د سلام۔

پہ دریم آسمان کے ملاقات د یحیٰ او عیسیٰ سرہ اوشو۔ پہ ثلورم آسمان کے ادریس سرہ پترم آسمان کے ہارون سرہ شیگم آسمان کے ملاقات د موسیٰ سرہ اوشو۔ او اووم آسمان کے ملاقات د ابراہیم سرہ اوشو بیت المعمور سرہ۔ او خپل امت بے ہم اولیدل چہ تہ بہترین درجے والا وو۔ او تہ کمے درجے والا وو۔

دے پیغمبرانوسرہ د نیی ملاقات تنگہ اوشوز کہ چہ ددوی بدنونہ خوزمکہ کے قبرونو کے پراتہ دے ؟ جواب اللہ ورته ددوی ہنہ روحونہ متشکل کڑی وو۔

دا واقعہ معراج کله شوے وہ۔ ددے د تاریخ ہتہ نشته۔ دومرہ دے چہ د ہجرت نہ مخکے وہ۔ او ددے واقعہ تصدیق د زڑہ نہ کول نخہ د ایمان دے۔ پہ دے اتفاق دے چہ اللہ نیی سرہ اسمانونو کے خپے کئے دی۔ مگر ددے تصدیق نشته چہ آیا نیی اللہ تے لیدلے دے یا نہ۔ دیکے اختلاف دے۔

نیی ہم دے شبہ کے واپس راغے دے خپلے بسترے تہ۔ نو پہ صبا چہ نیی دا واقعہ د معراج خلقت بیانولہ نو تہ کافران پکے ہم ناست وو۔ مگر ابو بکر نہ وو۔ یو کافر منڈہ کئے دی او ابو بکر تہ وائی چہ ستا ہنہ یار خون بل بل تہ وائی۔ ہنہ ترے تپوس کوی چہ آیا تہ خپلہ د ہنہ د خلی نہ اوریدلی دی۔ ہنہ وائی چہ او۔ نو دا کافر ابو بکر تہ وائی چہ آیا تہ دا خبرہ منے۔ ہنہ ورته وائی چہ بالکل زچہ دے خپرہ ایمان دے۔ ککھ تنگہ چہ زما ایمان د ہنہ پہ دے خبرو دے چہ وائی چہ جبرائیل راغے او دا دا وحی تے رلوڑلہ۔ ددے واقعہ د تصدیق نہ پس د ابو بکر لقب صدیق شو۔

سورة الکھف (کی نزولاً ۶۹ بعد از غاشیہ ترتیباً ۱۸ بعد از بنی اسرائیل)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة بنی اسرائیل	شمار	سورة الکھف
۱۔	افتتاح سورۃ شوق دہ پہ سبحان الذی سرہ	۱۔	نود سورۃ شروع کی گئی یہ الحمد للہ سرہ (چڑھ ڈھوپاک شوق اوس حمد و نود اید اللہ)
۲۔	سورة ختم شوق الحمد للہ سرہ (حمد و نہ زک و اید چہ اللہ بغير ناسبا نودے)	۲۔	شروع شوق الحمد للہ سرہ (حمد و نہ زک و اید چہ قرآن کے رالیکلے دے)
۳۔	ایت ۷۶ اودے چکھ صفا بیان دین کو دے غلطی بہ ۷ پھرت مجبور اکوی۔	۳۔	نودے سورۃ کے دھنے جو انود زک دے چکھ لے دین دپارہ ہجرت کڑے دود زک چہردو مکرے نشو کو لے۔ نوپ دے وجہ متصل راؤ ژو۔
۴۔	ایت ۱۴ کے اودے چہ غل و خچلہ اولولہ۔ اقراء کتبک	۴۔	ایت ۴۹ کے وائی چہ افسوس نہ بہ کوی۔ ی ویلنا مال ہذا کلب لا یغادر صغیرۃ ولا کبیرۃ۔۔۔
۵۔	ایت ۴۶ کے اودے چہ قرآن او توحید نہ مکر بہ یہ شا اوڑی پے نفرت سرہ۔	۵۔	ایت ۵۷ کے ترقی دہ پہ مابین باندے چہ داغٹ ظالمان دی۔
۶۔	معجزہ دمعراج ذکر وہ۔	۶۔	نودے سورۃ کے نور شبہات دشترکانو ذکر کوی۔ نوپ دے وجہ متصل راؤ ژو۔
۷۔	آخر سورۃ کے کلم متخذ و ولد راؤ ژو یعنی رد دشترکے اوکڑو۔	۷۔	ایت ۴ کے یروہ در کوی ہفتو نہ چہ اللہ سرہ ناسبا نگر زوی۔
۸۔	بیان دھنے ثلور و امور واد/ خباثتو نو او شوق دھنے یہ کولوسرہ کونکے دھنے مستحق دعداب گری۔	۸۔	دو غنے ثلور و نہ در و می عمل یوشاخ/ خباثت ذکر کوی چہ ہفتہ شرک فی العلم دے۔ یعنی ٹوک چہ بل لہ علم غیب ثابوتی نو معذب کی گئی۔ نوپ دے وجہ متصل راؤ ژو۔
۹۔	قرآن یہ اعتبار دہم ثلور حصے دے۔ (۱) فاتحہ نہ ماندے آخر پورے۔ الخالق لکل شیء ہواللہ (۲) انعام نہ بنی اسرائیل پورے۔ الربی لکل شیء ہواللہ	۹۔	نودے سورۃ نہ در یمہ حصہ شروع دہ تر سورۃ احزاب پورے ادر یمہ مسئلہ بیانوی۔ المبارک فی کل شیء ہواللہ۔ نوپ دے وجہ متصل راؤ ژو۔
۱۰۔	مالدار ہمیشہ اتھڑاے کوی دحق پرستو پورے۔	۱۰۔	خباثت یعنی سپک والے د دنیا بیانوی بالوجوہ الثلاثہ یہ در یو اسبابوسرہ۔

اقتیازات سورۃ

۲۔ سورۃ ممتاز دے یہ بیان دھنے دو روز و چہ یو بہ یہ مال فخر کو داہل پہ ایمان

۳۔ سورۃ ممتاز دے یہ تفصیلی واقعہ حضرت حضر اوسوی

۱۔ سورۃ ممتاز دے یہ تفصیلی واقعہ اصحاب کھف

۳۔ سورۃ ممتاز دے یہ بیان خباثت یعنی سپک والی د دنیا بالوجوہ الثلاثہ

۵۔ سورۃ ممتاز دے یہ تفصیلی واقعہ ذوققرنین

مقصد سورۃ: (۱) نفی د علم غیب بالواقعة اربعہ۔

(۲) خباثت د دنیا بالوجوہ الثلاثہ (اشارہ دہ کپے دینہ چہ ٹوک علم غیب بل لہرہ ثابوتی نودہ کے دنیاوی محبت را غلے دے۔ نود دے پہ

وجہ د دنیا سپک والے بیانوی یہ درے اسبابوسرہ۔

خلاصہ سورۃ: سورۃ کے ثلور واقعات بیانوی یہ مسئلہ علم غیب باندے۔

(۱) اول واقعہ اصحاب کھف بیانوی چہ اوگورہ دے اولیاء دی مگر خیل زانہ خبر نہ دی۔ ۳۰۹ کالہ تے تیر کڑل پہ غار کے ایت ۱۹ کے فرمائی چہ قال قائل منکم کم لہستم قالوا لہما یوماً او بعض یوم

اوگورہ اودہ دی۔ مڑہ نہ دی مگر بیا ہم خبر نہ دی بقرہ ۲۵۹ کے حضرت عزیز واقعہ چہ پیغمبرو۔ سل کالہ مڑہ پروت دو۔ ثلور سوہ موسونہ پرے راغلل لاؤل مگردان د حالہ خبر نہ دو۔ حلتہ ہم دو۔ قال کم لہست قال لہست یوماً او بعض یوم حاصل داشو چہ نہ پیغمبر خردے نہ اولیا کرام خبر دی۔ صرف یواللہ خبر دے۔

(۲) دوم واقعہ نبی پنی د علم غیب چہ ڈولوا انبیاء سردار دے مگر پنے ورتختہ چہ صابہ کی گئی۔ ایت ۲۳ اوگورہ: ولا تقولن لشیء انی فاعل ذالک غدا نوچہ پیغمبر تہ پنے تختہ نوبل بہ ٹوک وی چہ عالم الغیب ہش۔

(۳) در یمہ واقعہ موسیٰ او حضرت حضر چہ اوگورہ دواڑہ یوزائے رواں دی مگر موسیٰ تہ حضرت حضر اودھند در یوکار و نود حقیقت پنے تختہ یو کشتی ماتول بل ہلک وذل بل دیوال جوڑ دل۔ او

سرہ دے چہ حضرت حضر موسیٰ نہ وعدہ ہم آستے وہ۔ چہ اعتراض بہ نہ کوے۔ مگر چلہ وعدہ تے حیرگی ادا کر کے ورتہ حقیقت خانی چہ ایت ۸۲ و ما فعلتہ عن امری (داکار و نہ مادزانہ

نہ وکڑے بلکہ اللہ ماتہ حکم کڑے دو۔ نود دواڑہ دیوبل حقیقت نہ خبر نہ دی۔

(۴) خلورمہ واقعہ پیشی دلم غیب ذکر کوئی حضرت ذوالقرنین۔ دیکے اختلاف دے چہ ایادے پیغمبر و۔ یادی مگر ولی خضر ورو۔ نو او گورہ دیو قوم پہ ژہ نہ پوھیگی۔ نو چہ پہ ظاہر و خبر و یوبل نہ پوھیگی
نو عالم الغیب بہشتی۔ عالم الغیب خوہندہ وی چہ پہ زڑہ دانسان خبر وی۔ او داصفت صرف داللدہے۔

نودا خلور واقعے دے دپارہ ذکر کوئی۔ چہ عالم الغیب صرف یو اللہ دے اولیاء نہ دہ پیغمبران نہ دی نودعا ہم صرف دیو اللہ نہ غواڑہ۔

کلمہ چڑو مہ دودہ واقعے ذکر شی۔ نو بیاحتشاش د دنیا ذکر کوئی۔ د دو روز و واقعے سر پہ دیو د جو ہوسرہ:

(۱) کہ تہ علم غیب زان لہ یا پیر لہ ثابتوے نو شہ مقصد لہ داسے کوے دنیا لہ نودے واقعے کے فرمائی دنیا بہ در نہ و احسنے شی لکہ شنگہ چہ ہفتے باغ والا نہ و احسنے شوہ۔ ایت ۴۲ او گورہ

(۲) دریمدوجہ (وَقَمَّكَ قَلِيلٍ) وخت دے لگ دے لکہ فصل چہ نہ برابر شی ناگہانہ پر پہ آفت راشی او فصل تباہ شی ایت ۴۵-۴۶ او گورہ۔

(۳) دریمدوجہ (لَدُنْیَا تَكُونُ وَبَالٌ عَلَيْكَ) داد دنیا بہ پتا و بال شی ایت ۴۹ آخر کے بہ پیدا وائے چہ یو یلتنا مال و ہدال کتب۔۔۔

نودا دسورہ حاصل دو۔

سورة مريم کی (نزول ۴۴ بعد از فاطر ترتیباً ۱۹ بعد از کھف)

رابط ماستی سرہ

شمار	سورة کھف	شمار	سورة مريم
۱۔	نفی دلم غیب اوشوہ پیداقعا تو از بعاو سرہ۔ (اصحاب کھف، نبی، موسیٰ + حضر او ذوقرین)	۱۔	نفی دتصرف کیگی دینیمبر انواو ملائیکو نہ۔
۲۔	ایت ۴ کے اووے چہ دوی اویوہ ددے نہ چہ وائی چہ اللہ نامان دی۔	۲۔	ایت ۸۸-۸۹ کے وائی چہ داڈیرہ سخته خبرہ کوی۔
۳۔	ایت ۱۳ کے اووے چہ اصحاب کھف چکوش اوکڑو نو توفیق م درتہ درکڑو۔	۳۔	ایت ۷۶ کے وائی چہ صرف اصحاب کھف نہ ہر چا چکوش اوکڑو دمسکے دیانولو نو توفیق درکوم
۴۔	ایت ۳۴ کے بیان دھنے باغ والا وچہ دھنے مالک وکیل چہ زہ ستانہ پہ مال اوادلا دسرہ زیات یم	۴۔	ایت ۷۷ کے دبل ظالم خبرہ بیانوی چہ ماتہ بہ اللہ قیامت کے ڈیر مال اوادلا دراکڑی۔
۵۔	آخر دسورة کے اووے چہ انما الھکم اللہ واحد	۵۔	نودے سورة کے رد بہ ہودے چہ غوی وائی چہ عیسیٰ اوی بی مریم حاجت روادی۔
۶۔	عجز اولیاء او انبیاء ذکر شو چہ انسانانو کے داوچت مخلوق دو۔	۶۔	ایت ۶۳ کے عجز دلائیکو ہم ذکر کوی۔ چہ جبرائیل ہم عاجز دے۔ چیل اختیار شئی چلو لے۔
۷۔	عجز موسیٰ او حضر بیان شو۔	۷۔	نودلے دنورو انبیاء عجز بیانگی لکہ زکریا سخی وغیرہ۔
۸۔	ایت ۱۵ کے اصحاب کھف رد دو پہ چیل قوم باندے	۸۔	ایت ۴۲ کے ترقی دہ۔ چہ ابراہیم پہ چیل پلار رد کوی۔
۹۔	ایت ۱۶ کے بانی کاٹ داصحاب کھف و دخیل قوم نہ	۹۔	ایت ۴۸ کے دابراہیم دہائی کاٹ اعلان دے۔
۱۰۔	ایت ۴۸ کے اووے (لقد جئتمونا کما خلقکم اول مرة - بر بند او ناسنتہ بہ ماتہ راشے)	۱۰۔	ایت ۸۰ کے ترقی پہ ماستی باندے چہ ہر شہ بہ ترے داخلیم او راشی مونگ تیش تور۔

مقصود سورة: عجز المصطفین (عاجزی و چنوکڑے شوی مخلوق تو چہ داٹول عاجزہ دی او تصرف نہ دی)

تقسیم سورة: دہ حصے دے: (۱) ایت ۱ - ۶۳ پورے: پہ دیکے عجز دانبیاء او اولیاء بیانوی چہ داٹول زینی مخلوق دے عاجزہ دی اللہ تہ
(۲) ایت ۶۳ - آخر پورے: پہ دیکے عجز دلائیکو بیانوی چہ اسمائی مخلوق دے او خاص طور دجبرائیل چہ دلائیکو سردار دے۔
او خلاصہ راو باسی پہ ایت ۶۵ کے چہ: رب اسملوت ولا رض و ما یتھمنا فاعبدوہ واصطبر لعیادتہ۔۔۔۔۔

امتیازات سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ راتکو حضرت جبرائیل پہ شکل دسری بی بی مریم تہ ایت ۱۷
- (۲) سورة ممتاز دے پہ فکر دانبیاء چہ زان نہ دوستوئے فکر کڑے دے دمسکے، بیانولو چہ خلقوا اصلا ح اوشی ہر دور کے ایت ۵
- (۳) سورة ممتاز دے پہ کرامت دبی بی مریم چہ کھورے ورتہ راغور زیدے او چینہ ورتہ جاری شوہ۔ ایت ۲۵
- (۴) سورة ممتاز دے پہ خبر دعیسیٰ بہ ماشوم والی کے ایت ۳۰
- (۵) سورة ممتاز دے پہ حالت دیحییٰ ایت ۱۲
- (۶) سورة ممتاز دے پہ بیان دادر لیس چہ پدر جو سرہ اللہ اوچت کڑو۔ ایت ۵۷ (ورفعہ مکانا علیا)

سورة طہ (کی)

(نزل ۴۵ بعد از مریم ترتیباً ۲۰ بعد از مریم دواڑوں کا طوسرہ مریم نہ روستودے)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة مریم	شمار	سورة طہ
۱۔	سورة الکہف کے نفی علم غیب اوشوہ۔ پرمیم کے پواقعات اور بعاو سرہ عجز المصطفین بیان شو دزمینی اوامانی دواڑوں مخلوقاتو۔	۱۔	نودے سورة کے ترقی دہ چہ عالم الغیب او متصرف یے شکوے چہ ابتلو ابالمصائب دو۔ یعنی تکلیفونہ پرے راغلے دو۔ او زان نہ تکلیفونہ نشورے کو لے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو
۲۔	- ایضاً -	۲۔	نودے سورة کے تشبیح فی التبلیغ چہ شاہدہ مسئلہ بیان کڑہ چہ بہادرے سرہ۔
۳۔	حالات دموئی بیان دو اجمالاً	۳۔	نودے سورة کے تفصیل دے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۴۳ کے دابر اہم بیان کے رد الہان باطلہ پی نفی دصفا تو دالوہیت سرہ اوشو۔	۴۔	نودلے ایت ۸۹ کے یومثال ددغے الہان باطلہ پیش کوئی چہ ہفتہ دسامری جوڑ کڑے شوے یو شے دے چہ نہ اداری اونہ دینی۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۵۱ کے دموئی صفت بیان شوے دو مخلصاً	۵۔	ایت ۱۳ کے انا البخر تک مانے غورہ کڑے۔ مطلب ست داصفت (مخلصاً) زماہربانی دہ۔
۶۔	ایت ۵۳ کے اووے چہ رد ہارون م درلہ پیغمبر کڑو۔	۶۔	ایت ۳۱ کے دا ذکر کوئی چہ موئی دخیل رد پیغمبرے دپارہ دعاغوتے دہ۔
۷۔	آخر سورة کے اووے چہ کوئی خلق ہلاک شول دھغوی شکش نہ اورے۔ اونہ دے دینے	۷۔	نودے سورة کے ددغے ہلاک شو یومثال ذکر کوئی چہ یوترے فرعونیان دو۔
۸۔	ایت ۹۷ کے ترغیب و کڑو قرآن نہ	۸۔	ایت ۱۲۴ کے زجرا توخو یف دنیاوی/ اخروی و رکوی ہفتو نہ چہ قرآن سرہ تعلق نہ سالی۔
۹۔	ایت ۹۷ کے ترغیب الی القرآن دوچہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۹۔	ایت ۲ کے تسلی دہ چہ بیان کڑہ دقرآن مگر کہ ٹوک نہ منی نو نہ زڑہ متنگوہ۔
۱۰۔	ایت ۲ کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱۰۔	ایت ۱۱۴ کے اداب دقرآن دی۔ چہ بیانیگی نو خاموش ورتہ کینہ اوتہ ورسرہ مدوایہ۔
۱۱۔	ایت ۹۷ کے اووے چہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۱۱۔	ایت ۱۱۴ کے فرمائی چہ اللہ نہ ورسرہ ورسرہ سوال ہم کوہ وقل رب زدنی علما
۱۲۔	ایت ۶۵ کے اووے چہ اللہ پی عبادت کلک شہ	۱۲۔	ایت ۱۳۲ کے وائی چہ خیل اہل وعیال تہ ہم دے حکم وکڑہ۔
۱۳۔	ایت ۸۷ کے اووے چہ دموئی نہ بغیر بہ دچا شفاعت نہ کیدے۔	۱۳۔	ایت ۱۰۹ کے فرمائی چہ چانہ اللہ راضی شو۔ نو دھغہ شفاعت بہ کیگی۔

مقصد سورة (۱) ابتلاء علی الانبیاء بالمصائب (دیکھئے سورتو نو نہ پتر قے دے چہ علم غیب او متصرف یے شکوے چہ مشکلات پرے راغلے دو۔)

پدے حقلہ واقعہ دموئی پی تفصیل سرہ ذکر کوئی۔

(۲) تشبیح فی التبلیغ چہ شاہدہ دیکھئے مسئلہ بیان کڑہ خاموش مہ کینہ۔

انتیازات سورة:

(۱) سورة ممتاز دے پی واقعہ دموئی چہ اللہ ورتہ او فرما کیل چہ انی انا اللہ لا الہ الا انفا عبدنی ایت ۱۳

(۲) سورة ممتاز دے پی دعا دموئی رب اشرح لی صدری... ایت ۲۵-۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پی ہفتہ وعدے دمنظرے دموئی چہ کڑے دہ د یوم الزیمہ متعلق۔ ایت ۵۹

(۴) سورة ممتاز دے پی بیان د سوز و دھغی تخی چہ جوڑ کڑے دو سامری ایت ۹۷

(۵) سورة ممتاز دے پی دے چہ اللہ ویلے وادتم نہ چہ نہ بہ بہ جنت کے نہ اوگے کیگے او نہ برہنڈ کیگے۔ ایت ۱۱۸

(۶) سورة ممتاز دے پی بیان دسامری چہ وکیل بہئے لاماس لاماس پکن شوے دو۔ ایت ۹۷

(۷) سورة ممتاز دے پی لفظ طہ سرہ۔

سورة الانبياء کی (ترتیباً ۲۱ بعد از طہ نزولاً ۳ بعد از ابراہیم)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة طہ	شمار	سورة الانبياء
۱۔	آیت ۱۳۵ کے اوپر سے کل متر بس ہر پوائنٹ پر کوئی دے چیل انجام۔	۱۔	نوپہ شروع دے سورة کے اقتراب للناس حساسیم یعنی دغا انتظار ڈیر لوے ندے۔
۲۔	آیت ۱۲۴ کے اوپر سے چٹوک قرآن نہ خ داڑوی نوژند بہ درلہ نگ کرم	۲۔	آیت ۲ کے اوپر سے چرخ شگہ اڑوی الا استمعوه و ہم یلعون اوری مگر عمل نہ کوی۔
۳۔	رد شرک اعتقاد فی العلم اونی التصرف اوشو۔	۳۔	آیت ۹۰ کے دو غے خلاصہ را دہا سی چہ ۱۷ پیغمبران ذکر کزی انہم یلعون فی الخیرات ویدعوننا رغبا ورہبا چا وگورہ ٹول انبیاء ہم عاجزہ وواللہنتہ۔
۴۔	عجز دموئی بیان شو۔	۴۔	نودلہ عجز دنورہ ۱۷ انبیاء بیانگی۔ نوپہ دے وجہ متصل را وڑو۔
۵۔	آیت ۱۳۲ کے اوپر سے نحن نرہم	۵۔	نودلہ پرے یومثال بیانگی چا وگورہ یونس دے دمی پہ خید کے ژوندے ساتلے وو۔
۶۔	آیت ۱۲۸ کے اوپر سے چا یادوی نہ گوری چٹومرہ ڈیرا توام متاہ کڑے دی۔	۶۔	آیت ۱۱ کے علت دو غے تباہے خانی چہ زکرم تباہ کزل چہ ظالمان وو۔
۷۔	کھف کے نفی شرک فی العلم، مریم کے تصرف طہ کے عجز او ابتلاء علی الانبیاء بیان شو۔	۷۔	نودے سورة کے نفی شرک فی الدعادہ چہ کھف عالم الغیب نہ دی۔ متصرف نہ دی او چیل زانہ مصیبت ہم نشی لرے کولے نودے درتہ ولے اواز کولے۔
۸۔	ابتلاء دانیاء بیان شو۔	۸۔	نودلہ اکرام دانیاء بعد البتلاء بیانگی۔ چہ دا انبیاء عزت مند کزل۔
۹۔	آیت ۱۳۲ کے حکمت ارسال الرسل بیان شو۔	۹۔	نودلہ آیت ۲۵ کے دانی چہ ہمیشہ بدے مسئلہ و تو حیدم پیغمبران را یگلے دی۔
۱۰۔	آیت ۹۷ کے اوپر سے چٹوموئی سچے اوسوزو اود شرک اڈہ پیہ ختم کزل۔	۱۰۔	آیت ۵۸ کے فرمائی چا ابراہیم ذیل قوم بتان مات کزل اود شرک اڈہ پیہ ختم کزل۔
۱۱۔	آیت ۱۲۴ کے اوپر سے ومن اعرض عن ذکری.....	۱۱۔	ذکر شدے دے۔ آیت ۵۰ کے فرمائی ہذا ذکر مبرک انزلہ

نقصہ دسورة انبی درک فی الدعا باحوال الانبیاء (انبی درک فی الدعا دسورة رعد ہم مقصد وو۔ مگر ہلہ پیدلایا مستوعا باندے وو۔ نودلہ پہ حالو دانیاء سرہ انبی درک فی الدعا کوی۔ چہ اوگورہ پہ ہفوی باندے نکالیف راغلی دی نو صرف یواللہنتہ اواز کڑے دے بل چاہتہ۔)

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ہفہ واقعہ ابراہیم چہ بتان یے مات کڑے وو۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ آیت ۱۰۷ واما الرسلک الارحمت للعالمین (۳) سورة ممتاز دے پہ ہفہ آیت چہ قلنا یا ناز کوئی بردا و سلام علی ابراہیم (۴) سورة ممتاز دے پہ دعادایوٹ باندے آیت ۸۳ (۵) سورة ممتاز دے پہ عجز پیغمبران نوپہ یو زل آیت ۹۰ (۶) سورة ممتاز دے پہ دعادیونس باندے آیت ۸۷ (۷) سورة ممتاز دے پہ ہفہ آیت چہ و ما جعلنا من قبلک الخلد آیت ۳۳ (۸) سورة ممتاز دے پہ ہفہ آیت چہ زکرمہ ادا سامان تحت وو۔ نو جداجدا کزل۔ آیت ۳۰ (۹) سورة ممتاز دے پہ واقعہ فیصلہ حضرت داؤد او سلیمان چہ متعلق وہ دیو گڈ بہ او یوزمیندار سرہ آیت ۷۸

تقسیم دسورة: سورة شپک بابونہ دے:

- ۱۔ آیت ۱-۱۵: اثبات دقیامت، رسالت کوی او زبرد کوی منکرینو دقیامت تہ اور رسالت او قرآن تہ
۲۔ ۱۶-۲۹: دلائل عقلیہ، نقلیہ پدعوہ و توحید باندے۔
۳۔ ۳۰-۴۷: دلائل عقلیہ او مقاصد اربعہ عابہ، تسلی او تخویف
۴۔ ۴۸-۹۵: تنویر پہ ماسبق پہ واقعاتو دانیاء سرہ (دسورة مقصد باندے رزا اچوی پہ ذریعہ دواقاتو دے ۱۷ انبیاء۔)
۵۔ ۹۶-۱۰۴: زبرد و تخویف مشرکانو تہ او بشارت مومنانو تہ۔
۶۔ ۱۰۵-آخر: بشارت دنیاوی او اصل مقصد سورة بیانگی۔

سورة الحج مدنی (ترتیباً ۲۲ بعد از انبیاء - نزولاً ۱۰۳ بعد از سورة النور)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الانبیاء	شمار	سورة الحج
۱۔	پہ شروع کے اووے چہ اقتراب للناس حسہم (قیامت راز دے شو)	۱۔	پہ شروع ددے سورة کے نشانی ددے قیامت خانی ان نزلتہ الساعۃ شیء عظیم
۲۔	رد د شرک اعتقادی اوشو۔	۲۔	نودے سورة کے رد د شرک فعلی کیگی۔ نوپہ دے وجہیے متصل رادوڑو۔
۳۔	ایت ۲ کے اووے دوی رخ اڑوی دقران نہ۔	۳۔	ایت ۷۲ کے ترقی دہ۔ چہ صرف رخ نہ بلکہ تندے تے تریو شی پیمان دقران سرہ۔
۴۔	ایت ۳۳ کے اووے چہ دوی دا مددگار ان امدادی کو لے دوی۔	۴۔	ایت ۱۳ کے وائی چہ امداد شرکوے چہ دوی دا اواز نقصان باعث دے
۵۔	ایت ۳۵ کے اووے عباد مکر مون	۵۔	ایت ۷۳ کے وائی چہ دومرہ عاجزہ دی چہ یوچ ہم نشی جوڑو لے
۶۔	ایت ۲۹ کے مقربینو تابعداری تے ذکر کڑے وہ۔	۶۔	ایت ۱۸ کے ذکر کوئی چٹول م تابعداری کہ مقرب دی اوکہ غیر مقرب پزبان حال سرہ۔
۷۔	ایت ۳۰ کے اووے آسمان او زمکہ بندو۔ ماکو کوکڑل۔	۷۔	ایت ۵ کے داخانی چہ شنگہ م کوکڑل۔
۸۔	نفی دشرک اعتقادی اوشو	۸۔	اعلان دجہاد دے چہ دے مسئلہ دپارہ بہ جہاد ہم کو لخواڑی۔
۹۔	ایت ۲۵ کے اووے چہ پیغمبر تو حید بیان کڑے دے	۹۔	ایت ۵۲ کے وائی چہ پیغمبر سرہ مقابلہ ہم شوے دہ دشیطان طرف نہ۔ اوخلق تے لمسولے دی
۱۰۔	ایت ۱۱۰ کے اووے چہ اللہ ستا سوپہر حال باندے پوہ دے۔	۱۰۔	نوشروع ددے سورة کے وائی چہ ددے اللہ نہ ادیریکہ خلاف تے مہ کوہ۔
۱۱۔	ایت ۵۱ ولقد اتینا ابراہیم رشدہ	۱۱۔	ایت ۲۶ ولقد یوآ نالا براہیم مکان البیت
۱۲۔	ایت ۲۲ کم قصصنا من قریہ ثومرہ ذیکل م تباہ کڑل	۱۲۔	ذکر ددے تباہ شوو خلقو قوم نورج، هوو، ہاد، مدین
۱۳۔	دقیامت نہ انکار باندے دشرک انو جگواہ ایت ۱ کے	۱۳۔	دو حید نہ پانکار باندے دشرک انو جگوا

مقصود سورة: رد د شرک فعلی او وضاحت ددے ثنورو مسئلو چہ دے شرک فعلی سرہ متعلق دی۔ (۱) ترمیمات اللہ (۲) ترمیمات العباد (۳) نذورات اللہ (۴) نذورات العباد۔

امتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ اعلان دج دطر فدا براہیم ایت ۲۷

(۲) سورة ممتاز دے پہ ہفتے اوامرو چہ حاجیانو نہ ورکڑے شوے دی۔ ایت ۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پہ مثال دشرک چہ لکھ دمر دارے او غور زگی ایت ۳۱

(۴) سورة ممتاز دے پہ ہفتے ایت چہ شیطان دانیاوہ بیان کے دوسوے غور زو لے خلقوتہ ایت ۵۲

(۵) سورة ممتاز دے پہ ہفتے ایت چہ قران بیانو لے شی نو ددے منکرینو تندے تریو شی۔ ایت ۷۲

(۶) سورة ممتاز دے پہ ہفتے ایت چہ قران بیانو لے شی نو ددے منکرینو تندے تریو شی۔ ایت ۷۲

(۷) سورة ممتاز دے پہ دلیل عقلی دانسان دپیدا آس اوپہ ہفتے ۵ تفریعات

(۸) سورة ممتاز دے پہ علاج دشرک باندے ایت ۱۵

(۹) سورة ممتاز دے پہ علت دجہاد باندے ایت ۳۰

تقسیم دسورة: سورة ۵ بابوندے: (۱) ایت ۱-۱۰ تخویف اخروی، زجر شرکانو، تہاد قیامت

(۲) ۱۱-۲۵ بیان دشرک، تخویف اخروی، دلائل عقلیہ او ذکر ددو ڈلو لھذا ان خصمان او بشارت

(۳) ۲۶-۳۸ بیان دشرک کیا تو اربعاؤ

(۴) ۳۹-۶۶ حکم القتال، او امور مصلحہ او بیان ددریو ڈلو

(۵) ۶۷-آخر دیکے دعوہ دسورة، زجر بالشکر، ترغیب فی التبلیغ او مثال دشرکانو ذکر کو لے شی۔

سورة المومنون کی (ترتیباً ۲۳ بعد از حج نزولاً ۷ بعد از الانبیاء)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الحج	شمار	سورة المومنون
۱۔	تخلی ذکرشہ یعنی زان نہ بد صفات لرے کول / زان خالی کول دبدو صفاتونہ	۱۔	نودے سورة کے تخلی ذکر کیگی چیزان متخلل / حلال کرہ پہ دے خد صفاتوسرہ۔
۲۔	رد و شرک فعلی اوشو۔	۲۔	بیان توحید بالاولیہ (دلیل عقلی، نقلی، وحی) کیگی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۷۲ کے اووے۔ چہ اللہ کتاب سرہ ددہ بخ روانیگی۔	۳۔	ایت ۱۰۴ کے وائی چہ آخرت کے بدورلہ پادردہ جنم کے داخ روان کرم۔
۴۔	ایت ۲۸ کے دیکھو انوتاہ شے کلو بیان اکڑو۔	۴۔	ایت ۵۵ کے دے امت بیان دے چہ کہ مہلت مدور کرے دے نودا مہلت شد و خیر باعث ندے۔ دوی بہ ہم تباہ کرم۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۵ انسان دپیدائش تفصیل بیان کرڈو۔	۵۔	نودلہ ایت ۱۲-۱۳ کے پرے ترقی دہ۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۶۔	آخر سورة کے دیکھو کار و ترغیب در کرڈو۔ چتا سو کامیاب شے۔	۶۔	نوپہ سر دے سورة کے دیکھو نور کار و نہ بیانوی۔
۷۔	ایت ۷۲ کے بیان دھننے سڑی اوشو چہ قران سرہ دھننے رخ روانیدو۔	۷۔	نوپہ سر دے سورة کے اوصاف دھننے غلغلو چہ قران پرے خدگی۔
۸۔	تخلی سورقونو کے بیان دعقائیدو اوشو۔	۸۔	نودے سورة کے بیان داعمالو کیگی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۱۹ کے بیان دمثالونو د جنگونو اوشو۔ طہران خصمان	۹۔	نودلہ ایت ۲۳ نہ روستو نور مثالونو د جنگونو بیان کیگی۔ دو مونو چو بیخیر انوسرہ۔
۱۰۔	ایت ۷۳ کے اووے چہ ٹوک غیر اللہ تبارک و تعالیٰ نو دوی خوچ مٹھنم نشی پیدا کولے۔	۱۰۔	ایت ۱۱ دغیر اللہ نہ پہ غوستو باندے دوی سرہ شدہ دلیل ہم نشی۔
۱۱۔	تخلی فی التبلیغ چہ شایہ رد و شرک اوکرہ چہ کامیاب شے۔	۱۱۔	قدال المومنون دغہ سڑے کامیاب شے۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۱۲۔	چاچہ دوحید نہ رخ واڑو اوپہ توحید سرہ غصہ شے۔	۱۲۔	ایت ۱۱ اندلا تلح الکافرون دغہ کافر نشی کامیابیدے۔

مقصد سورة: اثبات توحید بالاولیہ (عقلی، نقلی، وحی) اور رد و شرک اعتقادی و فعلی دواڑو۔

- انتیازات و سورة: (۱) سورة متاز دے پہ اول کے پادصافو د مومنانو باندے پہ کثرت کے۔ (۲) سورة متاز دے پہ بیان دجنت فردوس ایت ۱۱
- (۳) سورة متاز دے پہ بیان دفاکدو دزینون باندے ایت ۲۰
- (۴) سورة متاز دے پہ بیان دھننے زائے چہ کوم زائے عیسیٰ پیداو۔ ایت ۵۰
- (۵) سورة متاز دے پہ تخلیق انسان باندے مفصل ایت ۱۲-۱۳
- (۶) سورة متاز دے پہ تلح الوجہ باندے چہ تونہ بدورہ او پر سوم ایت ۱۰۴
- (۷) سورة متاز دے پہ بیان دھننے اوشو چہ دطور سینا پر کیگی۔
- (۸) سورة متاز دے پہ بیان دھننے اوشو چہ دطور سینا پر کیگی۔
- (۹) سورة متاز دے پہ بیان دھننے اوشو چہ دطور سینا پر کیگی۔
- (۱۰) سورة متاز دے پہ بیان دھننے اوشو چہ دطور سینا پر کیگی۔

خلاصہ و سورة: سورة ۵ حصے: (۱) ۱۱-۱۲ اوصاف د مومنانو

(۲) ۲۲-۱۲ دلائل عقلیہ پہ توحید باندے

(۳) ۲۳-۲۹ اولہ نقلیہ دطر فہ بیخیر انونہ پہ مسئلہ توحید او در سرہ تخیفات ذکر کولے

(۴) ۵۰-۷۷ زواجر او تخیفات او ترغیب الی القرآن

(۵) ۷۸-آخر دلائل عقلیہ، اثبات د قیامت او زجر منکرینوتہ۔

سورة النور کی (ترتیباً ۲۴) بعد از مومنون - نزولاً ۱۰۲ بعد از حشر

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة مومنون	شمار	سورة النور
۱۔	دلہ ہفتہ صفات بیان شول چہ ہنے سرہ انسان خائستہ کیگی۔ (تخلی وہ)	۱۔	نودے سورة کے دھنے اعمالو ذکر دے چہ انسان سرہ بدگی۔ چہ ہر کلہ زان دے مزین کڑو پخو صفاتو نودا بدو صفاتو نہ زان آساتہ۔ نوپے دے وجہے متصل راوڑو۔ (تخلی وہ)
۲۔	مسئلہ دو حید ثابت شوہ بالادہ ثلاثہ (عقلی نقلی وحی)	۲۔	نودے سورة کے پدغہ مسئلہ وضاحت کوئی پویشال سرہ (اللہ نور السموات والارض۔۔۔)
۳۔	پیرسولانو اعترافونہ دو چدے خوزموگ ٹوندے بندہ دے۔۔۔۔۔	۳۔	نودے سورة کے دنی پے بی بی بدنامہ او دھنے صفائی کیگی۔
۴۔	ایت ۱۱۰ کے دباطل پرستو خدا گانے دق پرستو پورے۔	۴۔	نودے سورة کے الزامونہ او بدنامے دی۔ ددے امت وخلقو پورے وخلقو۔
۵۔	دوئح بی بی دتا ہے بیان اوئو۔ (چہ ہفتہ تا فرمانہ دخیل خاندوہ)	۵۔	نودے سورة کے دنی دبی بی دصفائے بیان دے (چہ ہفتہ تا بعد ارہ دخیل خاندوہ)
۶۔	ایت ۵ کے دمو منانو صفات لغزوہم یحافظون	۶۔	ایت ۲۷ او نورو ایتو نو کے دحفاظت طریقے خائی۔
۷۔	ایت ۱۱۵ کے فرمائی چیتہ مبعث نہ پیداکڑے۔	۷۔	پیرسردے سورة کے فرمائی چہ پتہ نام شہ احکامات فرض کڑے دی۔ سورة انزلہ و فرضہ۔۔۔
۸۔	ایت ۵۱ کے فرمائی چہ حلال خورے اے تا بعد او د رسولانو	۸۔	ایت ۶۱ کے اداب د طعام خائی۔
۹۔	مومن ہفتہ دے چہ زنا نہ زان فحک کوئی۔	۹۔	ظالم زنا کوئی۔
۱۰۔	مشک سرہ پشک ہٹ دلیل نہ دی۔ ایت ۱۱۷ لا برہان لہ	۱۰۔	مشکو نہ دشرکانو لکہ ایت ۳۹ ۴۰

(۲) سورة ممتاز دے پے بیان دمرتے اوصفائے حضرت عائشہ ام المومنین

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پے بیان د دفع فحشاء/ بے حیائے

(۳) سورة ممتاز دے پے سزا دتہمت پے باکد امنو باندے۔ چہ ۸۰ کوڑے دی۔

(۵) سورة ممتاز دے پے سزا گہ نود بدلو باندے

(۷) سورة ممتاز دے پے بیان د درے اوقا تو د پردے۔

(۹) سورة ممتاز دے پے تعلیم دسلام ددند کیدو کورتہ۔

(۱۰) سورة ممتاز دے پے بیان د ۲۵ قسمہ ہفتہ چلو انو چد زنا نہ ترے پردہ خستہ۔

مقصد دسورة: دفع فحشاء/ بے حیائے اودے مقصد دپارہ ۴ اصول او ۷ آداب

فلور اصول دادی: (۱) ایت ۲ لاتاخذکم بھمارافہ چہ پے مجرم جرم ثابت شی نو بیا پرے رحم نہ کوہ پے مجرم رحم کول پے مارا لزم رحم کول دی۔ اگر کدو یروے خاندانہ ولے نہ دی۔

(۲) ایت ۳ الزانی لا ینکح الا زانیہ دبدکارو دمحلس نہ رہے شے۔ درند داخو نہ دھوے صفائی کوے۔ درند دا معاشرے لہ ناصور ہشی۔

(۳) ایت ۴ ولذین یرمون الحصنات چہ نیک خلق بدنام کڑل نو ۸۰ دے اودے۔ ذکرہ چد حق پرستو بدنامی دق بدنامی دہ۔

(۴) ایت ۶-۹ الذین یرمون ازواجہم۔۔۔ دلعان مسئلہ چہ سڑے اوخزہ دیوہل نہ جدا کڑے۔ مطلب داکہ یوغلط جماعت کے شامل یے نو اوس ترے جدہا۔

اووہ اداب دپارہ رد و فحشاء دادی:

(۱) ایت ۲۷ پردی کورتہ بغیر اجازت نہ زہ۔

(۳) ایت ۳۱ خزہ پردی سڑی نہ نہ گوری۔

(۵) ایت ۳۲ چلوئو انو (ھلکانو/ جینکو) نہ وادہ اوکڑے۔

(۷) جینکی پے حیائے مہ مجبورے۔ ایت ۳۳

واقعہ داکہ پے بی بی عائشہ اودھنے صفائی: دنی طریقہ دادہ۔ چہ کلہ پے پویم تو نوہس/ قرعہ بے وادجو یوہ بی بی بے ضرور زان سرہ بوتلہ۔ چہ کلہ غزوہ بنومضرب تلو نو بی بی عائشہ زان سرہ

بوتلہ۔ پے داپے کے پے یوم مقام باندے پڑاؤ واپو د شے تیریدود پارہ۔ نبی د معمول مطابق دفعہ سحر ہم دخیل پاسیدو اولمگری نے ہم دخیل پاسول چہ موزا کڑی او روان شے۔ بی بی عائشہ خچل حاجت دپارہ

لہے تلو وہ۔ چہ واپس رات لہ نو دغاڑے ہائے او شاید وہ۔ ہفتہ دھنے د مشکو و/ مرو راٹو لو باندے شود۔ پند اہل را غلہ نو قافلہ تلو دہ۔ اوس دا سوال پیداکر گئی چہ قافلہ بغیر دے نہ شنگہ لاڑہ۔ نو حقیقت

دادے چہ بی بی عائشہ جسم لحاظ سرہ ڈیرہ پکے وہ۔ اودھے ورزو کے پردے حکم ہم را غلہ و۔ نو بی بی عائشہ داوخ دپاسہ پے کجادہ/ ڈو لے کے بسورہ تلو۔ نو چہ صحابادو کجادہ اوچتو لہ نو دوی تہ دومرہ پتہ نہ دہ

لکھ دے چہ کیے بی بی عائشہ موجودہ یا نہ۔ اوگورہ نہ نبی عالم الغیب دے نہ صحاباء چہ دنیا غٹ اولیاء دی۔ چہ نبی پہ پل پڑاؤ ارام تہ قافلہ کیٹولہ نوچہ اوئے کتل نوکجاوہ کے بی بی عائشہ تختہ۔ پریشان خوشو مگر مطمئن ہم دوہ زکہ چہ دنی طریقہ بد اوہ چہ قافلہ پے بہے روستو یوحابی رارادان کڑے دو۔ اوہغہ نہ دقاقلے پاتے شوے سامانوںہ رادوئل۔ پدغے موقع یے حضرت صفوان ابن معطلؓ پوے ہم لگو لے دو۔ نو نبی مطمئن زکہ وچ حضرت صفوان صحابی ادا متی دے رسول دے ادا متی در رسول روحانی زوے در رسول ہم وی نو نبی خبر بی بی دے ادا متی مورہم وی نو مورہم زوی سرہ کہ پہ سفر زی نوذ کی نہ حرج دے۔ نوچہ بی بی عائشہ چیل مقام دارام تہ راغلے دہ نوگوری چہ قافلہ تلے دہ۔ مگر ڈیرہ ہوشیارہ دہ ورتہ پتہ دہ چہ زمونگ دقاقلے یوتن روستورادان دے ہغہ سرہ بہ لاڑہ شہہ مخکے قافلے پے بہم اورسوی۔ ثاور نے اوٹسے دے اولاستہ دہ چہ حضرت صفوان ابن معطلؓ راورسید نوچہ شنگہ کے پہ بی بی عائشہ نظر پر یوتنوا نالہ وانا الیہ راجعون نے او ویل۔ اوچیل اوخے بی بی عائشہ سرہ نزدے کیناؤ داسورہ شوہ او دہ داوخ رسے مخکے نیو لے دہ اوقاقلے پے روان شو۔

دانیہ منافقا نوچہ نبی گویا نے شروع کڑے۔ چا اوئے کتل چہ بی بی عائشہ حضرت صفوانؓ پہ اوخ سورہ راغلہ نوذوی اووے چہ اوگورہ داخبرہ دہ۔ زکہ چہ منافق خود موقع تلاش کے دی۔ منافق ہمیشہ پہ چیلہ مورہم بدنامہ لگوی۔ نو دے منافقا اووے چہ اوگورہ کہہ دابی بی عائشہ دے صحابی تہ لارہ کے لیٹ وہ کہہ۔
بعضے خدہ صحابہ ہم پدے معاملہ کے دمنافقا خبرے تسلیم کڑے۔ زکہ چہ پردیکندہ چیل یواثر لری۔ لکہ حضرت مسدح او حضرت حذہ۔ نبی یومیاشت پریشانہ وویا دے سورۃ دا الیونہ ۱۱، ۱۲، وغیرہ چہ راغلل نو حقیقت ورتہ اللہ کو کو کڑو۔ صفائی اللہ دام المؤمنین چیل کتاب کے اوکڑہ۔

سورة الفرقان

کئی (ترتیباً ۲۵ بعد از نور - نزولاً ۴۲ بعد از یس)

رابطہ ماسبق سرہ:

شمار	سورة النور	شمار	سورة الفرقان
۱۔	چہر کلہ سورة النور کے اصلاح دعمل اوشوہ	۱۔	نو سورة الفرقان کے اصلاح و عقیدے کی گئی یہ ایت ۵/۲ وغیرہ کے (یعنی عمل بدے ہلہ پکار شہی چہ عقیدہ دے درست وی۔ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۲۔	احوال دمنافقینو بیان شول۔ چہ دعوہ کوئی دقران اوستو مگر عمل نہ کوئی۔	۲۔	نودے سورة کے احوال دشرکیونو بیانیگی۔ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۳۔	آخر سورة کے ادوے الا ان لہ ما فی السموات ولا أرض... (بیان د توحید دو)	۳۔	نودلہ ایت ۲ کے ترقی دہ پہ ماسبق۔ (رد دشرک دے) نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۴۔	فشاء دعمل بیان شول۔	۴۔	فشاء دعقیدے بیانیگی۔ چہ ہخہ یہ قران اوستو باندے اعتراضونہ دمنکرینودی۔
۵۔	اول کے ادوے مادا سورة راہیگے دے اوفرض کڑے م دے۔	۵۔	ایت ۳۰ کے دہی شکایت چہ مادے امت دا فرض قران پر تنخے دو۔
۶۔	دمومننا توصفات نے بیان کڑل پہ ایت ۶۲ وغیرہ کے۔	۶۔	ایت ۶۳ کے نور او صاف دمومننا نو بیانیگی۔
۷۔	اول او میمز سورة کے ترغیب الی القران و رکڑو۔ بار بار	۷۔	ایت ۵۲ کے فرمائی و جادہم بہ جہاد کیہرا (یعنی دقران بیانولوتے لہوے جہادو نیلے دے۔
۸۔	ادوہ آداب بیان شول۔	۸۔	ادوہ وارے لفظ ضلال نے راوڑو چہ دے یو یوسکے نہ ٹوک رخ اڑوی نو گراہ دے۔
۹۔	ایت ۴۰/۳۹ کے ادوے چہ کفار اوستو منافقین تباہ دی۔	۹۔	نوایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔
۱۰۔	ایت ۵۴ کے ادوے الطیعو اللہ و الطیعو الرسول۔۔۔	۱۰۔	نوایت ۲۷ کے فرمائی چہ چاد رسول اطاعت اونہ کڑو نو قیامت کے پہ لاسونو چکونہ لگوئی۔
۱۱۔	ایت ۳۹ کے ادوے چہ دے مشرک اعمال کسر اپ (پہ شان و نظر دھو کے دی)	۱۱۔	نودلہ ایت ۲۳ کے فرمائی چہ اعمال بہ نے گردوغبار کڑو۔ فجعلنہ ہباء منثورا
۱۲۔	لفی دعلم غیب اوشوہ مخلوق نہ چہ نبی دخیلے بی بی پہ حال خبر نہ دو۔	۱۲۔	لفی دشرک فی البرکات کیگی۔ یہ ایت ۱ کے یہ تبارک الذی نزل الفرقان علی عبدہ سرہ۔
۱۳۔	ایت ۱ (سورة انزلکما...) ایت ۴۶ (لقد انزلنا ایت مہینت...) مطلب داچہ قران ما دے نازل کڑے	۱۳۔	ایت ۳۰ وقال الرسول یرب...

مقصد سورة: اثبات دمقاصدے اربعو او دفع دشہا تو دشترکیونو۔

امتیازات سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ اعتراض و دشترکانو او جواہونو پہ نوے انداز کے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان داوصاف و عباد الرحمن باندے ایت ۶۳ نہ روستو۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۲ چہ دقران بیان تہ نے جہاد کیہر و نیلے دے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۳ باندے چہ دشترکانو اعمال تہ نے (ہباء منثورا) و نیلے دی۔
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ دے شکایت دہی پہ مگرینو دقران باندے ایت ۳۰
- (۶) سورة ممتاز دے پہ بیان دترخو او خوگو ادو او پدیکے پردہ راوستو باندے ایت ۵۳
- (۷) سورة ممتاز دے پہ لفظ تبارک سرہ چہ دے زلہ نے و نیلے دے۔
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ (یوم یغضض الظالم علی یدہ)

سورة الشعراء کی (ترتیباً) بعد از فرقان - نزولاً ۴۷ بعد از واقعه

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الفرقان	شمار	سورة الشعراء
۱۔	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱۔	نودلنہم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۲۔	ایت ۸ الزام پہ نبیؐ چہ جادو گردے۔	۲۔	ایت ۳۴ الزام پہ موسیٰؑ چہ جادو گردے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۵۷ نبیؐ تہ حکم دو۔ چہ قل لا اسئکم علیہ من اجر	۳۔	نودے سورة کے ۵ بار نور رسولان فرمائی چہ نہ خواڑو پدے مسئلہ شیکس/مزدوری
۴۔	ایت ۷۷ مشرکینو کے تہ: فقد کذبتم	۴۔	اودہ واقعات دہخو انوا قوامو پہ فقد کذبتم باندے بیانیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۶۸ مسئلہ ذکرشود چہ فلان دعویٰ اللہ لہ اخر (یعنی شرک مکوے۔)	۵۔	نودے سورة کے دھغے خلقو حال ذکرکوی چہ شرک نے کڑے دو۔
۶۔	نفی دشرک فی البرکات اشود درے وارے۔	۶۔	ایت ۲۱۳ کے نفی دشرک فی الدعا کیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۷۔	ایت ۱۷ کے خطاب ذکرکے حق پرستو اولیاء/بیرانو تہ ائتم ائتم عبادی	۷۔	ایت ۹۷: چہ بہ بحرمان پہ چہل زان دکنر فتوہ اولگوی۔
۸۔	اودہ وارے نے لفظ ضلال راوڑو۔	۸۔	اودہ واقعات دہخو انوا دھغوی دشمنانو ذکرکولے شی۔
۹۔	ایت ۴: اعتراض دو۔ چہ داتران د چہلہ زانہ جوڑوی دا رسول۔	۹۔	ایت ۱۹۳ کے فرمائی چہ داتران روح الامین راوڑی۔
۱۰۔	اتھڑاء د مشرکانو نبیؐ پورے	۱۰۔	نودلنہ تسلی دہ۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۱۱۔	اخر دسورة کے: فسوف یلقونہ لزاما (دعذاب بہ دوی پورے پیوستہ شی۔	۱۱۔	اودہ مثالون ددغے عذاب ذکرکوی۔ چہ منکرینو پورے پیوستہ شو۔
۱۲۔	ایت ۷۰ کے اودے چہ چا توبہ او دینے او ایمان نے راوڑو۔ نو تو فیک بہ دیکو کولو درکرم۔	۱۲۔	ایت ۴۶ مثال چہ سارو توبہ او دینے نو او گورہ شکہ پہ نیکو ملک شو۔ چہ درمگ نہ ہم نہ یرگی۔
۱۳۔	ایت ۷۱ کے مکالمہ دیکو نو پیرانو او مشرکانو ذکرکودہ	۱۳۔	ایت ۹۶-۹۷ کے مکالمہ دشرکانو پیرانو او مشرکانو مریدا نو ذکرکودہ۔
۱۴۔	ایت ۳ کے رد دو۔ ددے امت پہ مشرکانو باندے۔	۱۴۔	ایت ۶۹ کے رد دیے دابر اہیم پہ چہل پلار او قوم باندے
۱۵۔	ایت ۱ کے اودے چہشی داتران/رسول مخلوقا تو لہ یرہ و رکوکے۔	۱۵۔	ایت ۲۱۴ کے درتہ چہل خانی چہ دایرہ درکودل ژوبے ڈپل کور نہ شروع اکڑہ۔

مقصد دسورة: تسلی نبیؐ تہ او ہر مبلغ تہ پہ واقعاتو داقواموسہ یقینو اودھغوی دانہیاؤ

خلاصہ دسورة: وضاحت دو مسئلو (۱) نجات لموء منین (۲) ہلاکت الظالمین اوپدے اودہ واقعات ذکرکوی۔ او گورہ چہ چا دمسئلہ منلے دھغوی تہ نجات ملو شو لکہ ملگری دنوٹ، دھوڑا دشیعیت دصالح وغیرہ۔ اونحالفین نے تباہ شول۔

پدے سورة کے یو دودہ الفاظ بار بار راوڑی و ان ربک لھو العزیز الرحیم چہ کلہ یو واقعہ خلاصہ کڑی نو دا دودہ الفاظ آخر کے بیانیوی۔ مطلب دا چہ او گورہ ستار پہ دشمنانو غالب دے اوبل خواہ مومنانو رحم کوئے دے۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة متنازدے پہ بیان او اقسام دشعراؤ چہ شہودی اوشہ بد۔ خہ غدی چہ دین خدمت کوی۔ بدھغدی چہ دروغ دانی۔

(۲) سورة متنازدے پہ مناظرے دفرعون او موسیٰ باندے پہ جدانشان سرہ یعنی فرعون اعتراضونہ کوی او موسیٰ جوابونہ درکوی۔

(۳) سورة متنازدے پہ دعا دابر اہیم و اذ امرضت فھو یثقیل

(۴) سورة متنازدے پہ بیان دشعراؤ باندے۔ اوپہ بیان ددے چہ شعراء ہرہ کندہ کے پرانتہ وی۔ ایت ۲۲۵

(۵) سورة متنازدے پہ بیان ددے چہ بیان شروع کڑہ د چہلہ کورہ۔ ایت ۲۱۴

سورة النمل کی (ترتیباً ۲۷ بعد از شعراء - نزولاً ۳۸ بعد از شعراء - دواؤ لقاوسرہ شعراء نہ رستودے)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة اشعراء	شمار	سورة النمل
۱۔	افتتاح پر ترغیب الی القرآن سرہ اوشوہ۔	۱۔	نودے سورة افتتاح ہم پر ترغیب الی القرآن سرہ کیگی۔
۲۔	ایت ۲۱۴ وانذر عشیرتک القربین	۲۔	نوپدے دودہ مثالونہ دجوانا تو میگی او ہدہد چہ ذیل قوم خیرے غوستے دو۔
۳۔	آخر سورة کے ایت ۲۱۳ کے نفی دشرک فی الدعا اوشوہ۔	۳۔	نفی دلم غیب او نفی دتصرف کیگی (یعنی پدے لقاوسرہ دا سورة پر ترقے دے)
۴۔	آخر کے اودے چہ ظالمان بہ پوہشی پچیل انجام۔	۴۔	انجام دظالمانو ذکر کوئی پدے سورة کے۔
۵۔	د اود پیغمبر انو واقعات نے ذکر کول پدے سورة کے	۵۔	نودلند دودہ نور پیغمبران ذکر کوئی۔ داؤد او سلیمان
۶۔	تسلی ددے سورة کے نبی تہ اوہر ملن تہ۔	۶۔	زہ عالم الغیب یم او منصرم ہم (زہ نہ تنگوہ زہ پدے بچ کووم)
۷۔	زہ نجات و رکوم اوزہ ہلاک کووم۔	۷۔	زکہ چہ زہ خبر یم پیر چا او پیر ہر نہ۔
۸۔	فرعون ساحران مقابلے دموئی تہ راجع کزل	۸۔	ملکہ بلقیس خیل وزیران خط دسلیمان تہ راجع کزل۔
۹۔	داللہ حکم موسیٰ او ہارون تہ ایت ۱۵ کے فاؤہا الی فرعون لاؤشی دواؤ فرعون تہ	۹۔	دسلیمان حکم ہدہد تہ ایت ۲۸ کے اذہب بکتابی
۱۰۔	ایت ۱۹۳ داقران جبرائیل راؤرے دی	۱۰۔	ایت ۹۲ کے ان اتلو القرآن
۱۱۔	کفار م تہا کزل او مومنان م بچ کزل۔	۱۱۔	ایت ۵۹ قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی

اختیارات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پیر بیان دیگی چہ ذیل قوم خیر غوازی ایت ۱۸ دغیرہ کے۔ (۲) سورة ممتاز دے پیر واقعہ دہد ہد باندے ایت ۲۲ دغیرہ کے۔

(۳) سورة ممتاز دے پیر تفصیلی واقعہ دملکت دملکہ بلقیس باندے۔ (۴) سورة ممتاز دے پیر ایت ۳۰ باندے چہ پدے سورة کے دنہ تسمیہ بسم اللہ دہ۔

(۵) سورة ممتاز دے پیر ایت ۱۴۴ باندے چہ انقلاب راشی نہ عزتمند شاق بے عزتمندی او بے عزتہ عزتمندی۔

(۶) سورة ممتاز دے پیر ایت ۳۶ باندے چہ دکفار و سیاست مونگ تہ خالی چہ ہمیشہ مسلمانان پیر مال دھوکہ کوئی۔

(۷) سورة ممتاز دے پیر ایت ۲۸-۳۹ باندے چہ دصالح دمرگ بند و بست نے کڑے دو نہو کسانو۔

(۸) سورة ممتاز دے پیر یو نوے طریقہ تبلیغ باندے چہ کور کے تبلیغ شکہ کوے ایت ۶۰ نہ راخلة تر ۶۴ پورے۔

(۹) سورة ممتاز دے پیر ایت ۸۲ باندے چہ کچے ذکر کیگی د آیت الارض چہ ذہ کچے نہ ہر ادازی۔ (۱۰) سورة ممتاز دے پیر تبسم او خدا دحضرت سلیمان باندے۔

(۱۱) سورة ممتاز دے پیر بیان دیگی او ہدہد باندے (۱۲) سورة ممتاز دے پیر ایت ۹۲ ان اتلو القرآن (۱۳) سورة ممتاز دے پیر ہار غالد مع اللہ سرہ

مقصد دسورة: (۱) نفی دلم غیب د مخلوق نہ (۲) نفی دتصرف د مخلوق نہ

مختصر خلاصہ: (۱) ایت ۱-۶ بطور تمہید دے۔ چہ ترغیب الی القرآن، بشارت مومنانو، او تخویف نہ منوگونہ او تسلی منوگونہ دغیرہ بیان کیگی۔

(۲) ایت ۷-۱۴ نفی دلم غیب باندے واقعہ دموئی ذکر کوئی چہ اود گورہ موسیٰ دخیلے لائے چہ حال خبر نشو نوبل ٹوک بہ یہ علم غیب نہ خبر شی۔

(۳) ایت ۱۵-۲۴ واقعہ دسلیمان چہ بادشاہ ہم دے او پیغمبر ہم دے مگر اود گورہ عالم الغیب نہ دے۔ دملکت دملکہ بلقیس نہ خبر نہ دے بلکہ ہدہد ورتہ پڈا گروائی۔ ایت ۲۲: فقال اعطت بما لم تحط بہ

دے دواؤ واقعات خلاصہ راو باسی ہ ایت ۶۵ کے قل لا اعلم من فی السطوت والارض الغیب الا اللہ.....

اوس پیر دودہ مسئلہ چہ متصرف زہ بیدر او بچاؤ زہ و رکوم او مخلوق کے ٹوک متصرف نہ دے دودہ واقعات ہم بیانوی۔

(۴) ایت ۳۵-۵۳ چہ صالح مانچ کڑو ذیل قوم دظالمانو نہ

(۵) ایت ۵۴-۵۸ واقعہ دلوٹ راؤری چہ اود گورہ ذیل قوم ظالمانو بے عزتہ کوونو مانچ کڑو۔

دے دواؤ واقعات خلاصہ راو باسی۔ پیر ایت ۵۹ کے قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی اللہ خیر الامم

دے دواؤ واقعات دودہ مسئلہ نہ رستود لا نیل شرع کوئی پیر الوہیت د اللہ باندے۔

سورة القصص (کی)

(ترتیباً ۲۸ بعد از نمل - نزولاً ۴۹ بعد از نمل، پیداوار و لفظی طور سے نمل نہ پس دے)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورة النمل	شمار	سورة القصص
۱۔	خاتمہ سورة اوشہ پہ امرث ان اتلوا القرآن	۱۔	شروع پہ ترغیب الی القرآن تک ایت القرآن المبین پدے وجہ متصل راوڑو۔
۲۔	- ایضاً -	۲۔	نودے سورة کے تسلی دہ چہر کلہ قرآن بیانوے نو خلق بہ درتہ بدے رے دانی زڑہ بہ نہ تنگوے۔
۳۔	انبیاء تہ سلا تیا و کرڑے وہ لکہ موسیٰ ہارون لوط وغیرہ۔	۳۔	دودی امتونورہ ہم مابچاؤ او سلا تیا و کرڑے وہ۔ لکہ بنی اسرائیل۔
۴۔	نفی د علم غیب و مخلوق نہ پہ واقعات و دو پیغمبرانو	۴۔	ایت ۴۴ کے دئی نفی د علم غیب کوی۔ پدے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	خاتمہ پہ الحمد للہ باندے اوشہ۔	۵۔	علت الحمد للہ خانی چہ ہفتہ تباہی و ظالمانو دہ۔
۶۔	ایت ۶ کے اووے چہ د قرآن تاتہ در کو لشی د اللہ طرف نہ۔	۶۔	ایت ۸۶ اووے چہ لکہ تہ د قرآن بیانوے نو خلق بہ دشوری۔ خو چہ دشرا کا نو ملگر تیا و نہ کرڑے۔
۷۔	ایت ۶۰-۶۳ کے ۵ دلائل و دو پارہ اثبات د الوہیت د اللہ او رد شرک	۷۔	ایت ۷۱-۷۲ کے اثبات د الوہیت او رد شرک کوی۔ پدے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۸۳ کے اووے چٹول بہ جمع کرم صف در صف	۸۔	ایت ۷۵ کے دانی چہ دشرا ان بہ ترے ٹکے راو باسم
۹۔	عالم الغیب اونچ کولو والا زہیم	۹۔	بلہ نمونہ د بیچ کولو چہ موسیٰ او بنی اسرائیل مانچ کرڑل د فرعون نہ۔
۱۰۔	دلائل عقلیہ نہ بعد ایت ۶۴ کے مشرکینو تہ چٹچ چہ ہاتو برہا کم	۱۰۔	نودا تہ ایت ۷۵ کے چٹچ مشرکینو تہ ہاتو برہا کم پدے وجہ متصل راوڑو۔
۱۱۔	نفی د شرک فی العلم پہ واقعات و موسیٰ او سلیمان او خلاصہ پہ ایت ۶۵ / ۷۴ کے دہ چہ صرف یو اللہ پوہدے پھر شہ۔	۱۱۔	ایت ۸۸ کے نفی د شرک فی الدعا کوی۔ پدے وجہ متصل راوڑو۔
۱۲۔	خاتمہ سورة پہ توحید کوی	۱۲۔	نودا سورة ہم پہ توحید سورہ تمگی۔ پدے وجہ متصل راوڑو۔

انتیازات سورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے پایت ۱۲ باندے چہ حرمان علیہ مرضع (پہ موسیٰ) مونگ و نورو خزو و بچی بند کرڑے وو۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ واقعہ قتل قبطی چہ موسیٰ یوے موکے/ٹوک سرہ مرشہ۔
- ۳۔ سورة ممتاز دے پایت ۹ باندے چہ د فرعون خزے اووے چہ قرت عین لی و لک لاقتلوہ
- ۴۔ سورة ممتاز دے پہ صفحہ واقعہ چہ موسیٰ د حضرت شعیب د لوٹو گڈو تہ ادبہ ورنکو لے وے۔ فقی لہما
- ۵۔ سورة ممتاز دے پہ واقعہ د تباہے د قارون ایت ۷۶ وغیرہ۔
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ ایت ۸۵ چہ قرآن دے در باندے فرض کرڑے دے۔
- ۷۔ سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ موسیٰ د پیدا کش، پہ دریاب کے د غور زو لو، د فرعون کور کے پدینو او لوے دو اودین تہ پہلو باندے۔
- ۸۔ سورة ممتاز دے پہ مزدورے کولو موسیٰ حضرت شعیب سرہ لس کالا
- ۹۔ سورة ممتاز دے پہ بیان د خزائو د قارون
- ۱۰۔ سورة ممتاز دے دنا پوہہ خلقو پہ ارمان باندے د پارہ د خزائو اثبات د قارون

مقصد سورة: تسلی محمدؐ تہ پہ واقعہ موسیٰؑ حالک کمال موسیٰؑ

تقسیم سورة: سورة دوہ حصے دے: (۱) ایت ۱-۴۳: دیکے اول ۶ ایتونہ بطور براءت اختلال دی۔ براءت اختلال د مطلب چہ سپوگئی نہکارہ کیدل۔ شکہ چہ سپوگئی د اولے روزے ذی کو مطلقو تہ پہ نظر رازی۔ دغ رنگ براءت اختلال کے یو مفصل واقعہ / خبرہ پہ مختصر الفاظو کے موجودی مگر ذریعہ خلق پرے پوہگی۔ سپوگئی بیارد روٹگی نودے / ثلور روزے پس ہر چاتہ پہ نظر رازی۔ دغ رنگ ایت ۷ کے یکامل تفصیل شروع کوی نو پہ دے تفصیلی واقعہ موسیٰؑ کے تسلی دہ محمدؐ پارہ۔

(۲) ایت ۴۴ - آخر سورة پورے پدے کیے بیان د مسعود اربعاء، زبر سگریو تہ او ترہید من ادینا ذکر کیگی۔

سورة العنكبوت (مکی) (ترتیباً ۲۹ بعد از قصص - نزولاً ۸۵ بعد از روم)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة القصص	سورة العنكبوت
۱۔	ابتلاء علی موسیٰ ذکر شود۔	۱۔ نودلہ ابتلاء و عامو مومنانو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۲۔	تسلی وہ محمدؐ	۲۔ تسلی وہ عامو مومنانو۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۳۔	نفی دشکر فی الدعا وہ دے سورة کے پآخری ایت ۸۸ کے۔	۳۔ نودلہ ترغیب فی التبلیغ ذکر کو لے شے چہ شایہ دا مسئلہ بیان کر ۶ خلقوت۔
۴۔	دفعون اوقارون و حالاً تو ذکر اوشو۔	۴۔ نو دے سورة کے دورو اوقارون و حالاً تو ذکر اوشو۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۵۔	شبہات دشکرینو ذکر شول۔	۵۔ تباہی دشکرینو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۶۔	ایت ۱۵ کے قطعی عمل تے دشطن عمل او دے۔	۶۔ ایت ۳۸ کے دورو دشکرینو اعمالو تے اعمال دشطن و پہلے دی۔
۷۔	بیان دوپسر سورة کے مستضعفین / کزورے اوچتو مہ ایت ۵	۷۔ نو دے سورة کے سبب داوچتو لو خانی۔
۸۔	ایت ۸۵ کے (ان الذی فرض علیک القرآن لراؤک الی معاد) کے ترغیب الی ہجرت دو۔	۸۔ ایت ۵۶ کے ہم ترغیب الی ہجرت دے۔ (ان ارضی واسعة فایای فاعبدون)
۹۔	پہ بنی اسرائیلو امتحان دفعون طرف نہ	۹۔ پہ مومنانو امتحان نفس طرف نہ / دوالدین طرف نہ / دنا کارہ ملیا نو او پیرا نو طرف نہ۔
۱۰۔	ایت ۷ کے اللہ موسیٰ موربی بی تہ او دے لائحانی و لا تحزنی	۱۰۔ فرشتے لو طو تہ ایت ۳۳ کے فرمائی لا تحزن و لا تحزن

اختیارات دوسرہ

- ۱۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دمیت تبلیغ دُور باندے (ایت ۱۴) چہ ۹۵۰ سال تے تبلیغ کڑے دو۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے مثال چہ دشکر کا نو دشکر مثال یے دشکوت او دھنے جالے سرہ لگو لے دے۔
- ۳۔ سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۵ باندے (ان الصلوة تشیی عن خفاء و اتمک ر)
- ۴۔ سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۸ باندے چہ اے پیغمبرؐ ندے لیکل کو لے شول او نہ پڑھا وول بلکہ امی دے۔ شوری ۵۲ کے ہم دھنے شہ مگر پہیل شان۔
- ۵۔ سورة ممتاز دے پہ ہفے نہو و سوسو دشطن چہ ہفے سرہ سستی پیدا کو ی پانسان کے۔ ایت ۵۶ او روستو نورو ایتو نو کے۔
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۹ باندے (والذین جاہدو فینا لنھدھنھم سہلنا)۔
- ۷۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دا ابتلاء او دھنے پہ منازلو او مراتبو۔
- ۸۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دتلو و قسمہ عذابو نو پہ یوا ایت کے ایت ۴۰
- ۹۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دشکوت او دھنے دکر ایت ۴۱ (ان اوھن البیوت لیلیت العنکبوت)
- ۱۰۔ سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۶ (لجہادی الذین امنوا ان ارضی واسعة فایای فاعبدون) چہ وطن پریدہ مگر چہ مسئلہ پرے نہ دے۔

مقصد سورة : الابتلاء علی المؤمنین و تسلیہ لھم (امتحان پہ مومنانو تسلی مومنانو تہ)

خلاصہ سورة سورة کے دا ابتلاء / امتحان منازل او مراتب ذکر دی۔ یعنی امتحان بد چا طرف نہ رازی، ثورہ زمانہ بہوی۔ او پہ کوم کیفیت بہوی۔

- ۱۔ منازل امتحان درے دی: (۱) ڈوبے امتحان نفس طرف نہ بہوی ایت ۶۔ مگر زان بہ کلک دے۔ ڈوبے پہ دے قرآن نہ منع کو ی دا ڈیر گران کتاب دے۔ دا خواو ش شروع شو پہیہ شہنہ چہ کلک بہ ختمگی۔ او کہ زہد کڑے دا قرآن نو بہا بہ دیبان تہ نفس نہ پریدی چہ زان لہرہ جگلوے مگر وہ۔ خیل قبر کے بہ سہلی او خیل قبر کے بہ مسلم۔ نو ڈوبے از مائش نفس طرف نہ بہوی۔
- (۲) دویمہ ابتلاء دوالدین طرف نہ ایت ۸۔ ہفوی بہے بیان تہ نہ پریدی۔ وائی بہ چو لے مونگ خولیاں نہ یو۔ فی الحال دا ستا دکانج او نو کرے دخت دے۔ مگر درین مقابلہ کے بہ دور او پلا رہ نہے۔

(۳) چہ دمور پلار دین مقابلہ کے اونہ سنو نو دوی بہ لاڑشی ملا عکبوت بہ درپے مناظرے دپارہ راوی۔ دے ملاتہ بہ ستاپہ ٹنگے والی چہ اھلک راتہ چارواں کڑے دے۔ نو دے بہ درتہ والی چہ اختلائی مسئلہ مہ چیزہ۔ کہ تہ درتہ او دے چہ مولوی ضاحب کہ چرے زہ بیان اونہ کڑم نو اللہ بہے اونسی۔ گناہگار بہ شہ۔ نو دے بہ درتہ والی چہ گناہ دے زما بہ غاڑہ۔ اے زما اونہ ولے زہ درتہ نا پوہ حکارم شہ۔ ولے ماوکہ دا نو پاٹرے دیکھے دی شہ۔ ایت ۱۲ درتہ دے سورہ پڑھاو کڑہ۔ دے سرہ بہ دالملا اونختی بیابہ بہ شانہ گوری۔ اوتہ بہ دا مقابلہ او گئے۔

نورے منازل شو د امتحان: (۱) نفس طغ نہ (۲) دنا پوہ والدین طرف نہ (۳) دنا کارہ ملیا نو/بیرا نو طرف نہ

اوس دے نہ پس مراتب امتحان نو۔ (۱) چہ ٹومرہ زمانہ بہ دا امتحان وی۔ کال دوہ درے۔۔۔۔۔ نو دے دپارہ واقعہ نوٹے راوڑلہ۔ چہ کہ عمر د نوٹے ہومرہ ولے نشی نو امتحانات بہ خلاص نشی۔ ٹول عمر دے مقابلہ دہ۔ داتر دے او بڑے پورے نہ دہ بلکہ داتر دے اوتر میرے پورے دہ۔ (ہفتہ واقعہ زمیندار/گیڈی/اودھتہ دتہ)

(۲) دا امتحان بہ دی ٹومرہ سخت۔ نو واقعہ دابر اہم۔ ایت ۱۵ نہ بعد چہ اور کے بہ او غور ولے شے ایت ۲۴: قالوا حقوہ او اقلوہ

نورہ مراتب شو۔ (۱) ٹومرہ مدہ بہ دی۔ ٹول عمر (۲) ٹومرہ سخت بہ دی۔ لکہ چہ اور کے او غور ولے شے۔

ایت ۵۶ نہ دستوہفتہ نہ/۹ دوسے دفع کوی۔ (۱) شیطان بہ درتہ والی۔ چہ ملک یا جماعت نہ بہ دے او شوی۔ نو جواب ان ارضی واسعہ

(۲) ٹوک بہ دے مڑ کڑی۔ جواب ایت ۵۷ کے دکل نفس ذائقۃ الموت

(۳) دلہ دے کور دے دا بہ در نہ پاتے شہ۔ جواب ایت ۵۸ کے جنت کے مے درتہ مانڑے یارے کڑے دی۔

(۴) دلہ دے کاروبار دے تجارت/نو کڑی دہ۔ جواب ایت ۶۰ کے ہیٹ جانداران باندے چل رزق نہ دے بار کڑے۔

(۵) دلہ دے خلق تا بعد اوری ستا مسئلہ بیانو لوسرہ بہ دخلق ستا مخالف شہ۔ جواب ایت ۶۱ کے چہ اللہ بہ درتہ دمر او سپو گئے پشان غٹ

غٹ خلق تا بعد اری۔

(۶) او بہ بہ در باندے بند کڑی فصل بہ دے اوچ شہ۔ جواب ایت ۶۳ کے باران بہ در باندے او کڑم پٹے بہ درتہ اباد کڑم۔

(۷) دلہ دے نو دے مزے دی۔ خلق درتہ تھے راوڑی۔ جواب ایت ۶۴ کے اصل ژوند آخرت دے۔

(۸) یہ ٹیک نہ لاڑ بہ شہ۔ دے زائے نہ مگر وارل تھہ۔ جواب ۶۵ کے کشت/گاڑی مے ڈیہ پیرا کڑے دی۔

(۹) یہ ہفتہ بل زائے بہ شہ۔ وی۔ ہے نہ چہ ہفتہ خلق مایا زما پچی مڑہ کڑی۔ جواب ایت ۶۷ شہ چہ اللہ حرم تہ امن در کڑے دے دے

بہ تاتہ ہم امن در کڑم

آخر کے یا ترغیب فی التبلیغ دے۔ والذین جاهدو فی اللہ سبیلنا ایت ۶۹ دے سرہ سورہ ختم شو۔

سورة البروم (کی)

(ترتیباً ۳۰ بعد از عنکبوت - نزولاً ۸۴ بعد از انشقاق)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة العنکبوت	شمار	سورة البروم
۱۔	مصائب و مومنانو بیان شول۔ اولی نبی تہ پہ بیان دتھکے پیغمبرانو۔	۱۔	نوبشارت دے مومنانو تہ (مصائب برداشت کرہ نو اللہ بہر باندے خوشحالی رادلی) لکھنکے چہ اللہ پارہ ۳۰ کے فرمائی۔ ان مع لعر لیرا
۲۔	مصائب او امتحان پہ مومنانو بیان شو۔	۲۔	نودن ہفہ اصل مسئلہ میانوی چہ دھنے پہ ہجہ امتحان رازی۔ او بل تشجج بالتبلیغ۔ فاصبران وعد اللہ حق پہ ایت ۶۰ کے
۳۔	آخر کے اووے ان اللہ لمح الحسین	۳۔	ایت ۴ کے ددغہ خصوصی امداد مثال چہ بدرینوسرہ اللہ کرے وو۔ نو دغے نور و مومنانو سرہ ہم کوئی۔
۴۔	مسئلہ دو حید ذکر شوہ۔	۴۔	نودے سورة کے عقلی دلائل پہ کثرت سرہ ذکر کو لے شی
۵۔	ایت ۱۴-۱۵ کے او فرماں چہ نوح ملگری مے خلاص کرل۔	۵۔	ایت ۴۷ کے قانون ذکر کوئی۔ چہ پیغمبرانو مومنانو بچا و زما قانون دے ہمیشہ ہفوی بچ کو دم۔
۶۔	ایت ۹ کے اووے چہ چا مسئلہ او بیان لے او کر نو نیکا نو خلقو کے بہ شے شمار کرل۔	۶۔	ایت ۱۵ کے پہ ہفے زیادت کوئی چہ دنیا خوش۔ چہ آخرت کے بہ لے پہ ہانچو کے ددہ کرل۔
۷۔	ایت ۶۵ کے اووے چہ کشتی کے چہ تکلیف راشی۔ نو صرف اللہ تہ ادا کر کوئی۔	۷۔	ایت ۳۳ کے پرے ترقی دہ۔ چہ صرف کشتی کے نہ بلکہ ہر تکلیف کے یا اللہ یا اللہ فریاد کوئی۔
۸۔	دے سورة کے داقوام سابقہ دھلا کتو نو بیان او شو۔	۸۔	نفع دے سورة گیا ایت ۴۱ فرمائی چہ عذاب چہ ٹومرہ رازی۔ کہ پاد چہ وی یا پلوندہ۔ دا دچلو اعمالو دوجے رازی۔
۹۔	شروع او خاتمہ دواڑہ پہ ترغیب الی الجہاد سرہ او شوہ۔	۹۔	خوشخبری دفتے مومنانو تہ
۱۰۔	دجولاگی مثال پہ دفع دشرک ذکر شو۔	۱۰۔	نودے سورة کے دمالک او غلام مثال پہ دفع دشرک ذکر کو لے شی یہ ایت ۲۸ کے۔
۱۱۔	چہ یہ مصائب برداشت دے او کر و۔	۱۱۔	ایت ۱۵ کے فہم فی روضۃ صحبرون

انتیازات دسورة ۱۰۔ سورة متازدے پہ واقعہ درو میان نو دتھکست وقتی طور او روستو پہا پہ فتنے دھفوی۔

۲۔ سورة متازدے پہ ایت ۷۔ چہ بے دینہ پہ دنیا خہ پوہگی لیکن پہ آخرت/دین نہ پوہگی۔

۳۔ سورة متازدے پہ ایت ۳۰ باندے چہ ٹولہ دنیا اللہ تعالیٰ پہ توحید/دین فطرت پیدا کرے دہ۔

۴۔ سورة متازدے پہ ایت ۱۴ باندے چہ کہ فساد پہا چہ رازی او کہ یہ لوندہ۔ دا پہ سبب د اعمالو رازی۔

۵۔ سورة متازدے پہ بیان دفرق صحیح خیرات او غلط خیرات ایت ۳۹

۶۔ سورة متازدے پہ دووہفو الفاظو چہ ایت ۲۱ کے فرمایلی دی۔ مودہ و رحمتہ۔ چہ دمیای بیوی پہ مینز کے مے مینہ اچو لے دہ۔

۷۔ سورة متازدے پہ ایت ۵۴ خلقکم من ضعف چہ انسان دکر درے نشی نہ پیدا دے۔

۸۔ سورة متازدے پہ ایت ۲۸ چہ انسان چیل زان سرہ شرک نہ خوشی نو اللہ بہر زان سرہ شگہ شرک خوش کرلی۔

۹۔ سورة متازدے پہ یوے ورزے دووٹو سرہ قیصر (روم) پہ کسری (ایران) باندے او جنگ بدر

۱۰۔ سورة متازدے پہ ایت ۲۷ چہ بعث بعد الموت اللہ تہ ڈیراسان دے۔ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَیْهِ

مقصود سورة: بیان ددو خبرو (۱) البشارۃ للموءمنین (نبیؐ او مومنانو تہ بشارت)

(۲) ادلۃ العقلیۃ بالتوحید و بعث بعد الموت (پہ توحید او دوبارہ ژوند باندے عقلی دلائل)

(خلاصہ سورة بلج نہ او گورہ)

خلاصہ سورۃ:

در سال دہائی پنجم یا ششم کال دے پدغ زمانہ کے قیصر (بادشاہ دروم) اور کسری (بادشاہ ایران) جنگ شوعے دے کسری ایران بادشاہ تہ بے وکیل۔ او قیصر بے دیورپ بادشاہ تہ وکیل لکھ شکہ چہ الیزبتھون نو دا انگلیز بادشاہانو تہ بے وکیل۔ اگر چہ دروی خیل نو نمونہ بہ نور۔ نو دے جنگ کے رومیانو/قیصر بادشاہ شکست اوخوڑو۔ چونکہ رومیان اہل کتاب یعنی عیسیان وو۔ او کسری/ایرانیان آتش پرست وو۔ مشرکان وو۔ نو دے مشرکانو پدے فتح باندے کے مشرکان خوشحال شول۔ جشن ے مناو کڑو۔ اونہی اوصحاباوتہ بے اشارہ کولہ چہ مونگ بہ ہم دوی تہ شکست درکوو۔ یعنی دے کے والد ایرانیانو فتح قیاس پہ خیل زان اوکڑو۔ اور رومیانو مغلوب کید و قیاس بے پھومنا نو اوکڑو۔ نوبل طرف تہ نبی اوصحاباوتہ وو۔ اگر چہ رومیان ہم مشرکان وو۔ مگر بیا ہم اہل کتاب وو۔ اور مسلماناوسرہ لگ شان مشترک وو۔ چہ آسمانی کتاب ورسرہ کم از کم خودو۔ نو دغیرتی سڑی کا دے۔

نو دیکے دا ژدھی ایٹوندا رخلل۔ نو چہ شکہ ابوبکر ڈایتونہ واوریدل نو فوری دہی دچوس کولونہ بغیر منڈہ کڑے دی۔ او کا فروتہ وائی چہہ خوشحال لیکے درے کالہ کے تاسو ملگری بہ شکست خوری۔ اگورہ داسے کلک یقین پہ قرآن و صحابہ وو۔ نو ابی ابن خلف (چہ رسول پہ جنگ کے روستو بیا قتل کڑے دو) ہفتہ اووے چہ دا دروغ دی۔ ہفتے ورز کے شرط للاحرام نہ وو۔ یا دساتے چہ شرط جوری دہ۔ مگر ہفتے ورز کے لا حرمت حکم نہ وورا غلے۔ نو کہ درے کالہ بعد رومیان غالب شولس اوخان بہ ابی ابن خلف ابوبکر تہ ورکوی اوکے غالب نشی نو ابوبکر بہ ابی بن خلف تہ ورکوی۔ ابوبکر محمد ﷺ تہ رانے چہ ماداسے اکڑل۔ نبی ورتہ اووے چہ دلفظ بضع اطلاق صرف پہ در یونہ بلکہ در یونہ تر نہو پورے کیگی نو دوبارہ ورشہ اودا وخت در یونہ نہ کالہ کڑہ او شرط ورسرہ دسو اودا خانوہ سل اوخان کڑہ۔ ابی ابن خلف پدے شرط نور ہم خوشحال شو۔ پدے دوران کے دوی خیل زامن یویل تہ پہ ضمانت کے مخارج کڑل کہ چہ مرگ راشی یا ہجرت اوشی نو ددغے مردہ یا مہاجر زوے بہ دغہ شرط ادا کوئی۔

پہ کومہ ورز چہ جنگ بد لڑاوشو۔ او مسلمانان فاتح شول نو ہم بہ دغہ ورز رومیان ہم غالب شول پہ ایرانیانو باندے۔ نو دے رومیانو فتح اسباب شووو۔ شیخ القرآن وکیل چہ رومیانو نہ ایرانیانو فوج چاہیرہ پروت دوہ رومیان ڈیرنگ شول۔ آخر کے ایرانیانو تہ صلے درخواست اوکڑو۔ ایرانیانو اووے چہ ٹیک دہ صلحہ بہ اکڑو مگر تاسو بہ مونگ تہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے را کوے۔ رومیانو اووے چہ ٹیک دہ۔ در بہ کڑو۔ مگر دلہ مونگ سرہ خستہ بلکہ ز مونگ دملک پہ مختلفوزائینو کے فن کڑے دہ۔ ہفتہ بہ راو باسو۔ اوتا سو تہ بہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے برابر کڑو۔ ایرانیان راضی شول۔

رومیانو ۸۰۰۰ صندوقہ جو کڑل اوپہ ہراوخنے دودہ صندوقہ بار کڑل اوہ صندوق کے دودہ دودہ فوجیان سرہ د اصلے بند کڑل۔ او یو یوسرے/فوجی اوخ سرہ روان شو۔ نو دغے یو یو اوخ سرہ ۵، ۵ سڑی شول ٹول ۲۰۰۰ فوجیان شول۔ اوپہ طرف ایران روان شول چہ ہر کد دھاصرے نہ اووٹل۔ نو فوجیان د صندوقہ نو نہ راوٹل۔ اولاول د کسری بہ دارالخلافت ے حملہ اوکڑل۔ اوہر شے لوٹ کڑل۔ زک چہ دھغی ٹول فوج خود لہ پہ روم کے مصروف وو۔ نو دلہ کسری او دھغے فوج تہ ے خبر ورکڑو۔ چہ راشہ دملک د حال خبر دے داخلہ۔ پہ روم د ایرانیانو محاصرہ ختم شوہ۔ رومان غالب شول۔ اوچہ ہر کد ایرانیان دروم نہ واپس پہ طرف خیل وطن زی۔ نو د ایران طرف نہ ورتہ ہفتہ ۲۰۰۰ فوج راتخاچ کیگی اودے روم طرف نہ ورتہ نور رومیان د شاطرف نہ کیگی اودہ سم یے دل دول کوئی۔ چہ بیائے چہ ے ہم پہ روم د حملے ہمت نہ دے کڑے شوے۔

نو اشارہ دہ پکے دے تہ چہ کن تاسو لگے او کمزورے ے نوسبا بہ اللہ تاسو غالب کڑی نو سورۃ کے تسلی دہ۔

سورة القمان کی (ترتیباً ۳۱ بعد از روم - نزولاً ۵۷ بعد از سورة القف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الروم	شمار	سورة القمان
۱۔	اثبات وتوحید بالادلۃ عقلیہ اوشو۔	۱۔	تودلت اثبات وتوحید بالادلۃ ثلاثہ (یعنی عقلی نفی او وحی درے واژوسرہ کیگی)
۲۔	آخر کے نئے اور فرمائیل فاصران وعد اللہ حق	۲۔	ایت ۱۷ کے فرمائی واصبر علی ماصابک ان زاک من عزم الامور (یعنی داپہ تکلیف کے کلکیدل دزوانا نوخلقو کار دے) نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۳۵ کے اووے آیادے مشرکانو سرہ پشک شد دلیل شتہ۔ یعنی شتہ	۳۔	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ فارونی ما ذخلق الذین من دونہ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۳۱ کے اووے چہ لاکون من المشرکین (یعنی رد شرک نہ کول شرک سرہ پشک کے امداد دے)	۴۔	ایت ۱۳ کے فرمائی چہ ان الشرک لظلم عظیم نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۲۷ کے اووے ولد المثل الاعلی (اللہ صفت دی ادچت ادچت پاسانو کے ہم ادچہ زمکہ ہم)	۵۔	ایت ۲۷ فرمائی چہ اللہ دومرہ صفات دی چہ کدائل سندونہ سیاحی شی۔ او دسرہ اووہ نور شی اودائل اووے قلمونشی نود اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
۶۔	دلۃ بشارت دو مومنانو تہ فتنے	۶۔	نودے سورة کے بیان دھنے مسئلے (توحید) چہ فتنے سبب جوڑیگی۔
۷۔	شروع کے بشارت مومنانو تہ	۷۔	نودلۃ اوصاف دمومنانو ذکر کولشی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۵۸ کے اووے ولکن جہنم بابۃ (کہ چرے تہ درتہ مجزہ راوڑے ہم نو نہ منی)	۸۔	ایت ۷ کے فرمائی واذا تم علی علیہ الیتنا ولی مستکبر نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۲۷ کے اووے چہ دوبارہ پیدا کیش دے خلقو ماتہ اسان دے وھواھون علیہ	۹۔	ایت ۲۸ فرمائی چہ دوبارہ پیدا کیش دے خلقو دومرہ اسان دے لکدہ یوانسان پیدا کیش
۱۰۔	ایت ۳۳ کے اووے چہ تکلیف کے ماتہ ادا کوئی (واذا مس الناس ضرر عوارہم منین الیہ۔۔)	۱۰۔	ایت ۳۲ دئی کلاہ چہ موبونہ دسند دوی لہ راگیر کزی نوماتہ چنے دخی

مقصد سورة: اثبات وتوحید بالادلۃ ثلاثہ (عقلہ نقلیہ وحیہ)

انتیازات سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ تفصیل واقعہ حضرت لقمن چہ ۱۲ نصیحتونہ (ادامر و نواہی) نے بیان کڑے دی۔
- (۲) سورة ممتاز دے۔ پردہ د آلا تو د موسیقے باندے صریحہ۔ ہے خوسورة بنی اسرائیل کے ہم شتہ مگر حلتہ اشارۃ نو۔ اودلۃ صریحہ
- (۳) سورة ممتاز دے۔ پابیت ۲۷ چہ کدائل سندونہ اود دے دومرہ نور اووہ سندونہ سیاحی شی اودونے قلمونشی نود اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
- (۴) سورة ممتاز دے۔ پآخری ایت چہ ۵ مغیبات ذکر کوی۔ چہ دے ہز و خبر دیا کار و علم غیب صرف اللہ تہ دے۔
- (۵) سورة ممتاز دے پابیت ۳۳ باندے چہ پلار زوی تہ پہ و زہد قیامت باندے شہ فاکدہ نشی رسولے۔
- (۶) سورة ممتاز دے پابیت ۱۹ باندے چہ فرمائی چہ آواز نو کے بد اواز دخر دے۔

سورة السجده (کی) (ترتیباً ۳۲ بعد از لقمن - نزولاً ۷۵ بعد از مومنون)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة لقمن	شمار	سورة السجده
۱۔	دعوہ تو حیدر پدلائیو غلا تاؤ سرہ بیان کڑے شوہ۔	۱۔	نودلنرد د شرک کیگی ایت ۴ کے مالکم من دونہ من ولی ولا شفیع نو پیدے وجہ متصل راوڑو
۲۔	ایت ۳۰ کے اووے چہ اللہ راہل حق او مخلوق راہل ناحق او باطل دی۔	۲۔	ایت ۵ کے فرمائی: یدبر الامر (یعنی زک اللہ راہد کڑہ چہ تدبیر کارو نو کوئی۔)
۳۔	آخر سورة کے اووے یلعلم فی الارحام	۳۔	ایت ۷ کے فرمائی الذی احسن کل شیء خلقہ و بد خلق الانسان من طین
۴۔	ایت ۳-۲ کے صداقت دقران اووے۔	۴۔	ایت ۲ ترقی دہ چہ د کتاب رب اللہین طرف ندے۔ نو پیدے وجہ متصل راوڑو
۵۔	ایت ۷ کے اووے چہ قران وادری نو وادری لکھ چہ پوگوگو کوئے پردے دی۔	۵۔	ایت ۹ کے فرمائی چہ پوورو انداموہم دقران وادری۔ لکھ پوسترگو، پوگوگو نو پو زوہ سرہ۔ وجعلکم لسمع والابصار والافہدۃ قلایا ما تشکرون
۶۔	آخری سورة کے نفی علم غیب اووے۔	۶۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ ذالک عالم الغیب والشہادۃ نو پیدے وجہ متصل راوڑو
۷۔	ایت ۳۲ کے دشمن کا توصفئے بیان کڑو۔ چہ کجی راسی نو صرف پو اللہ تہ وادری اوپہ راحت کے بیابل تہ۔	۷۔	ایت ۱۶ کے دمونا توصفئے فرمائی چہ ہر دخت کے صرف پو اللہ تہ راہد شے وائی۔ نو پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۷ کے اووے چہ خلق قران وادری مگر بیا دقران خلاف کوئی۔	۸۔	ایت ۲۲ کے وائی چہ دہ خلق غٹ ظالمان دی۔ انتقام بترے اخلو۔
۹۔	ایت ۱۰ کے اوفرمائیل خلق السموات بغیر عبد تر وضا	۹۔	ایت ۴ کے فرمائی چہ دہا ہر شے ۶ دن کے پیدا کڑل
۱۰۔	ایت ۲۱ کے فرمائی چہ دقران پوزائے دچو مشرانو دین تابع دی۔	۱۰۔	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ ٹوک دقران تابع ندی تو تعلق ورسرہ کٹ کڑے۔
۱۱۔	مسئلہ تو حید ثابت کڑے شوہ پدبیل نفی سرہ دطرفہ حضرت لقمن نہ	۱۱۔	مسئلہ تو حید ثابت کیگی دلہ دطرفہ حضرت موسیٰ نہ۔ نو پیدے وجہ متصل راوڑو

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵ باندے چہ اللہ فرمائی چہ زہ تدبیر کوم دکازو دبرہ نہر حکمت پورے
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ باندے چہ قول دشمن کا نو وقالوا اذا ضللتنا فی الارض انا لفی خلق جدید
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۵-۱۶ باندے چہ اوصاف دمونا نو بیا نو پو قران وادری توکل پرے کوئی اووے پو اوگد وچو خوب نہ کوئی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱ باندے چہ عذاب دقبر بیا نو ولند یقہم من العذاب الادی دون العذاب الاکبر
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ چہ اللہ فرمائی فلا تعلم نفس ما اخفی لہم من قرۃ اصین چہ ما دے نعتو نہ پیدا کڑے دی۔ چہ انسان دھنہ دتد کرے نہ ہم خبر ندے۔

مقصد دسورة: رد و شبہ دشمن کا نو چہ باباگان/ اولیاء بہ مونگ خلاصوی۔

- (۱) دشبہ دسر نہ را رواندہ - اولہ شبہ داوہ چہ دی سرہ اختیار دے۔ وغیرہ وغیرہ سورة انعام کے ہفتہ شبہ ختم کڑے شوہ۔
- (۲) نو چہ دے شبہ نہ را کوز شول نو بلہ شبہ دے دشمن کا نو شرع کڑلہ چہ مونگ سوال اللہ تہ پیش کوئی۔ نو سورة یونس کے دے شبہ نہ ہم ختم کڑلہ۔
- (۳) نودلہ بیا ہم دے شبہ چہ مونگ ورتہ خدا بیاں خونہ وایو۔ مگر داچہ مونگ شفاعت بہ کوئی۔ اود اللہ نہ بہ مو خلاصوی۔ نو ایت ۴ کے دے شبہ رد کوئی۔ چہ مالکم من دونہ من ولی ولا شفیع
- (۴) مطلب داچہ داسورة تفریع دے پو بخو دوو سورتو نو (سورة روم او لقمن) چہ ہر کتا سو دے دوو سورتو نو کے دلائل عقلی، نقلی، وجہ دے واڑہ وادریل نو اوں دا عقیدہ خپلہ کڑہ۔ چہ مالکم من دونہ من ولی ولا شفیع
- (۵) یوحیدیت کے رازی چہ نبی ﷺ بہ کلا اودہ کیدو سورة السجده اوسورة ملک بہے اووے مطلب داچہ (وٹیا بک فطر) زہ اود کیگم بہ دے عقیدے سرہ چہ بل ٹوک خلاصونکے ختمہ او بل ٹوک برکت اچو کئے ختمہ۔
- (۶) اشارہ دینہ دہ چہ قران نہ ناست نہے نو شبہات نشی خمیدے۔ نہ شرک فعلی نہ اعتقادی۔ کتب انزالناہ الیک لخرج الناس من الظلمات النور دلفظ ظلمت نہ مراد ہم دے شبہ او شکوک و شبہات تو تہ اشارہ دہ۔

سورة الاحزاب (مدنی) ترتیباً ۳۴ بعد از الم سجدہ - نزولاً ۹۰ بعد از ال عمران

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة الم سجدہ	شمار	سورة الاحزاب
۱۔	رد و شیعہ دشمن کا نواؤ شو۔ اور اثبات شوہ چہ حاجت روا صرف یو اللہ دے۔	۱۔	نودتہ ددے مسئلے وضاحت و پارہ درے مثالونہ ذکر کوی پہ ایت ۴ کے
۲۔	آخر کے اووے چہ ترے واژوہ چٹوک قران نہ منی۔	۲۔	ایت ۱ کے فرمائی چہ صرف مخ نہ بلکہ خبرہ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
۳۔	رد و شرک وو۔	۳۔	نودتہ رد و رسم باطل (مطلب دا چہ صرف رد و شرک نہ بلکہ رد و رسم باطل بہ ہم کوے۔
۴۔	ایت ۱۵-۱۶ کے اوصاف دمو منانو بیان شول۔	۴۔	ایت ۳۵-۳۶ کے نور اوصاف دمو منانو بیان نیگی۔
۵۔	رد دشمن کا نواؤ شو۔	۵۔	نودتہ ایت ۹-۱۱ کے دشمن کا نو مستی بیان نیگی چہ ہنوی پیدینہ حملہ کرے دہ یعنی جنگ احزاب
۶۔	ایت ۴ کے اووے چہ باز مکہ او اسمان ۶ لہو کے پیدا کرے دی۔	۶۔	ایت ۲ کے دایا نوئی چہ دے زکے ادا اسانو نوئے خیل کارونہ حوالہ کڑی دی یا نکلے سورة کے وکیلے دو چہ پیدر الامر نودتہ ہفتہ تدبیر دکارو نو خانی چہ حوالہ کڑے شوے دی مخلوقا تو تہ۔
۷۔	نفی دشمنی قہری او شوہ پہ ایت ۲۹ کے او اثبات دتو حیدم او شو۔	۷۔	ایت ۴ کے درے مثالونہ پتو حید بیان نیگی۔
۸۔	ایت ۲ کے فرمائی چہ قران اللہ رانا زل کرے دے۔	۸۔	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ یاد کرے دات قران۔
۹۔	ایت ۲۲ کے اووے چہ مجرمانو نہ بانقاص اظلم	۹۔	مثال دانقاص بیان نیگی۔ چہ لکھ شنگہ ۷ دہ بنو قریظہ نہ و احستو۔
۱۰۔	بیان او شو۔ دہلاکت د اقوام سابقا	۱۰۔	نودے سورة کے بیان نیگی دہلاکت د موجودہ امت۔

امتیازات د سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ دغزوہ احزاب/ خندق باندے۔
 - (۲) سورة ممتاز دے پہ ۲۳ خطابا تو باندے نبی او امت تد پارہ دتخصیص (تیز و لود امت) ۱۲ خطابات نبی تہ او ۱۲ امت تہ دی۔
 - (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴ باندے چہ بیان دھنے در یومثا لو کوئی چہ دتو حید وضاحت او رد و شرک پرے کوی۔ او رسم باطل پرے ہم دفع کوی۔
 - (۴) سورة ممتاز دے پہ ہذا ایت باندے چہ گناہ د پار قصہ شرط دے ایت ۵ ولس علیکم جناح فیما اخطاتم بہ و لکن ماتعمدت قلوبکم
 - (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶ باندے چہ نبی تہ تاسوتہ دھر چاند او ہر نہ شوگ دی۔ البنی اولی بالموء منن من انفسہم و ازواجہم
 - (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱ باندے چہ ایمان والود پارہ د نبی کسنتو کے نموندہ جوند تیر و لودہ۔ لقد کان لکم فی رسول اللہ اسوۃ حسنہ
 - (۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دغزوہ بنو قریظہ ایت ۲۶
 - (۸) سورة ممتاز دے پہ واقعہ حضرت زیدؓ او حضرت زینبؓ پہ میز کے د طلاق باندے ایت ۳۷
 - (۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۰ باندے چہ نبی تہ تاسوسر و کے دچاہم حقیقی پلار نہ دے اگر چہ روحانی دے۔
 - (۱۰) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۹ باندے چہ دموکی صفائی اللہ کرے دہ۔
 - (۱۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲ باندے چہ اسانو نو، زکو، غرو نو تہ نے خیل احکامات پیش کرل نو ہنوی او مثل مگر انسان او نہ مثل دانسان ڈیر ظالم دے۔
 - (۱۲) سورة ممتاز دے پہ نوم استود حضرت زیدؓ (۱۳) سورة ممتاز دے پہ تذکرے دتمننی باندے۔
 - (۱۴) سورة ممتاز دے پہ نکاح حضرت زینبؓ د نبی سرہ چہ اللہ دانکاح چلہ ورتہ کرے دہ۔
- مقصد سورة: التخصیص فی التبلیغ (تیزی پہ تبلیغ کے) والتشجیع للمبلغ (تبلیغ لہ بہادری و رکول)
- خلاصہ سورة: پہ بلہ صفحہ او گورہ

مختصر خلاصہ دوسرے: اول درے ادا پر پیش کوئی (۱) یا بھائی النبی اتق اللہ (یعنی ہفت نکلے مسئلہ) چہ مالک من دونہ من ولی ولا شفیع خلقوتہ بیان کرے۔)

(۲) دوم امر لاتطیع الکفرین والمنافقین (منافق بہ درتہ والی چہ نرم بیان کوہختہ مسئلہ نہ بیانوہ اوکافر بہ در باندے رعب اچوی چہ گورے مسئلہ بیان نہ کرے)

(۳) دریم امر ایت ۲ کے متوجہ مایوی الیک (چہ منافق دے دقران و اتباع نہ واندوی۔)

نودے در یو ادا و سرہ شہرہ رافللہ چہ کہ نرمی نہ کو مودا نول خلق باران و اوڑی۔ او مخالف ہشی رائتہ۔ نودفع دو غے شہے ایت ۳ کے وتوکل علی اللہ وخلقود فتود نہ میریگہ۔ تہ مسئلہ بیانوہ۔

(۴) بیایا ایت ۲ کے درے مثالونہ پیش کوئی دپارہ دوضاحت دکلے سورۃ دکلے (مالک من دونہ من ولی ولا شفیع)

۱۔ ژوبے مثال (واجعل اللہ لرجل من قلمین فی جوفہ) چہ شرنگ یو بدن کے دودہ ژوڈنشی کیدی دغشان دیو عالم دودہ الہاء نشی کیدے۔

۲۔ دوم مثال (واجعل ازواجکم الی ظہرون منھن المستکم) غٹلہ چہ ستادابی بی ستاپ خلہ ستامور کیدے نشی نودا رائگے غیر اللہ تہ کڈوک دالوہیت صفت و درکزی نوہفہ

الہ (کار ساز) کیدے نشی داحض دکلے خبرے دی۔

۳۔ دریم مثال (واجعل اوعیاءکم ابناءکم) نہ دی گرزو لے اللہ تعالیٰ ستاسو موندہ بولایا/منھنی ستاسو حقیقی زامن نودغشان ستاپ خلہ ہفہ غیر اللہ الہ کیدے نشی

نو ہم دغے ایت کے بیافرمانی چہ (ذالکم توکم فافواھکم) داحض ستاسو دکلے خبرے دی۔ کہ تہ گٹے تہ اوسپنہ وائے نودا یکہ ستاپ خلہ دا اوسپنہ کیدے نشی۔

بیادایت ۶ نہ نور خطابات شروع شی۔ ایت ۱-۲ کے درے خطابات اوشوئی تہ

خطاب نمبر ۱: ایت ۱: یا بھائی النبی اتق اللہ خطاب نمبر ۲: ایت ۱: ولا تطیع الکفرین والمنافقین خطاب نمبر ۳: ایت ۲: واتج مایوی الیک

خطاب نمبر ۴: ایت ۷: واذاخذنا من النینین بیثاقھم ومنک... صدق نبوت وعدہ سے درناختہ دہفہ پورا کرے (ویشا یک فطھر) چہ سب ملامتہ نہ لے اللہ پد بار کے

خطاب نمبر ۵: ایت ۲۸: یا بھائی النبی قل لا ازواجک... خطاب نمبر ۶: ایت ۳۷: واذا تقول للذی انعم اللہ علیہ خطاب نمبر ۷: ایت ۳۸: ما کان علی النبی من حرج

خطاب نمبر ۸: ایت ۴۵: یا بھائی النبی سنا رسلک شاہد او مشراؤندیرا خطاب نمبر ۹: ایت ۵۰: یا بھائی النبی انا اصلنا لک ازواجک اتی...

خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۲: لا تحکل لک النساء... خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۹: یا بھائی النبی قل لا ازواجک وینک انساءک الموءمنین

خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰: یا بھائی الذین امنوا تقوا اللہ (دا حکم نبی او مومنانو تہ مشتمل دے)

امت تہ ہم ۱۲ خطابات دی: خطاب نمبر ۱: ایت ۶، خطاب نمبر ۲: ایت ۹، خطاب نمبر ۳: ایت ۲۱، خطاب نمبر ۴: ایت ۳۰، خطاب نمبر ۵: ایت ۳۳

خطاب نمبر ۶: ایت ۳۴، خطاب نمبر ۷: ایت ۳۶، خطاب نمبر ۸: ایت ۴۰، خطاب نمبر ۹: ایت ۴۱، خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۳ (لا تدخلوا...)

خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۳ (فاقترو...) خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰ (دا حکم نبی او مومنانو تہ مشتمل دے)

پدے سورۃ کے در رسم باطل ہم کوئی۔ درے قسمہ اعمال دی: (۱) شرک، (۲) بدعت (۳) رسم: شرک سرہ عقیدہ/ایمان تباہ کیگی، بدعتا تو سرہ دین/اعمال تباہ

کیگی۔ او رسوماتو سرہ معاشرہ تباہ کیگی۔

(۱) شرک: شدے: چہ اللہ صفت اوحق مخلوق تہ در کرے۔ یا د مخلوق صفت اللہ نہ بیان کرے

(۲) بدعت: چہ ہفہ کارا کرے چہ خیر القرون کے (یعنی دینی او صحابا دور کے) چہ نہ دی کرے۔ یا کرے دی مگر تادرتہ یونہی ہیبت (لکہ سنتو/جتازے نہ رستود دعا کول) و کرے دی

(۳) رسم: ہفہ کار چہ خیر القرون کے چہ نہ دی کرے او اس کو لے کیگی مگر ثواب کپے نشی گنولے کیدے (کہ ثواب کپے گنولے کیگی نو بیاد بدعت دے) نوداے رسم دے رسم سرہ معاشرہ تباہ

کیگی خلق تنکیگی۔ نبی در رسم ماتو کی تہ درے وارے دعا کرے دہ عمرے پے موقع۔ چہ ربو کے دارسم دو۔ چہ سر بہے درج/عمرے پے موقع بالکل نہ خردو بلکہ رکولے کو بہے نوئی

اوفرمانی: رحم اللہ علی خلقین نوصحابا بہ تیوس او کرؤ و علی المقصرین نوئی بہ یا افرمانی چہ رحم اللہ علی خلقین نوصحابا بہ بیاتیس او کرؤ و علی المقصرین نوئی پد دریم

زل افرمانی چہ رحم اللہ علی خلقین و المقصرین نو رسم ماتو کی تہ رسول درے وارے دعا کرے زکدہ چہ سرہ معاشرہ نہ تنکستیا لرے کولے شے۔

نو لکہ تنگہ چہ در شرک او بدعتا تو لازم دے دغ رنگ رد رسوماتو ہم پے علاو باندے لازم دے۔ داصرف پدے نہ کیگی چہ اللہ اللہ دیا کرو اودکھ نہ کسی کو دیا کرو۔ تہ چہ وارث د

نبی نود دغے نبی پشان بہ تکالیف ہم برداشت کوے۔

نویت نمبر کے چہ کوم درے رسمونہ پے عربو کے دو۔ قران دے توڑ او کرؤ او خاص طور ددغے دریم رسم توڑے پے نبی او کرؤ۔ چہ حضرت زید او حضرت زینب سرہ متعلق دو۔

چایت ۳۷ وغیرہ کے بہے بیان راشی۔

سورۃ سبا کی (ترتیباً ۳۴ بعد از احزاب - نزولاً ۵۸ بعد از یمن)

سورۃ احزاب	شمار	سورۃ سبا
آیت ۴ کے	۱۔	نودلتہ پہ شروع سورۃ کے الحمد للہ ہے راوڑو۔ یعنی اثبات دتوحید ہے اوکڑو
بد مخلوق نہ	۲۔	آیت ۲ کے اصول دنی علم غیب خاکی او زان لہرہ ہے غایتوی۔
دشو۔ اوعلت ددے اے	۳۔	آیت ۳ کے فرمائی چہ کہ عمل وڑو کے دے یالوے اللہ بہ دھنے اجر درکڑی۔
اوشو۔	۴۔	نودلتہ مثال دھنے خلقو چہ احکامات نہ مئی نوآیت ۱۵ نہ دھغوی حالت اوانجام ذکرکوی۔
ہتہ سے بیان کوونکے	۵۔	آیت ۲۸ کے پرے ترقی دہ چٹو لے دنیا تے لے لگے۔ ومارسلک الاکافۃ للناس بشیرا...
مست بارہ کے۔	۶۔	آیت ۲۹-۳۰ کے ترقی سرہم دغہ سوال بیایا نیگی۔
فرین ولامنافقین و	۷۔	نودلتہ حالت دسکرینو خاکی: وقال الذین کفرو لنوء من یصلد القرآن ولا بالذی بین یدیه
	۸۔	آیت ۴۳ کے نمونہ دھنے بدو ردو بیانوی۔
	۹۔	عاجزی دنورو انبیاء و جناتو او اولیائے کرامو بیانیگی۔
ذکرشو۔ وجمہا ال	۱۰۔	نویات ۳۱ کے انکار دکافرو دقران نہ ذکرکوی۔ ربط ۷ کے ہم دا ذکرشوے دو۔
دیغیر گناہ اوکڑی نو	۱۱۔	آیت ۷ کے فرمائی چہ اے مومنانو تا سولہ ہم دیکھی ڈبل ٹو ابونہ دی۔ او بالا خانے دی۔
مڈیل ثواب د		دوی لہرہ۔
نہ او شوہ۔	۱۲۔	نودلتہ آیت ۱۴ کے نفی دعلم غیب کیگی دجناتو نہ۔ فلما خر صیت الجن

نہیے دشرکانو (چہ) وی تہ اللہ اختیار کرے دے) نوپہ ثلور و طریقہ سرہ دغہ شہہ رد کیگی آیت ۲۲-۲۳ کے۔ یہ تقسیم سورۃ کے دغہ طریقہ بیان بہ اوشی وئی / عصا سلیمہ

د ویم دسبا واد۔

وأسلنا لہمین۔

باتندے چہ دبیر۔

دو یا تحوتو پہ ملک۔

و مارسلک۔

دشورق۔

دواو۔

دشہرے شہ۔

تقسیم۔

دسورۃ او تقسیم دقران پہ پلخ اوگورہ

تقسیم و سو: سورة ۵ بابوندے (۱) ایت ۱ - ۹ بیان و مقاصد اربعاء و غالباً (اثبات و توحید رسالت صداقت الکتاب ایمان با اودے سرہ متعلق زبرد تنویف و رکوی نہ منو کونہ۔

(۲) ایت ۱۰ - ۲۱ عجز و شفاء و اربعاء و ذکر کوی۔

(۳) ایت ۲۲ - ۳۰ عجز و اولیاء و ثابتوی پہلور و طریقہ سرہ - اثبات و قیامت دلیل عقلی ۵

(۴) ایت ۳۱ - ۳۹ زجر منکرین و قرآن نہ، دھقوی حالات دنیوی او اخروی او اثبات و قیامت

(۵) ایت ۴۰ - آخر عجز و ملائیکو زجر بالشک او اثبات و قیامت انفی و شفاعت قہری

تقسیم و سر آں: ددے زائے نہ قرآن شلور حصہ شروع دہ۔ نکلے بیان شوے دے چہ قرآن پہ اعتبار دہم شلور و حصو کے تقسیم دے:

(۱) فاتحہ - مائدہ : الخالق لکل شیء هو اللہ ہر شیز مابود کرے دے او ماتہ دے محتاج پہ وجود راتلو کے

(۲) انعام - بنی اسرائیل: الربی لکل شیء هو اللہ صرف پہ وجود کے نہ بلکہ پہ تربیت کے ہم ماتہ دی محتاج اگر چہ ہفہ انبیا

(۳) کہف - احزاب: المبارک فی کل شیء هو اللہ پہ دغہ لو لخلق و قاتو کے پہ ذرا ذرا کے کہ خیر دے او کہ شر ہفہ ما پو لے

(۴) سبا - ناس: اثبات و قیامت انفی و شفاعت قہری

ہر حصہ پہ الحمد للہ سرہ شروع کیگی مگر آخرہ حصہ کے دودہ وارے الحمد للہ دے۔ پہ شروع دوسورۃ سبا کے ہم

داز کہ چہ دلہ دودہ مسئلے ذکر کولے شی۔ (۱) اثبات و قیامت او (۲) نفی و شفاعت قہری

سورۃ فاطر (کی)

ترتیباً ۳۵ بعد از سبأ - نزولاً ۴۳ بعد از فرقان

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورۃ سبأ	شمار	سورۃ فاطر
۱۔	آیت ۲۲-۲۳ کے چہرے کا خدا بنے شہوہ چہ اختیار صرف دیوانہ دے۔ مخلوقات حصہ دار/ معاون/ شریکان ندی۔	۱۔	نودتہ پہ سر سورۃ کے الحمد للہ کے راوڑو۔ چہ الوہیت صفات صرف یواللہ راہ وایہ۔
۲۔	رد د شرک اوشو یہ تلورو دجوہا تو سرہ آیت ۲۲-۲۳ کے۔	۲۔	نودے سورۃ کے اثبات دتوحید کو بالادلۃ العقلیہ
۳۔	ہرکہ چہ سورۃ کے مجزہ شرفاؤ اربعہ اوشو او خاص طور۔ حضرت داؤد او سلیمان	۳۔	نودتہ آیت ۱۵ کے زیادت کو چہ یا ایہا الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید
۴۔	آیت ۴ کے اووے چہ زہ پدے منکو (موء منانو) رزق عزتمند کرم۔	۴۔	آیت ۷ دانی چہ صرف رزق نہ بلکہ اجر عظیم بہم ورکرم۔
۵۔	نفلی دتصرف وہ دانبیاؤ نہ او دملکونہ	۵۔	نویت ۲ کے اثبات دتصرف کو اللہ خلیل زان دپارہ
۶۔	ہرکہ چہ سورۃ کے ثابت شہوہ داخبرہ چہ اختیار صرف دیوانہ دے۔	۶۔	نودتہ آیت ۱۳ کے دانی چہ اولیاء دیو تنگی واکداران ہم ندی۔
۷۔	آیت ۲۲ کے اووے لایمکلون مشقال زرۃ.....	۷۔	آیت ۱۳ کے دانی لایمکلون من قظیم
۸۔	آیت ۲۷ قل ارونی الذین الحقم بشرکاء	۸۔	آیت ۴۰ قل اراء یتیم شرکاء کم الذین تدعون من دون اللہ ارونی ما ذاخلق من الارض....
۹۔	سورۃ شروع دو پہ الحمد للہ سرہ	۹۔	نودا سورۃ ہم شروع دے پہ الحمد للہ سرہ
۱۰۔	آیت ۲۸ کے اووے واما ارسلک الاکافۃ للناس بشیرا و نذیرا	۱۰۔	آیت ۲۴ کے فرمائی انا ارسلک بالحق بشیرا و نذیرا

امتیازات سورۃ

- (۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دفرشتہ وزر و آیت ۱
- (۲) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۲ چہ غیر اللہ لے تے سر حاکم دینے دے۔
- (۳) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۵ باندے (یا ایہا الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید)
- (۴) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۸ باندے چہ ہیٹ ٹوک بہ دبل یوح نئی اوچتو لے اگر چہ دا دہہ نیکہ و لے ندی۔ (اگر چہ تلورو زائینو کے شتہ لاتزو وازہ وزرا اخرا مگردا سے تفصیل سرہ نہ دے)
- (۵) سورۃ ممتاز دے پہ مثال دمعبود حق او معبود باطل آیت ۱۹-۲۲
- (۶) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۲ باندے چہ قرآن تہ خلق کینی نو درے درجو کے تقسیم شی۔
- (۷) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۷ چہ رگونہ و غر و نبیا نوی
- (۸) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۸ باندے چہ یہ مخلوقات تو کے علماء د اللہ نہیریگی (انما یخشی اللہ من عبادہ العلماء)
- (۹) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۰ باندے چہ کلمہ طیبہ خلیل دیو تنگی لرہ اوچتوی
- (۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۴ باندے چہ جہان بہ دانی چہ الحمد للہ الذی اذهب عنا الحزن

مقصد سورۃ: اثبات دتوحید بالادلۃ العقلیہ اودا غایتی چہ غیر اللہ غاصول نئی کو لے نودے مسئلہ عقلی دلائل بیانوی۔

سورۃ یس کی ترتیب ۳۶ بعد از فاطر - نزولاً ۴۱ بعد از جن

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورۃ فاطر	شمار	سورۃ یس
۱۔	مسئلہ توحید کے ثابت کر لے پدلائیل و عقلیادوسرہ۔	۱۔	نودے سورۃ کے پدغہ مسئلہ دلیل نقلی بیانیگی و طرفہ صاحب یاسین۔
۲۔	ایت ۷ کے اووے لہم اجر کبیر	۲۔	ایت ۱۱ کے وائی اجر کریم
۳۔	ایت ۱۹ کے اووے چڑوند (مشرک) او بیٹا (منوحد) پوشان ندی۔	۳۔	نودے سورۃ کے دواڑ و انجام خائی۔
۴۔	ایت ۴۳ کے اووے۔ لن تجد لسنة اللہ تبدیلا (دعا لغیب یہ حق دے واللہ یہ فیصلہ کے تبدیلی نہ رازی)	۴۔	ایت ۲۹ کے پرے مثال پیش کوی چہ اوگورہ شگہ اللہ ساڑہ کرل پشان دسرے ایرے
۵۔	نفی دشفاعت قہری او شہد عقلی دلائیلوسرہ۔	۵۔	دلے پرے مثال پیش کوی پدلیل نقلی دصاحب یاسین نہ یعنی ترقی پہ ماسبق دہ۔
۶۔	ایت ۱۳ کے اووے مایملک من قطیر	۶۔	ایت ۷۵ کے ترقی دہ۔ چہ اختیار شہ چہ ستادادنت مختجدی دغداولیاہ او مڑی۔
۷۔	ایت ۴ کے اووے چہ کہ ستائند کوی نو دایستوانے طریقہ ددے مکرینو	۷۔	ایت ۱۵ کے دھنے مثال دے چہ اوگورہ شگہ تکذیب کے کڑے دود دے پیغمبرانو۔
۸۔	ایت ۹ کے اووے کذا لک العنور	۸۔	ایت ۱۲ کے پرے ترقی دہ چہ صرف نشور نہ بلکہ حساب کتاب ہم کیگی دمل۔
۹۔	ایت ۸ کے فرمانی چہ شیطان درتہ بد عمل خایستہ کڑے دے۔	۹۔	نودے سورۃ کے پدغہ مثال دے چہ اوگورہ دصاحب یسین دشمنانوتہ قتل دھنے خاکستہ کڑے شوے دو۔
۱۰۔	مسئلہ ثابت کر لے توحید پدلائیل و باندے۔	۱۰۔	نودے ترغیب فی التبلیغ دے پدواقع دصاحب یسین چہ اوگورہ یوتن دو۔ دمرگ پرواہ کے ندہ کڑے۔ اومسلہ کے بیان کڑے دہ۔
۱۱۔	ایت ۱۴ کے اووے چہ ستاواوز نداوری دا مڑی۔ اوندہ ستاحاجت پورا کوشی۔	۱۱۔	ایت ۴۳ کے فرمانی چہ امدادشکوے چڑہ کے غرق کرم نو امداد بہ کے ہم شوک نشی کولے۔
۱۲۔	دے وارے توحید ذکرشو۔ ایت ۱۳ ۳	۱۲۔	دے وارے لفظ صیمہ ذکر کیگی۔
۱۳۔	ایت ۱۰ کے اووے قللہ العزۃ جمیعاً	۱۳۔	مثال ددغے عزت لکہ شگہ عزت چہ صاحب یسین تدرکڑو۔
۱۴۔	ایت ۶ کے فرمانی چہ انا لیلین لکم عدو فاتخذوہ عدوا	۱۴۔	ایت ۶۰ یعنی آدم لاتعبدا لیلین

انتیازات دسورۃ:

- ۱) سورۃ ممتاز دے پہ واقعے دصاحب یسین چہ استناذ انوصفا ئی کے کڑے دہ۔ اویا قوم شہید کڑے دے۔
- ۲) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۳ باندے چہ زہ کے ذوب کرم نو شوک کے راویسے نشی۔
- ۳) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۵۹ باندے وامتاز الیوم لکھا لجر مومن جدانشین درزائے بحر مانو۔
- ۴) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۷۵ باندے چہ دے مشرکانو داکوم مدگار ان نبوی دی چل امداد رہ۔ نو حقیقت کے دامشرکان ددے مددگار انو امداد کوی۔
- ۵) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۸۰ باندے چہ ماوشنے اونے ند اور پیدا کڑے دے۔
- ۶) سورۃ ممتاز دے پہ کرامت دصاحب یسین باندے ایت ۲۷ وعلنی من المکرین۔
- ۷) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۶۵ باندے الیوم نضم علی افواہم

مقصد دسورۃ: نفی دشفاعت قہری او اثبات دتوحید او پدے دواڑ و مسئلو باندے دلائیل عقلیہ او نقلیہ فضائل دسورۃ یس:

حدیث دے چہ لکل شیء قلب وقلب قرآن یس دھرش یوزرہ دی اودقرآن رڑہ سورۃ یس دے۔ علماء ددے مختلف وجوہات بیانوی چہ دے سورۃ تہ قلب قرآن ولے وعلی دے۔ فرمانی چہ رٹول بدن اوددے داعضاء دصحت دار ودار پزڑہ دی۔ لکہ چہ ہنہ حدیث دے چہ خبردار پہ بدن کے یوٹو شدہ دغونے چہ کہ داسمہ دی نوٹول بدن سم وی او کہہ داخرابہ بیمارہ شہ رٹول بدن اواعضاء دسرہ خراب وی۔ اڑم دغہ رنگ چہ قرآن کے چکوم حلال و حرام او اومرو نوٹول دی نو داپہ مثال داعضاء دی۔ او ددے سورۃ مقصد دے اثبات دتوحید واثبات د

قیامت اونٹی دشفاعت قہری دے۔ یعنی کہ داعقیدہ وراثی چہ قیامت شتہ اوقیامت کے ماثوک داللد نہ نشی خلاصولے نو کہ ستاد اعقیدہ پورا او پتہ دی نو دقران پہ بیان کڑے شوے مسئلے حل حرمت اوپہ اوامرو اونو اہی بدے عمل ہم وی۔ او کہ ماددے مسکونہ انکار او کڑو نو ماہہ ہیٹ ٹوک خلاص نہ کڑے شی۔ او کہ داگمان دے رائے چہ ماہہ بابا خلاصوی نو دقران پہ دے احکا ماتو اونو اہم وغیرہ بہ ہیٹ کلمہ عمل اونہ کڑے شی۔ زکہ چہ یہ زڑہ کے شتہ۔ نو ددے سورۃ دامقصد دیروی داللد دیکڑ نہ پور زرقیامت چہ دقران پہ نور وادمر و او نو اہی عمل او کڑہ۔

شیخ القرآن صاحب بدوے وجہ داسے فرمایکہ چہ دے سورۃ کے دانسان اصل حقیقت نکارہ کڑے شی دے۔ چہ یوزل یکے لفظ نطفہ پہایت ۸۸ کے او درے دارے یکے لفظ صیغہ رائے دے۔ پہایت ۲۹، ۴۹، او ۵۳ کے یعنی پیدائے دلفظے او پیدائش دے پہ صیغہ مرگ دے پہ صیغہ او قبر نہ راوتل دے پہ صیغہ نو چہ داستا حقیقت دے نو بیا تکبر اوستی وے کوے۔ او دقران، داللد او دروسل خلاف وے کوے۔

ہفہ یوحیدیت کے چہ رازی چہ مژدہ تہ سورۃ یس او دوائے نو دھفے دامطلب نہ دے چہ زندگن او بے ہوشے کے در نہ سورۃ یس او دوائے بلکہ مطلب دادے چہ شہدخت دے ژوند دے او ہوش کے دے نو دا سورۃ در تہ پہ معنوسہ او دوائے چہ عقیدہ دے درست شی۔ او پدے پوھشی چہ قیامت کے ماداللد نہ ہیٹ ٹوک نشی خلاصولے۔

یاد ساتے چہ دقران دشلورے حصے دا رو مے باب دے۔ چہ یکے درے سور تو ندی (سبا فاطر او یس) چہ درے واڑہ اثبات دقیامت او نشی دشفاعت قہری کوی۔

پہ سورۃ سبا ایٹ ۲۲ کے نشی دشفاعت قہری کڑے دہ پندریو و جو ہوسرہ (۱) مالکان ندی (۲) حصہ دار ندی (۳) مددگاران ندے لہذا دشفاعت اختیار ورسرہ شتہ۔

نوسورۃ فاطر کے پرے ترقی وہ چہ خلاصول زکشی کو لے چہ عاجزہ دی۔ نوسورۃ یس کے پرے دلیل عقلیہ او نقلیہ راوڑی چہ او گورہ صاحب یس ہم دای چہ

ان یرون الرحمن یضر الاتغی شفا عتھم شفاء ولا یقضون۔

سورة الصفہ کی

ترتیباً ۳۷ بعد از یس - نزولاً ۵۶ بعد از انعام

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة یس	شمار	سورة الصفہ
۱۔	چہر کلدے سورة کے مسئلہ ثابتہ کڑے شوہ پہ دلائلو عقلیاء او نقلیاء سرہ چہ بغیر اللہ نہ بل ثوک خلاصہ نکتہ نشہ	۱۔	نودے سورة کے عجز المصطفین پہ مثل سورة مریم ذکر کیگی چہ چہر شوہ مخلوقات کہ اسانی دی او کہ زمین وغیرہ دائول اللہ عا جہ دی۔
۲۔	عجز د کوا کب لکہ ستوری نمر سپو کمئی ذکر شو۔ ایت ۳۸ ۳۹ ۴۰ وغیرہ کے۔	۲۔	نودانہ عجز چہر شوہ مخلوقات تو ذکر کوی چہ شیکہ داغٹ غٹ کائنات عا جہ دی دغہ رنگ پیغمبران ادانیاء ہم عا جہ دی۔
۳۔	ایت ۷۸ کے زجر بالا انکار قیامت وو	۳۔	نودے سورة کے ایت ۱۶ او ۵۳ کے پرے زیادت کوی
۴۔	ایت ۷۵ کے زجر شکر کا نودہ دو چہ اولیاء ستا سواد اڈی کو لے بلکہ اٹھ ستا سواد ایت مختلفہ دی۔	۴۔	ایت ۲۵ کے دانی چہ دنیا کے خو پریدہ بلکہ آخرت کے بہ ہم امد اڈی کو لے۔
۵۔	ایت ۵۲ کے دقیر و نو داو حسرت نے بیان کڑو۔	۵۔	ایت ۲۰ کے دا حسرت بیانوی پہ نور الفاظ سرہ۔
۶۔	دورة خاتمہ او شوہ پہ تیج سرہ	۶۔	نودا سورة ختم کیگی پہ چہ سرہ
۷۔	اثبات در سالت و ایت ۳ کے انک لمن المرسلین	۷۔	نودے سورة کے مقصد در سالت ذکر کوی۔
۸۔	پہ جنت والود اللہ طرف نہ سلام د تحئے ذکر شو	۸۔	پہ ٹولو پیغمبران و سلام پہ آخر سورة کے ذکر کیگی سلام علی المرسلین
۹۔	ایت ۵۹ و امتاز و الیوم لیسنا الحکمون	۹۔	ایت ۲۳ و تفہم ہم مسئولون

امتیازات سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۱۵ چہ مکالمہ دجنیا نو ذکر کیگی کے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۶۵ چہ رقوم نسبت نے کڑے دے دیشین سر و نو سرہ
- (۳) سورة ممتاز دے پایت ۷۷ چہ دنیا کے ٹومرہ انسانان دی دائول و نوخ اولاد دے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پایت ۱۰۲ باندے چہ ارادہ و ذبح کو کو کو ابراہیم ذبحل بچی۔
- (۵) سورة ممتاز دے پایت ۱۲۵ چہ دالیائ دقوم درابلو بیان دے بعل ٹو بے بت تہ
- (۶) سورة ممتاز دے پایت ۱۴۱ چہ دیونس متعلق کشتی والو گرہ اچو لے وہ۔
- (۷) سورة ممتاز دے پایت ۱۴۷ چہ دیونس دقوم تعدادے بیان کڑے دے۔
- (۸) سورة ممتاز دے پایت ۱۳۳-۱۳۴ چہ کہ یونس تیج ندوہ پیلے نو ترقیامت بدکب پہ خبیثہ کے دو۔
- (۹) سورة ممتاز دے پایت ۱۴۶ چہ پہ یونس اوند د کدو راونچولا اودنمر نہ بے بچا و در کڑو۔
- (۱۰) سورة ممتاز دے پایت ۹۷ چہ دابراہیم دوز و لورہ مینار جوڑ و لشی۔

مقصد سورة: عجز المصطفین پشان سورة مریم (چہر شوہ مخلوقات عا جزی (۱) درے وارے د فرشتو (۲) نہہ وارے دانبیاء

(۳) دوہ وارے دجناتو

دے سورة نہ دقرآن آخری حصے دویم باب شروع دے چہ دیکے درے سورتوں دی سورة صفہ ص زمر
مخلیے دہے حصہ کے نفی دشفاعت قہری او شوہ نودے سورة کے پرے ترقی وہ چہ خلاصول نے شکوے نچلہ عا جہ دی اللہ تہ۔

سورة ص (کی)

ترتیباً ۳۸ بعد از طافات - نزولاً ۳۸ بعد از قمر

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة طافات	شمار	سورة ص
۱-	چہر کلہ دے سورة کے عجز المصطفین (عاجزی دچہو کڑے شے مخلوقا تو) بیان شوہ	۱-	نودے سورة کے پرے ترقی دہ چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ اُتلاوا بالمصاب تکالیف پرے ہم راغلے دو۔ چہ زانہ نے تکالیف ندی لرے کڑے شے۔
۲-	دے سورة کے د (۷) ادلی العزم پیغمبرانو عاجزی بیان شوہ	۲-	نودانہ د نہو (۹) نور پیغمبرانو عاجزی بیانیگی درے مفصل (داؤد سلیمان ایوب) او شپک مختصر (ابراہیم اٹحق یعقوب اسماعیل یسعی) او ذوالکفل
۳-	ایت ۳۵ کے اوے چہ دوی تہ توحید بیان شی نوخ اڑدی۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۳-	ایت ۶ کے پرے ترقی دہ چہ صرف چلہ رخ نا اڑدی بلکہ نور ہم اڑدی اِنشؤ اِنشؤ زائے ترے دا پیچیر یاں دی اولیاء نہ منی۔ او زکہ چہ اجعل الالهة الہا واحدا ایت ۵
۴-	ایت ۱۷ کے اوے ان چندنا لهم الغالبون زموگ لکڑے غالبے دی ہر وخت	۴-	ایت ۱۱ کے نمونہ دے غلبے/عذاب خانی۔
۵-	چہر کلہ دے سورة خاتمہ پے توحید او شوہ۔	۵-	نو اوس پدے سورة کے پے مسئلہ توحید باندے د نہو (۹) انبیاء کرامو ذکر کولے شی۔
۶-	ایت ۳۵ کے دشمن کیونکر بیان شو۔ دے کولے توحید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۶-	ایت ۷ کے دشمن کیونکر بیان شو۔ دے کولے توحید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون
۷-	ایت ۲۳-۲۴ جگوار کافرانو ذکر دہ پے قیامت کے پچیل بائین کے	۷-	نودے سورة کے دشمن کا نو جگوار ذکر کولے شی پد دنیا کے
۸-	ایت ۱۶ کے دشمن تو حال ذکر دے۔ انالخن الصافون (موتگ دالہ پے تاحیدارے کے صف بستہ یو۔)	۸-	ایت ۷ کے فرما کی فحید المملکتہ کلہم اہم
۹-	ایت ۶ کے کافر و خوراک پد دوزخ کے لا کون منھا (زقوم پے خوری)	۹-	ایت ۵ فلیذوقہ جیم و غساق گرے ادبہ او پیپ در غمونو پیکلی
۱۰-	دے سورة کے دشمن کیونکر بیان شو۔ دے کولے توحید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۱۰-	ایت ۶: دغہ شرکان بدوائی چہ وقالوا مالنا لالازی رجالا کننا نعدہم من الاشرار

امتیازات د سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۶ باندے چہ اِنشؤ اِنشؤ زائے ترے زائے ترے خوارہ شے دے سڑی نہ۔
 - (۲) سورة ممتاز دے پے ایت ۲۱-۲۲ د داؤد ہفتہ واقعہ چہ پد یوال سڑی راغلے دو
 - (۳) سورة ممتاز دے پد واقعہ د سلیمان چہ سو نو د جہاد سرہ مینہ کوئی ایت ۳۱
 - (۴) سورة ممتاز دے پد واقعہ د سلیمان چہ د یلے دے دو چہ زما بدومرہ بچی پیدا کیگی چہ ہفوی نہ پے لکڑ دجا بدینو جوڑوم مگر انشاء اللہ نے ندو د یلے نو ہیٹ او نہ شو۔ ایت ۳۳
 - (۵) سورة ممتاز دے پے ایت ۴۴ باندے چہ ایوب سزا ورکوی چلے بی بی تہ چہ چل درتہ اللہ خانی
 - (۶) سورة ممتاز دے پے ایت ۶۲ باندے چہ نہیمان بدوائی چہ چرتہ دی ہفتہ شریان۔ مالنا لالازی رجالا کننا نعدہم من الاشرار
 - (۷) سورة ممتاز دے پے ایت ۲۶ باندے پد اوڈا ناہلک خلیفہ فی الارض
 - (۸) سورة ممتاز دے پے ایت ۴۲ حضرت ایوب پے پیچہ جینہ کے دلا ملبو چہ حکم درتہ کڑے دو اللہ
- مقصد د سورة: الابتلاء علی انبیاء بالمصاب یعنی دیکھنے نہ پے زیاتے ترے دی چہ او گورہ اُتلاوا بالمصاب تکلیفونہ پرے راغلے دو۔ زانہ نے ندو بچ کڑے شے۔

سورة الزمر

مکی - ترتیباً ۳۹ بعد از ص - نزولاً ۵۹ بعد از سبا

رابطہ سابقہ سرہ

شمار	سورة ص	شمار	سورة الزمر
۱۔	چہر کہ دے سورة ص کے مسئلہ بتلوا بالمصاب بیان شوہ چہ دائول مخلوقات عاجزہ دی۔	۱۔	نو پیر دے سورة کے ایت ۲ کے فرمائی فاعبداللہ مخلصالہ الدین مطلب دا چہر کہ ٹول عاجزہ دی نو بیا بندگی خاص کڑہ صرف دے یواللہ (یہ طع میںہ خداے توب)
۲۔	پہ اول دے سورة کے ترغیب الی القرآن وو۔ اوپا آخر سورة کے ہم۔	۲۔	نودے سورة کے ہم اول کے ترغیب الی القرآن دے۔
۳۔	دشترکانو اعراض دے توحید نہ ذکر وو۔ ایت ۵ کے اجعل اللہ الہا واحدا	۳۔	نودے سورة کے ددغے اعراض مقابلہ کے گنودلائیل پہ توحید بیا نو ی۔
۴۔	ایت ۵۰ کے اووے چہ جنت دروازے بد بخلے نہ کولو دی۔	۴۔	ایت ۷۳ کے فرمائی چہ فرشتے بہ درتہ استقبال تہ ولاڑے دی۔
۵۔	ایضاً	۵۔	ایت ۷۲ کے فرمائی چہ جہنم دروازے بہ بندوی کلمہ چہ درتہ نزدیکی نو اچانک بہ جہنم دروازے پرے راکو کڑے شی۔
۶۔	ایت ۲۹ کے اووے چہ عقلمند ہندے چہ قرآن کے تدبر کو ی۔	۶۔	ایت ۱۸ کے فرمائی چہ عقلمند ہندے چہ صرف سوچ نہ بلکہ عمل ہم کو ی۔
۷۔	ایت ۶۳ کے اووے وامن الہ الا اللہ	۷۔	نوپدے سورة کے پرے عقلی دلائیل راوڑی بہ دغہ مسئلہ توحید باندے۔
۸۔	دائم تخلیق ذکر او شو پہ ایت ۷۱ وغیرہ کے	۸۔	نودے سورة کے ایت ۶ کے دائم داو لا د تخلیق ذکر کو لے شی خلقکم من نفس واحدة
۹۔	دشترکانو یو اعتراض وو پہ ایت ۵ کے اجعل اللہ الہا واحدا	۹۔	ایت ۳ کے دشترکانو بل اعتراض یقریونا الی اللہ زلفہ
۱۰۔	دیکو او بدو خلقو ذکر او کڑے شو چہ دنیا کے ددوی شحال دے۔	۱۰۔	نودلتہ آخرت حوالے سرہ ددوی بد حال ذکرے کو لے شی ایت ۷۱ او ۷۳ کے وسیق الذین کفروا....

اقتیازات دسورة:

- (۱) سورة متازدے پہ ایت ۳ باندے پہ عقیدہ دشترکانو چہ اولیاء زمونگ دقرب ذریعہ دی
- (۲) سورة متازدے پہ ایت ۶ باندے چہ بچے دمور پہ خبیہ کے پردے پردے کے پروت دی۔
- (۳) سورة متازدے پہ ایت ۲۳ باندے چہ فرمائی اللہ انزل احسن الحدیث تشابہا مثانی
- (۴) سورة متازدے پہ ایت ۲۹ باندے چہ دشترکانو مثالے پیش کڑے دے دشترک خر سرہ۔
- (۵) سورة متازدے پہ ایت ۴۵ باندے چہ کلمہ مشرک تہ توحید بیان شی نوزوڑے تنگ شی۔
- (۶) سورة متازدے پہ ایت ۵۳ باندے چہ اطماع ایت دول تران دے۔
- (۷) سورة متازدے پہ شرو لو د کافرانو جہنم تہ ایت ۷۱ وسیق الذین کفروا الی جہنم زمرا
- (۸) سورة متازدے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ غلی ہندے روح چہ فیصلہ شے دہ درگ۔ او نہ غلی ہندے روح چہ لا فیصلہ شے دہ شے۔

مقصد سورة اثبات توحید بالادلۃ العقلیہ او رد شہا تو دشترکانو

مختصر خلاصہ دسورة: داسورة روتے دے دھو شکو سور تو نو نہ چہ سورة سبہ را شروع وو پہ یو انداز کے چہ ڈولو مقصد وو نفی دشفا ت قہری۔

- (۱) سورة سبہ کے دو عجز الشفاء (۲) نو فاطر کے پدغہ مسئلہ (عجز الشفاء) باندے دلائیل عقلی وو۔ (۳) نو سورة یس کے پدغہ مسئلہ باندے دلیل نقلی وو۔
- (۴) نو پہ صفات کے پدغہ مسئلہ باندے نو را ترقی وہ۔ چہ خیلہ ہم عاجزہ دی (۵) نو ص کے پرے نو را ترقی وہ چہ ابتلوا بالمصاب
- نودغے بخلے ۵ واڑہ سور تو نو نچوڑ پدغہ سورة کے راوڑی۔ دلتہ دعوہ توحید بیا راوڑی۔ لکھ ایت ۲ ۶ ۱۱ ۲۹ ۳۸ ۴۳ ۴۶ ۶۲
- اتہوارے توحید نہ ذکر کو ی چہ دیکے خلاصہ دھو سور تو نو وہ۔

سورة المومن کی (ترتیباً ۴۰ بعد از زمر - نزولاً ۶۰ بعد از زمر)

(دسورة الزمر نہ ترا حاف پورے دلو سورونو ترتیب دزول مسلسل روان دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الزمر	شمار	سورة المومن
۱۔	دے سورة الزمر کے رد و شفاعت قہری اوکڑو۔	۱۔	نودلئے ایت ۱۴ کے فرمائی فدو اللہ مخلصین لہ الدین نوپے دے وجہ نے متصل راڈو۔
۲۔	ترغیب الی القرآن وو شروع کے ہم اوپہ درمیان دسورة کے ہم بار بار	۲۔	نودا سورة ہم شروع کیگی یہ ترغیب الی القرآن سرہ۔
۳۔	پیا خرد دے سورة کے اوپے چہ فرشتے ہر وخت داللہ تابعدا رے دی۔	۳۔	نودے سورة ایت ۷ کے فرمائی چہ موحدینو دپارہ دودی والدینو دپارہ اولاد او خزے دپارہ دافرشتے دعا اداستغفار ہم غواڑی۔
۴۔	ایت ۳۶ کے اوپے چہ اللہ نے گمراہ کے پریدی نومہر دگمراہ ورتہ اولگوئی نوہیٹ ٹوک ورتہ لارہ نشی خود لے	۴۔	دھنے مثال چہ اوگورہ یو طرف تہ موئی او بل طرف تہ رجل مومن کو ششونہ کوئی مگردنہ فرعونیان چہ لارہ نشو زکہ چہ اللہ ورتہ مہر دگمراہ و غلے ووپہ وچہ دودی دضداد عناد۔
۵۔	ایت ۳۷ کے اوپے الیس اللہ یز ذوالنظام (آیانہ دے اللہ خاوند بدلے)	۵۔	ایت ۴۵ کے مثال پیدے پیش کڑو۔ چہ اوگورہ اللہ موئی او رجل مومن بدلہ واخستہ او فرعونیان نے تباہ کڑل۔
۶۔	ایت ۵۹ کے اوپے چہ دوی حق تکذیب کوئی۔ واسکیمت اوزان غٹ گنوی۔	۶۔	نودے سورة کے پرے زیادت کوئی چہ صرف تکذیب نہ بلکہ جگڑے او بحث مباحثہ ہم کوئی۔
۷۔	ایت ۶۶ کے وچیلے ووپہ یو اللہ بندگی کوہ	۷۔	ایت ۱۴ کے وائی چہ دے بند گے کے اخلاص پیدا کڑہ چہ بل ٹوک کپے اللہ سرہ شریک نہ کڑے۔ فدو اللہ مخلصین لہ الدین
۸۔	ایت ۵۴ کے اوپے چہ ستا سوا دپہ اونہ کڑے شی داچانتہ چہ رادد دشا وائے بغیر اللہ نہ۔	۸۔	ایت ۱۸ کے فرمائی ماظالمین من جیم ولا شفیج یطاع
۹۔	ایت ۲۱ قاعبد اللہ مخلصا لوالدین ایت ۳۱ لکھ الدین اللہ	۹۔	ایت ۱۴ فدو اللہ مخلصین لہ الدین
۱۰۔	آخر دسورة کے اوپے وقیل الحمد للہ رب العالمین	۱۰۔	ایت ۶۴ کے فرمائی چہ فثمک اللہ رب العالمین
۱۱۔	ایت ۴۵ کے دشرک حال ذکر و۔ چہ تو حید سرہ نے تندے گنجے شی او غصہ شی۔	۱۱۔	ایت ۱۲ کے نور حال دے دے شرک بیانوی ذلکم بانہ اذا دعی اللہ وحدہ کفرتم وان یشرک بہ تو منوا
۱۲۔	سات بار توحید ذکر و۔	۱۲۔	دلئے ہم سات بار توحید ذکر و۔

امتیازات دسورة

(۱) سورة ممتاز دے یہ ترغیب الی القرآن سرہ او تبلیغ الی القرآن سرہ یہ نوے انداز کے۔

(۲) سورة ممتاز دے یہ ایت ۷ پیداد فوستو دلائیکو دموحدینو دپارہ دھغوی والدینو، خزو، بچو وغیرہ دپارہ۔

(۳) سورة ممتاز دے یہ بیان درجل مومن ایت ۲۷ نہ دستو نے تفصیل کیگی۔

(۴) سورة ممتاز دے یہ بیان دعذاب دقبر دفرعونیانو ایت ۴۶ چہ یہ فرعونیانو سحر او ماخام عذاب وژاندے کو لے شی۔ النازیع رضون علیہم اعدا و عشا

(۵) سورة ممتاز دے یہ ایت ۸۳ بانڈے چہ کپے بیان دھنے علما دے چہ یہ چیل علم مغرورہ دی او اللہ کتاب تہ نہ کینی۔

(۶) سورة ممتاز دے یہ ایت ۱۹ بانڈے یلعلم خاتمة الامین

(۷) سورة ممتاز دے یہ ایت ۲۶ چہ دایینا دے فرعون دہ انی اخاف ان یبدل دیکم

(۸) سورة ممتاز دے یہ ایت ۴۴ بانڈے وافوض امری الی اللہ زہ سپارم چیل کارونہ یواللہ تہ

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعا او اثبات دتوحید یہ عقلی نقلی او وحی دلائیل سرہ او طریقہ تبلیغ او پیدے مثال درجل مومن او یو بس اعتراضات یہ توحید دطرفہ دمنکرینو

(شہا ہے خبرے بل ختہ او گورہ)

اودھنے جو ابونہ۔

- (۱) یاد ساتے چہ اسورۃ تفریع کو لے شی یہ مخے سورتونو باندے لکہ شنگہ چہ سورۃ الرعد تفریع شوے دو۔ پہ مخے سورتونو باندے۔ اسورۃ الانبیاء تفریع دو پہ مخے سورتونو باندے۔ سورۃ یونس کے باندہ مقاصد ریحہ دو سورۃ ہود کے ہفتہ ٹلور مکسے بیان دے لکہ۔ العباد للہ وجہہ + نفی دشرک فی العلم + ترغیب فی التبلیغ + تسلی نوسورۃ یوسف کے بیان کڑے شوے دو دتسے نوسورۃ الرعدے پرے تفریع کڑو چہ ہر کلہ ٹول عاجزہ دی نو لہ دعویٰ الحق
- (۲) دغشان سورۃ الانبیاء ہم دو۔ لکہ سورۃ الکہف کے نفی علم غیب وہ چہ انبیاء او اولیاء نہ دی خبر نوسورۃ مریم کے عجز المصطفین بیان کڑو پہ طے کے اے اوے چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب تکالیف پرے ہم راغے دو۔ نو سورۃ الانبیاءے پرے تفریع کڑو۔ چہ فلم تدعون نو بیاد لے ورتہ اوازونہ / چنے ونے چہ راوے او راہدشے۔
- (۳) نو ہم دغے اسورۃ المؤمن تفریع دے پہ مخے سورتونو باندے لکہ سورۃ سبا کے نفی دشفاعت قہری وہ او عجز دانبیاء او اولیاء ذکر و نوسورۃ فاطر کے پہ دغہ عجز باندے یونس (۱۱) دلائل عقلیاء سرہ دغہ مسئلہ ثابتہ کڑلہ بیاسورۃ یس کے دلیل نقلی دصاحب یس نہ پرے پیش کڑو چہ اعتقاد امن دون اللہ الہیۃ ان یردن الرحمن بضر..... نوسورۃ طغات کے پرے ترقی پیش کڑلہ چہ عجز دانبیاء او نورو مخلوقاتوے ذکر کڑو۔ چٹول عاجزہ دی سورۃ ض کے وائی چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب نوسورۃ الزمر کے دغے مخے سورتونو خلاصہ وہ دعویٰ توحید او ۸ بار دلائل عقلیہ دے ذکر کڑل۔ او ۸ بار ترغیب الی القرآن دو۔ نود اسورۃ المؤمن پچھنے مخے سورتونو تفریع کو لے شی۔ چہ ہر کلہ وائول مخلوقات عاجزہ دی نو ایت ۱۴ فدعو اللہ مخلصین لہ الدین پہ فادعو کے دا فا تفریع دپارہے راوے دے۔
- (۴) نومقصد سورۃ نفی دشرک فی الدعا اثبات توحید او طریقہ تبلیغ بالقرآن
- (۵) بلکہ خبر یاد ساتے چہ دے زائے ندا دریم باب آخری حصے شروع دے آخری حصہ دقرآن شروع وہ۔ سورۃ سبانبہ چہ اثبات دآخرت کوئی۔ پہ دے دریم باب کے ۷ سورتونو دی چہ دے تہ حوامیم سیح وائی یعنی ہفتہ اووہ سورتونو چہ ہم سرہ شروع کیگی۔ دے حوامیم تہ لباب القرآن ہم وائی حضرت ابن عباسؓ فرمائی چہ لکل شیء لباب ولباب القرآن حوامیم دے تہ ولے لباب دقرآن وائی زکہ چہ دقرآن اصل مسئلہ چہ ہفتہ بیان دتوحید دے نو چہ پہ دغہ مسئلہ دتوحید کو ماعتراضات دی نو دے حوامیم سیح کے دھنے ۱۱ اعتراضونو جوابونہ ذکر دی نو پہ دے وچہ دے حوامیم سیح تہ لباب القرآن ویلے کیگی۔ لکہ شنگہ چہ سورۃ یس تہ قلب القرآن ویلے کیگی۔

سورة فصلت / حم سجدہ کی (ترتیباً ۳۱ بعد از مؤمن - نزولاً ۶۱ بعد از مؤمن)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة المؤمن	شمار	سورة حم سجدہ
۱۔	چہر کلہ نئے دے سورة کے دامسکہ ثابتہ کر لہ یہ عقلی، نقلی، اور وحی دلائلوسرہ چلا لائے دیکھنے صرف یواللہ دے بل ٹوک نشہ۔	۲۔	نودلہ رد و شبہاتو شور و کیگی۔ زکہ چدا دہا بل پرستو پنو انے طریقہ دہ چکلہ مسئلہ بیان شی پہ دلائلوسرہ نودوی نور شبہات پیدا کڑی اداعتراضونہ کوی۔
۲۔	ایت ۳۰ کے اووے چہ تاسو یروم دعدا یونونہ	۲۔	ایت ۱۵ کے تفسیر ددغے عذابونو کوی۔
۳۔	ایت ۴-۵ کے اووے چہ کافر بہ ہمیشہ حق خلاف جگوے کوی۔	۳۔	ایت ۲۶ کے ہدف طریقہ ددوی دجگوے بیانوی چہ دوی وائی چہ شور جوڑ کڑے داللد پہ کتاب کے۔ وقال الذین کفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغو فیہ
۴۔	ایت ۸۳ کے زجر ہولنا نوتہ دو۔ چہ ہغوی وائی چہ مونگ لہ نہ چیل علم کافی دے۔ قرآن تہ شہرہ کیونہ۔ فرحوا بما عندہم من العلم نہ چیل علم نازیل	۴۔	ایت ۵ کے زجر ورو کوی امیانوتہ چہ وائی چہ مونگ پہ قرآن نہ پوہیکو نو شہرہ قرآن تہ کیونہ۔ وقالوا قلوبنا فی اکسیر مما تدعون الیہ
۵۔	ایت ۱۶ کے اووے یوم ہم نزول پہ دغورز کے بدوی اللہ تہ خارج وی پٹ پٹشی	۵۔	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ پٹیل شکوے چہ دوی اندامونہ بہ یہ دوی گواہی کوی۔
۶۔	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۶۔	نودلہ ہم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔
۷۔	ترتیباً او نزولاً برابر دے یعنی یو بل پسے دی۔	۷۔	ترتیباً او نزولاً یو بل پسے دی۔
۸۔	جگو ادکا فروز کردہ پہ ایت ۴ کے مایجاد فی ایت اللہ الذین کفروا	۸۔	وچہ دجگوے ذکر کوی ایت ۵ کے وقال قلوبنا فی اکسیر
۹۔	ایت ۳۱ کے اووے چہ ما عادیان او ثمودیان ہلاک کر ل۔	۹۔	ایت ۱۵ کے علت دھلاکت خانی فاما عاد فاسکبروا فی الارض او ایت ۷ کے واما ثمود۔ فاستخو العلی
۱۰۔	ایت ۷ کے اووے فرشتے قرآن والود پارہ دعا مغفرت غواڑی۔	۱۰۔	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ دے قرآن والونہ فرشتے رازی اولی ورو کوی۔

انتیازات د سورة (۱) سورة ممتاز دے یہ شبہاتوابع بعد البیان باندے

- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۱ باندے چہ اسان نہ تے تعبیر او کڑو پہ دجان سرہ یعنی نشہ دو شہم کڑو۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۶ باندے چہ قرآن والا بہ ہلہ کزورے کڑے شی چہ تاسود ہغوی پہ درسونو/بیانونو کے شور جوڑ کڑے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ باندے چہ بشارت پہ استقامت فی الدین باندے۔
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ پہ یو جدا شان سرہ فرمائی چہ زہ بد دے قرآن حفاظت کو وسورة حجر ایت ۹ کے پہ جدا شان سرہ دیکھے دو۔
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۹ باندے چہ کافر بہ وائی جہنم کے۔ چہ یا اللہ مونگ تہ او خانی ہدف دوہ قسمہ خلق چہ زچو لاندے دے دل دول کڑو۔
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۴ باندے چہ قرآن سرہ دشمن دوست کیگی۔ لکہ شگہ چہ ال عمران ۱۰۳ کے دیکھے دو۔ مگردلہ پہ جدا شان سرہ وائی۔
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶-۷ مشرک یو ہدف دے چہ زکوٰۃ نہ ورکوی۔

مقصد سورة: نفی دشرک فی الدعا اودفع دشبہاتو اربعاؤ (دے حوامیسوئل یومقصد دے چہ ہدف نفی دشرک فی الدعا دے اود دعوہ نچے سورة مؤمن کے درے وارے تیرہ شہہ لکہ ایت ۱۴؎ دعوہ تخلصین لہ الدین ایت ۶۰؎ وقال رکب الدعوی استجب لکم..... ایت ۶۵ کے حوالگی لا الہ الاہو فدعوہ تخلصین لہ الدین نودے سورة کے پرے شبہات منکرینو بدغے دعوہ بیان کر ل نودھنے جوابونہ ورسرہ بیانگی۔

(خلاصہ د سورة بل مختہ اوگورہ)

خلاصہ مختصر: سورۃ کے غلو و شہادت دطرزہ ذکر کیوں اودھنے جوابوند ذکر دی۔ یہ شروع کے ڈوبے ترغیب الی القرآن او زجر منکرینودقران تذکر دے۔ بیاییت ۵ نہ شہادت شروع دی۔ نو

(۱) ڈوبے شہید/اعتراض ایت ۵ وقالوا قلوبنا فی اکنہ استا یہ خبرہ مونگ نہ پوچھو۔ بتا خبرے ز مونگ د سمجھ نہ بالاتر دی۔ لک چہن امیان والی چہ مونگ قران تہ شرہ کیوں۔ زک

چہ دے لہ ۱۴ علوم ضروری دی۔ داشہید دینخوانہ راروان دہ۔

نوایت ۶ کے جواب دے۔ چہ قران ہم دا خبرہ کوئی چہ قل انما انا بشر مثلکم زہ ہم ستا سو پیرنگ انسان ہم نو چہ زما پیرکجھ کے رازی داقران نو ستا سو کجھ کے ولے نہ رازی۔

یوچی الی فرق زما او ستا سو مابین کے دادے چہ ماتہ وچی کیگی او تا سو نہ کیگی۔ دشوچی کیگی؟ انما الھکم الہ واحد دادو حید مسئلہ اسانہ مسئلہ دہ اخرو لے ستا سو کجھ کے نہ رازی۔

(۲) دویمہ شہید/اعتراض مونگ ستا خبرہ زک نہ منو چہ شپے بابا/ولی پے خوب کے راغلے وو۔ او کوٹھی یے راتہ نیغہ نیغہ کولہ چہ زما پیر نوم دے نذر تختہ بند کڑلہ نو نقصان بدر کڑم۔ لہذا

مونگ ہفتہ زور دین پے زو۔

نوایت ۲۵ کے جواب: وقفینا لھم قرآن۔... دابابا/ولی اللہ نہ بلکہ ستا سو ہفتہ دوست ایلوس دے چہ پیتا سو مقرر دے او ستا سو دوست دے۔ اولیاء خوستا سو د حال نہ

بے خبرہ دی۔

(۳) دریمہ شہید/اعتراض چہ یہ داکتاب واللہ کتاب نہ دے ورنہ دا پے ضرور بلہ جبہ کے راغلے وے۔ تہ ہم عربی یے او داقران ہم پے عربی کے دے لہذا دا نہ چلہ لگ لگ جوڑوے پے

نچلہ جبہ کے اویا ئے خلقوتہ بیانوے۔ کہ داد اللہ کتاب وونو بلہ جبہ کے بہ راغلے وو۔

نوایت ۴۴ کے جواب ء اُنحی وعر بی کہ قران بلہ جبہ کے راغلے وونو بیادے دا اعتراض کو چہ قران عجبی جبہ کے دے اور رسول عربی دے۔ مونگ نہ منو داقران۔

(۴) غلو رمہ شہید/اعتراض: چہ داقران رشتیاد اللہ طرفہ وے نو پے یوزل بہ راغلے وے۔ دا خو چہ لگ لگ بیانوے شی۔ نو مطلب داشو چہ دا رسول د زانہ جوڑوی۔

نوایت ۴۵ کے جواب چہ موسیٰ تہ پے یوخت او پے یوزل راغلے وو۔ ہفتے کے ہم تا سو اختلاف جوڑ کڑو۔ ہفتہ ہم تا سو انہ منو۔ یعنی تا سو بنی اسرائیلونہ پے ضد او عناد کے کم نہ

۷۔

نوداخلور شہید منکرینودلہ سورۃ کے بیان دی۔ بیانورے درے شہید منکرینودلہ سورۃ الشوری کے بیانگی۔

سورة الشورى کی

(ترتیباً ۴۲ بعد از حم سجدہ - نزولاً ۶۲ بعد از حم سجدہ - دعویٰ میں ترتیب پوشان چلیگی)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة حم سجدہ	شمار	سورة الشورى
۱-	ٹوہمے رابطہ دادے چہ دواڑہ سورتنہ ترتیباً او نزولاً یوں پے دی۔	۱-	دغہ تجھے ے ٹوہمے رابطہ شو۔
۲-	سورة مؤمن کے دعوہ دتو حید ذکر کر لہ۔ ایت ۱۴ کے فادعوا اللہ تخلصین لہ الدین نوسورة حم سجدہ کے اووے چہ ان الذین قالوا ربنا اللہ ثم استقاموا اتقوا اللہ علیہ السلام لا تخافوا دغہ موحیدینوتہ فرشتے تلی ورکوی	۲-	ایت ۱۰ کے دا دتو حید مسئلہ نورہ ہم پہ تجھے بوزی چہ ذالکھم اللہ ربی علیہ توکلک والیہ انیب
۳-	سورة حم سجدہ کے دشمن کیوں طرفہ ٹلور شپے وے پے دعوہ دتو حید باندے۔ اودھنے جوا بوندو۔	۳-	نودلہ نور درے اعتراضونہ پے دعوہ دتو حید اودھنے جوا بوندو بیانیگی
۴-	ایت ۶ کے اذفر مائل چہ انما الھکم الہ واحد فاستقیموا لیہ پے دے مسئلہ کلک شہ۔	۴-	ایت ۱۵ کے فرمائی چہ واستقم کما امرت ولا تتبع اھواءھم پے دغہ دعوہ دتو حید کلک شہ او ددے مشرکانو دخواہشا تو پے نشے۔ او گورہ اھواءھم ے دیکھنے دے دشمن ے ندے دیکھنے
۵-	ایت ۱۲ کے اووے وادی فی کل سماء امرھا اللہ ہرزائے کے چک او امر مقرر کر لہ۔	۵-	ایت ۵۲ کے فرمائی وکذا لک اوحینا الیک روحاً من امرنا داستانیخیرکولھم زم د اوامرو نہ یوامر دے۔
۶-	ایت ۳۰ کے اووے چہ وابشر وابیہ الہی لکم توعدون فرشتے موحید تہ دجنت زیری ورکوی	۶-	ایت ۲۲ کے پے دغہ ترقی دہ فی روضت الجنت لھم ما یشاءون عند ربھم نہ صرف باغیچے دجنتو نو بلکہ پورا جنتیل دخواہشا تو بے دھلتہ براہرشی اے موعجدہ
۷-	دقران دودہ نومونہ ذکر شول ایت ۴۴ کے ہڈی و شفاء	۷-	ایت ۱۷ کے دودہ نور نومونہ دقران حق او میزان ذکر کیگی اللہ الذی انزل الکتب بالحق والیمیز ان
۸-	ایت ۵ کے اووے وقالو قلوبنا انکہ مشرکین وائی چہ موبگ زڑہ نہ ستاد مسئلہ نہ کوزیگی	۸-	ایت ۱۳ کے فرمائی چہ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ دتو حید مسئلہ پے دے مشرکانو ذریہ خندہ او بدہ لگی۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة متناز دے دوجی در یواقسامو سرہ ایت ۵۱ کے: اللہ نہ کوئی خبرے انسانانو کے چاسرہ گر پے در یو طریقو یو وخیاً الہام (زڑہ کے خبرہ اچول لکھ دموئی موربی بی تہ)

دویم: اومن ورا عجاب لکھ موی سرہ پے کوہ طور باندے دریم: اویرسل رسولاً رایگل دفرشتے پیغمبر تہ

(۲) سورة متناز دے پے در یو اعتراضونو دمنکرینو طرف نہ چہ دارنگ اعتراضات نورو سورتنو کے خندہ۔

(۳) سورة متناز دے پے ایت ۴۹-۵۰ باندے مہب لمن یشاء اناھا و مہب لمن یشاء الذکور او یز وھم ذکرانا واناھا.....

(۴) سورة متناز دے پے لفظ میزان سرہ چہ قران تہ اللہ میزان ویکلے دی۔ ایت ۱۷

(۵) سورة متناز دے پے ایت ۱۱ کے پے الفاظو لیس کملہ سرہ چہ اللہ یشان کے مثالونہ مہ بیانوہ زکھ چہ اللہ مثال نشہ۔ دشرک دے۔

(۶) سورة متناز دے پے ایت ۱۳ باندے چہ مشرکانو باندے دتو حید مسئلہ بدہ لگی۔ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعا (دا دتو حید مقصد دے) اودفع دنورو در یوشہا تو دمنکرینو طرف نہ پے مسئلہ دتو حید باندے۔

(خلاصہ سورة علی ختہ او گورہ)

خلاصہ مختصر: حواشیں سے دوسرے مومن نہ شروع دی۔ حلیہ ڈلو لو جو ایموسج دعوہ ذکر شوہ۔ چہ فادعواللہ تخلصین لہ الدین صرف واللہ ندعا غواڑہ بل چاند نہ غواڑہ دادعوہ درے دارے ذکر شوہ۔

ایت ۱۴ کے ایت ۶۰ کے او ایت ۶۵ کے

نوسورۃ حم سجدہ کے پرے تلور اعتراضونہ ذکر شول پیدغہ دعوہ باندے اودھنے جوابونہ اوشول۔ چہغہ دا دو۔

(۱) مونگ ستا پیرہ نہ پوھیگو ایت ۵ کے اودے وقالوقلوبانی اکنہ ایت ۶ کے ورتہ جوائٹ و رکوی چہڑہ انسان یم نہ بل مخلوق خونہ یم چہڑہ پیرہ نہ پوھیگی قل انما انا بشر مثکم (۲) مونگ ستا خبرہ ذکر نہ منوچہ دشتہ میر بابا/ولی یروی چہڑہ خبرہ منہ نو جواب ایت ۲۵ کے و وچہڑہ بابا نہ بلکہ شیطان دے چہڑہ سوری۔ چہڑہ قرآن نہ لرے نو شیطان بدے ملگرے دی لکھ سورۃ الزخرف ۳۶ من یعش عن ذکر الرحمن نقیض لہ شیطانا فھولہ قرین

(۳) چہ قرآن دے خدائے کتاب دے نو بلکہ جہ کے ولے نہ راتلو۔ نو جواب ایت ۴۴ کے دے اے عجی و عربی راشد اما شا او گورہ چہ قرآن عجی جہ کے دے او رسول عربی دے۔

(۴) داتقرآن پہ یو دارے ولے رانغے چہ لگ لگ رازی۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ موسیٰ تہ تورات پہ یو دارے رانغے نو ہغہ دے کوم اومنو۔

نواوس دے سورۃ الشوری کے درے نور اعتراضونہ ذکر کوئی۔

(۱) دے ڈومی اعتراض دوہ شاخونہ دی یو شاخ: دا خبرہ دو حید چہ فادعواللہ تخلصین لہ الدین تہ زانہ کوے بل شاخ: دا خبرہ ستانہ مخکے پیغمبر انونہ کڑے۔

دوہ جوابونہ کوئی:

(الف) ایت ۳ کے کذا لک یوحی الیک والی الذین من قبلک دا خبرہ تہ درانہ نہ کوے بلکہ پیدے تاتہ دجی لگی اوصرف تاتہ نہ بلکہ پختو انو پیغمبر انونہ ہم دجی کڑے شوہ۔

دوے مسئلے چہ فادعواللہ تخلصین لہ الدین نو دواڑو شاخونہ دے اعتراض جواب اوشو۔

(ب) ایت ۱۳ کے تفصیلی جواب کوئی۔ چہ تاتہ کوم دین دجی لگی ددغے دین دجی نو تہ ابراہیم تہ او موسیٰ تہ اودغے عیسیٰ تہ ہم شوہ۔ نو چہ میز کے کوم پرینول ہغہ

ہم دیکے راغلل

(۲) دویم اعتراض: ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوئی داکومہ چہ تہ کوے چہ ویلے شتہ۔ ادا بابا نہ راری اودھنے ستا پیرہ حال خبر نہ دے۔ بلکہ نور ملیان خودا کی چہ ویلے شتہ

ولے آدم دینی وسیلہ نہ نہ نیولے۔

دوہ جوابونہ کوئی:

(الف) ایت ۴ کے وما تفرقوا الا من بعد ما جاءہم العلم بنیا داداللہ باغیان دی چہ والی چہ اللہ بغیر ویلے سوال نہ قبولی۔

(ب) بل جواب ایت ۲۱ کے ام لھم شرکاءو شرع لھم من الدین ایادوی بل خدائے شتہ چہغے خدائے ورتہ دین را لگی دی اودھنے کے داوی چہ ویلے دذو اوشتہ۔ اوداللہ نہ براہ

راست غوستورہ سوال نہ قبولی۔

(۳) دریم اعتراض: پختوئی ٹول کتابونہ ستادغے مسئلے خلاف دی۔ کتابونہ کے ویلے ذکر دی۔ تہ دھنے کتابونہ لیکو کونہ غٹ سرے خونہ۔

نو ۵ جوابونہ کوئی

(الف) ایت ۱۰: وما تخلقتم فیہ من شیء فھمہ الی اللہ ستاسو اختلاف والا مسئلہ واللہ پہ کتاب یعنی پہ قرآن سرہ حل کڑہ۔ ذکر چہ داسوئی دہ۔

(ب) ایت ۱۵: قل انک بما انزل اللہ من الکتاب ما یقرآن ایمان راوڑے دے پہ بل کتاب نہ۔ کہ ستاسو کتابونہ کے دذو اوشو ویلے دی نو نہ منم

(ت) ایت ۱۷: اللہ الذی انزل الکتاب بالحق والمیزان راوڑہ ستا دا خبرہ اوقیدہ چہ پہ قرآن اے اوتلو چہ ویلے شتہ او کہ براہ راست دغوستو تعلیم و رکوی قرآن۔

مومے ۶۰ وقال ربکم الدعوی اتجملکم پیدیکے راتہ وسیلہ دذو اوشو ثابت کڑہ یا لجیب دعوۃ الدار اذ ادعای دیکے راتہ وسیلہ ثابت کڑہ

(ث) ایت ۴۷: استجبوا لربکم دغیدے باب کے نور و کتابونہ پے نہ زہ۔ بلکہ چیل رب کتاب پے لاڑشہ۔

(ج) ایت ۵۲: وکذا لک اوحینا الیک روحا من امرنا ما کنک تدری ما لکلب ولا الایمان لکن جعلنہ نوراً یھدی بہ من یشاء من عبدنا دایمانیا تو دپارہ قرآن کریم کافی کتاب

دے دہل کتاب ضرورت خستہ دغیدے زوہ کولود پارہ۔

یادساتے داٹول اودہ اعتراضات/شبہات شول دسکرینو طرف نہ پیدعوہ دو حید باندے۔ مخکے بنور ہم بیانیگی پہ نور و سورتونو کے۔

سورة الزخرف کی (ترتیباً ۴۳ بعد از شوری - نزولاً ۶۳ بعد از شوری)

رابطہ ماسبق سرہ (اگرچہ بعض علماء دوسے نور و حوا میسج ربط نہ بیانوی۔ زکہ چرٹو لو حوا میسج یو مقصد دے۔ مگر بعض علماء داشتاعت نے بیانوی۔ نومونگ نے زکہ بیانوی۔)

شمار	سورة الشوری	شمار	سورة الزخرف
۱۔	دشکرانودثلور و اعتراضونو جوابونہ پہ ہم سجدہ کے او دردیو اعتراضونو جوابونہ پہ شوری کے اوشول	۱۔	نودے سورة کے دشکرانودبل (یعنی اتم) اعتراض جواب کیگی۔ پہایت ۸۶ کے
۲۔	خاتمہ پہ ترغیب الی القرآن اوشوہ ایت ۵۲ و کذا لک اوحینا الیک روحامن امرنا....	۲۔	نودے سورة افتتاح کیگی پہ ترغیب الی القرآن باندے ادبیا ایت ۴۳-۴۴ کے خصوصی ذکر د قران پاک دفرزیت کولے شی۔
۳۔	اجمالاً دجنت بیان دو۔ پہایت ۲۲ کے	۳۔	نودے سورة کے تفسیلاً دجنت بیان کولے شی ایت ۶۸-۷۳ کے پورے
۴۔	ایت ۵۲ کے اووے چہ قران رزادہ۔ وکن جعلہ نورانہدی بہ من نشاء من عبادنا	۴۔	نودے سورة کے ایت ۴۴ کے فرمائی چہ دے قران/نور بارہ کے تپوس کووم واند لک کر لک و لک و سوف تسلون
۵۔	ایت ۳۲ کے اووے چہ کشتی م درلرہ پیدا کڑی دی پسمندر کے پشان دغر (لکہ بحری جہاز)	۵۔	ایت ۱۲-۱۳ کے فرمائی جعل لکم من الفلک و لانعام ماترکون (نوشکر یہ ادا کڑہ کنہ دغے اللہ)
۶۔	ایت ۴۸ کے اووے ان الانسان لکفور	۶۔	ایت ۱۵ کے ترقی دہ فرمائی ان الانسان لکفور مبین
۷۔	ایت ۲۸ کے اووے چہ غلفو دنا اومیدو نر و ستوباران کووم	۷۔	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ باران سرہ زکہ تازہ کوو۔

امتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دعا د سوار لئی ایت ۱۳-۱۴ سبحان الذی ستر لنا هذا و ما کننا له مقرنین وانا الی ربنا لمقلبون
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۸ باندے چہ ابراہیم کلمہ دتوحید پہ چل پست کے مسلسل گرزولے وہ۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۱ باندے چہ دشکرانوبہ وکیل چہ دقران دے یکے یاد طائف پہ یوم الدار سڑی دلے نہ راتلو۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہایت ۳۶-۳۷ باندے دمن لعش عن ذکر الرحمن نفیس لہ شیطان فھو لوقرین و انھم یصدونھم عن اسبیل و یحسبون انھم مھتدون
- (۵) سورة ممتاز دے پہایت ۴۳ چالند فرمائی چہ قران ستا او ستا دوام امت دپارہ شرف دے۔

مقصد دسورة: نفی دشکر فی الدعاء (د اوو وارڈ سورتو نو۔ مومن نہ احتاف پورے۔ ہم دا یوہ دعوہ/مقصد دے) اوپدے سورة کے داتے شے/

اعتراض رد کولے شی ہفہ داچہ مشرک وائی چہ نیک دہ مونگ خودی تہ شہ خدایان نہ واپو۔ مگر چہ دوی مونگ خلاصی دالندہ او زمونگ دپارہ دالندہ سوال کوی مونگ خودی خدایان نہ واپو۔ نہ مونگ تہ شے مشرکان وائے۔ مونگ دوی نہ سوال کوو۔ دوی زمونگ دپارہ اللہ نہ سوال کوی او اللہ دوی سوال نہ رکوی۔ لہذا دوی مونگ خلاصی دالندہ۔ نوایت ۸۶ کے جواب کوی۔ ولایملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة دا اتمہ شہبہ اودھنے جواب دے۔

دے نہ علاوہ شہبہ نورے شہبہ پدے سورة کے ہم بیانگی۔ چہ ہفہ دادی۔

شہبہ ۱: ایت ۱۵: چہ دالندنا زولے دی۔ زکہ نے رآمد کوو۔ و جعلوا لمن عبادہ نجونا

شہبہ ۲: ایت ۲۰: دامونگ چہ دوی نہ رآمد شے داپو۔ نوپدے اللہ خوشحالگی۔ و قالوا لو شاء الرحمن ما عبدھم

شہبہ ۳: ایت ۲۲: چہ د زمونگ زور دین دے۔ چہ علماء داسکے مونگ نہ بیان کڑے دی۔ قالوا انا وجدنا اباہنا علی امہ وانا علی الخرم مستدون

شہبہ ۴: ایت ۳۰: دا رسول جادو گردے دزانہ لکیا دے اوچہ خلق ورتہ ناست دی۔ نوپدے دی جادو چلیدے دے۔ ولما جاء ہم الحق قالوا لھذا سحر وانا بہ کفرون

شہبہ ۵: ایت ۳۱: چہ دقران دخدائے کتاب دے نوپے یولے عالم ولے نہ راتلو۔ داپیدائی جیم او غریب او امی باندے ولے رائے۔ دے راتہ لوے سڑے شو۔

شہبہ ۶: ایت ۶۰: چہ اللہ فرشتہ ولے نہ رالیکلہ بطور پیغمبر پہ زائے دے انسان۔

مگر اصل شہبہ چہ د حوا میسج دعوہ (فدعو اللہ تخلصین لہ الدین مومن ۱۴) سرہ متعلق دہ ہفہ ایت ۸۶ کے چہ مونگ دوی تہ چہ د رادر سے رآمد شے داپو۔ نو مونگ خودی

خدایان نہ دی ویکلے۔ بلکہ دوی اللہ نہ زمونگ سوال پیش کوی او مونگ خلاصی دالندہ نو جواب: چہ اللہ دا اختیار چہ تہ نہ دے درکڑے۔ ولایملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة

سورة الدخان کی

(ترتیباً ۴۴ بعد از زخرف - نزولاً ۶۴ بعد از زخرف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الزخرف	شمار	سورة الدخان
۱۔	شروع سورة پیرغیب الی القرآن سرہ شوعے وہ۔	۱۔	نودا سورة ہم پیرغیب الی القرآن سرہ شروع کیگی۔
۲۔	دشکر کیونہ شیعہ جواب ایت ۸۶ کے اوٹو چہ سفارشیاں ندی۔	۲۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ ستا سوال صرف اللہ اداری/قبولی بل ٹوک نہ۔ یعنی ترقی پہ ماسبق وہ۔
۳۔	دنبی خبرہ ایت ۸۸ کے ذکر شوعہ ان طوع لا یطوع ولا یؤمّنون	۳۔	ایت ۲۱ کے دموسی خبرہ: وان لم یؤمّنوا لی فاعترفون۔ کہ زما خبرہ نہ منے نولرے شے رانہ۔
۴۔	مومنانوہ بشارت اخروی۔ و۔ ایت ۷۰-۷۱ پورے: ادخلوا الجنة اتم وازوا حکم تحمرون	۴۔	ایت ۵۱-۵۲ ہم بیان د بشارت اخروی۔ چہ صرف چلے پیہیانے نہ بلکہ وزوہم بحور عین
۵۔	دفرعون دہلاکت ذکر اوٹو اجمالا مختصراً پیر ایت ۵۵ کے	۵۔	نودے سورة کے تفصیلاً ذکر کولے شے۔ دفرعون دہلاکت۔
۶۔	ایت ۴۴ کے اووے۔ انہ لذرک رک و لقمک....	۶۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ انا انزلناہ فی لیلۃ المبارک
۷۔	ایت ۶۷ کے اووے چہ متقیانودتی پیر آخرت کے ہم دی۔	۷۔	ایت ۴۱ کے فرمائی چہ کافران یودوست بہ بل تہ پیر آخرت کے ہیٹ فائدہ نشی درکولے۔
۸۔	ایت ۳۰ کے کافرو قرآن تہ جادو دیکلے دے۔	۸۔	ایت ۱۴ کے رسول تہ مجنون والی۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة متازدے پیر ایت ۴ باندے فیہا یفرق کل امر حکیم (پیر غنہ شپ کے فیصلے دکارونو جدا جدا کولے شے۔)

(۲) سورة متازدے پیر ایت ۱۰ باندے یوم تاتی السماء بدخان مبین آسمان پہ لوگے شے او یعیث الناس داخلین پیر کڑی۔

(۳) سورة متازدے پیر ایت ۱۴ باندے چہ وانبیاد دافردہ۔ در رسول متعلق: معلم مجنون ڈیر پوہ لیونے دی۔ (پیر دے خبرہ سوچ اکڑے پوہ او لیوے)

(۴) سورة متازدے پیر ایت ۲۴ وازرک البحر رھوا خشک/ولاثر دریاب پیریدہ

(۵) سورة متازدے پیر ایت ۲۵-۲۷ پیر متونود دنیا فرعون لہ۔ چہ بانوہ، چنے، مقام کریم وغیرہ وو۔

(۶) سورة متازدے پیر ایت ۲۹ فماتت علیہم السماء آسمان آوز کے دفرعونیا نو پیر ہلاکت اونہ بزل۔

مقصد دسورة: بیان د نہی شیعہ پیر دعوہ د حوامیمو سبچ چہ ہنخہ دعوہ پیر سورة مومن کے درے وارے بیان شوعے وہ۔

(ایت ۱۴ کے فدو اللہ تخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم الدعوی استجب لکم... او ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الاہو فدعوہ تخلصین لہ الدین)

سورة حم جہدہ کے پیر غنہ دعوہ باندے ثلور شیعہ اودھے جوابونہ بیان شول چہ ہنخہ دا وو۔

(۱) ایت ۵: مونگ ستا پیر خبرو نہ پوہیکو جواب ایت ۶ کے: زہ ہم ستا سوپشان انسان ہم۔ ولے نہ پوہیکو زما پیر خبرو۔

(۲) مونگ ستا خبرہ/مسئلہ زہ نہ منو چہ د شپے خوب کے باہام یروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابانہ بلکہ شیطان دے یروی

(۳) کہ قرآن د اللہ کتاب وے نوبلہ جہ کے پیرا غلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے عجی و عربی

(۴) کہ د قرآن رشتیا د اللہ کتاب وے نو پیر وارے پیرا غلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تانوکوم اومنو حالانکہ ہنخہ پیر یوارے را غلے وو۔

پیرا دے اعتراضات اودھے جوابونہ اوٹو پیر سورة شوری کے:

(۵) دا خبرہ دتوحید (فدو اللہ تخلصین لہ الدین) تہ دزانہ کوے۔ اودا خبرہ ہنخے پیغبر انونہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے اوٹو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ہنخوی خودا خبرہ نہ کوئی بلکہ ہنخوی دانی چہ وسیلہ شہ۔ بابا لگان رارسیدیشی۔ ولے آدیم د نبی پیر وسیلہ نہ و د خلاص شوعے۔ جواب ایت ۱۴+۲۱ کے

(۷) پیرانی ٹول کتابونہ ستاد دے مسئلے خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ اوٹو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۴۷، او ۵۲ کے

(مل طرف تہ ہم اوگورہ)

بیا بلہ شہید پہ سورۃ الخرف کے وہ۔ ہند دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خودرتہ خدا یا ان نہ والیو۔ تہے مونگ تہ مشرکان وائے۔ مونگ دوی تہ سوال کو۔ اودوی زموگ د پارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا زموگ ویلے دی۔ ددوی یہ شفاعت سرہ اللہ

زموگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایمک الذین یدعون من دونہ الشفاعۃ

نواوس دے سورۃ الدخان کے ہمہ شہید:

(۹) اصل کے دا دھنے اتہ شہید دویم شق دے۔ ہلتہ ئے جواب اوکڑو۔ چہ ندوی سرہ د شفاعت اختیار شتہ اونہ اور یدیشی۔ نو دا مشرک وائی کیدیشی چہ وادوری۔

نوایت ۶ کے جواب کوئی انہ السبع العظیم صرف یو اللہ ستاسو سوال اوزی بغیر غوگو نو۔ (پہ سمج باندے الف + لام پارہ د تخصیص دی۔ چہ د صفت صرف دا اللہ

دے) او یقیناً چہ صرف دا یو اللہ بغیر غوگو نو وادوری چہ دا اتفاق مسئلہ۔ او قبولتیا ہم کوئی۔ بل ہیٹ ٹوک نہ وادوری بغیر غوگو نو۔ ز کہ چہ بابا غوگو نہ ختم دی۔ او کہ فرض کہ

شتہ ہم نو قوت سماعت پکے نشہ۔ د قوت سماعت د پارہ روح اول شرط دے ددہ یہ جسم کے۔ اونہ قبولتیا کو لے شی۔ اعراف ۱۹۵: الہم ارسل یمشون بھا۔ الہم

اذان یمشون بھا۔ نو چہ دد غے اللہ پہ اور یدو کے ہیٹ شک نشہ نو بیا دھنے ذات نہ ولے نہ غواڑے۔

سورة الجاثية کی

(ترتیباً ۴۵ بعد از دخان : نزولاً ۶۵ بعد از دخان)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الدخان	شمار	سورة الجاثية
۱۔	شروع سورة پہ ترغیب الی القرآن سرہ۔	۱۔	نودا سورة ہم شروع پہ ترغیب الی القرآن سرہ دے۔ نوپ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۲۔	نہمہ شبہ وہ دحا میسج پہ دے سورة کے: چہ مونگ خودرتہ خدا یان نہ دایو۔ مگردوسرہ دہ چہ زمونگ سوال اوری۔ او انارتہ وژاندے کوئی۔ نو جواب ادشوایت ۶ کے اندہ سبج العلم	۲۔	لسمہ شبہ پہ دے سورة کے ایت ۱۸ کے۔ چہ زمونگ دین پخوانے دے old is gold نو دے سورة کے ددغے شبہ دفع کو لے شی۔ نوپ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۳۔	فرعون دمویٰ مرقا اژا وکرو نو غرق م کزو ایت ۲۴	۳۔	ایت ۹ کے فرمائی چہ ٹوک زما یتونو پورے ٹوٹے کوئی ہفہ عرق کو دم۔
۴۔	مومنو دپارہ جنت ایت ۵۱ کے ذکر دے۔	۴۔	ایت ۳۰ کے ترقی پہ ماسبق دہ ذالک هو الفوز المبین
۵۔	ایت ۳۲ کے افرمائی چہ بنی اسرائیل م اوچت کڑے دو پہ چلہ زمانہ کے ولقد انزلہم علی علم علی العلمین	۵۔	ایت ۱۶ کے ترقی دہ پہ ماسبق وفصلنا ہم علی العلمین
۶۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ قرآن م ذخیرہ او برکت شہ کے نازل کڑے دے۔	۶۔	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ ہذا البصائر الناس وھدی ورحمۃ لقوم یوقنون
۷۔	ایت ۳۵ کے دقامت نہ دکافرو انکار ذکر دے۔	۷۔	ایت ۳۴ کے ددغے مکرینود قیامت والودپارہ سزا ذکر دے۔ وما واکم النار

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ دے بیان چہ ہر امتی پہ چلے اعمال نامے تر اغوشے شی ایت ۲۸ کل لیتہ تدعی الی کتابھا
- (۲) سورة ممتاز دے دکافرو پدے دائینا چہ مونگ ٹوک نشی ہلاک کو لے لگر زمانہ ایت ۲۴ وما یصلکنا الا الدھر
- (۳) سورة ممتاز دے پہ دے خبرہ چہ فرمائی چہ کلہ پوھشی پہ حقہ مسئلہ یا قرآن نو ہلد دے مرقا اژا وادی۔ ایت ۹ واذا علم من الینا ہیما ان یخذھا طروا
- (۴) سورة ممتاز دے پہ دے خبرہ چہ قرآن پہ ذالک دا سے کوم کتاب دے چہ دی پرے ایمان را وژی یعنی نہ بل ایمان والا کتاب ہاں جہنم دے دہ لکڑے۔ ایت ۶۔ ۷
- (۵) سورة ممتاز دے پہ برترے دینی اسرائیلو دچلے زمانے پہ خلقوباندے پہ وچہ ۵ دجہا تو (۱) کتاب (۲) حکم (۳) نبوت (۴) رزق (۵) نور فضیلتونہ پہ خلقوباندے ایت ۱۶

مقصد سورة: بیان دے شبہ و منکرانو او جواب ددغے شبہ ہفہ دا چہ:

ستاسودین نو دے دے اوز مونگ دین پخوانے دے۔ لہذا مونگ زور دین پسے زو۔ چہ ہفہ تابعداری زمونگ دشترانودہ۔ چہ پہ ددغہ دین کے غوثان او ابدالان دی۔
 اودغہ متفق علیہ دین دے۔ لہذا مونگ ستاسودانو دے دین نہ منو۔
 جواب: ایت ۱۸: ثم جعلک علی شریعۃ من الامر ولا تتبع اھواء الذین لا یعلمون۔ دین ہفہ دے۔ چہ واللہ طرفہ دے۔ اودین ہفہ نہ دے چہ پہ خواہشا تو مبنی دی۔
 یعنی دامنکرین دین نہ بلکہ دچلو خواہشا تو تابع دی۔ دین بہ منقول وی دینبرانو نہ علی شریعۃ من الامر واضح دین دچو انو پیغمبرانو چہ ہفہ فدعوا اللہ مخلصین
 لہذا دین دے یعنی نوروالفاظو کے ہفہ لا الہ الا اللہ دے چہ دھر پیغمبر دین دے۔

پہ دے دحا میسج ترتیب وار تفصیل او گورہ دسورة احتفان (چہ آخری دحا میسج سبوعون دے) دخلا سے بل طرف تہ کچ

سورة الاحقاف کی

(ترتیباً ۲۶ بعد از جاثیہ - نزولاً ۶۶ بعد از جاثیہ)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الجاثیہ	شمار	سورة الاحقاف
۱-	ترغیب الی القرآن سرہ سورة شروع شوے۔	۱-	نودا سورة ہم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔
۲-	شروع دسورة ہم پہ من اللہ العزیز الحکیم ادخاتمہ ہم پہ دغے سرہ ادشود۔	۲-	نودے سورة شروع کے ہم من اللہ العزیز الحکیم ے راوڑو۔
۳-	ایت ۲۲ خلق السموات والارض بالحق	۳-	ایت ۳ کے ترقی پہ ماسبق دہ۔ ما خلقنا السموات والارض الا بالحق
۴-	ایت ۲۳ کے دود۔ وختم علی سمعہ وقلبہ.... زکہ چر دوی ددے نہ چل مقصد وانہ غشتو	۴-	ایت ۲۶ فرمائی وجعلنا لهم سمعاً وبصاراً وفائدة فما اغشى سمعهم وبصارهم ولا انفذتهم من شيء
۵-	ایت ۲۸ کے دیکھو۔ الٹا بدوی دا بحر مان پہ قیامت کے (پہ شور بوڑی بدوی۔)	۵-	ایت ۲۶ کے وائی چہ صرف پہ شور بوڑی نہ بلکہ کاثرہ او ژانده بہ ہم دی۔
۶-	دے سورة الجاثیہ کے لسمہ شبہ وہ دحوا میسوح اودھنے جواب	۶-	نودے سورة الاحقاف کے یولسمہ شبہ پہ دعوہ دحوا میسوح اودھنے جواب دے۔

انتیازات دسورة

(۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ جنا تو چہ دا وریدو قرآن ایت ۲۹ وغیرہ

(۲) سورة ممتاز دے پہ ادا بود قرآن و طرفہ جنا تو نہ ایت ۲۹ قالوا انصروا لکہ شنگہ چہ قرآن فرمائی چہ واذا قرأ القرآن فاستمعوا وانصروا لعلکم ترحمون۔

(۳) سورة ممتاز دے پہ تبلیغ جنا تو ایت ۲۹ ولوالی تو ہم منذرین • ایت ۳۱ ایسیوا داعی اللہ وامنوا بہ...

(۴) سورة ممتاز دے پہ تصدیق قرآن دجنا تو طرف نہ ایت ۳۰ انزل من بعد موسیٰ مصداقاً لما بین یدیه یحدی الی الحق والی طریق المستقیم

(۵) سورة ممتاز دے پہ خلائون شہر باندے چہ موردے پگی نہ ۳۰ میا پشے پی در کڑی

(۶) سورة ممتاز دے پہ نصیحت دسور پلار زوی نہ ایت ۱۷ وھما یستغثن باللہ دیکل امن ان وعد اللہ حق

(۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دودہ قسمہ اولاد نیک عملہ اولاد او بد عملہ اولاد ایت ۱۷

مقصد دسورة: بیان دیوولسمے/آخری شبہ پہ مرکزی دعوہ دحوا میسوح (فدعو اللہ مخلصین لہ لدین) باندے۔ اودھنے جواب پہ ایت ۲۸ کے

داسورة آخری دحوا میسوح نہ دے شبہ دادہ چہ مونگ خور تہ خدا یان نہ دا یو۔ بلکہ ددوی پہ سنگ/جولائے کے نجات دے۔ او خبر و برکت دے۔ نو جواب کوی
پہ ایت ۲۸ کے چہ کہ ددوی پہ سنگ کے نجات دے۔ نو قلولاً نصر ہم الذین اتخذوا من دون اللہ قرباناً لھتہ دغے عادیانولرہ ولے ددوی بابا گانوفج نہ کڑے شو۔ داللہ
عذاب نہ۔

خلاصہ شبہات و دعوائیہ مسیح

دعوائیہ مسیح دعوہ ذکر وہ پہ سورۃ مومن کے درے وارے:

(ایت ۱۴ کے فدعواللہ مخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم الدعونی استجب لکم... او ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الا هو فدعوہ مخلصین لہ الدین)

چہر کلہ دعوہ ذکر شوہ نو منکرینو پے در پے اعتراضات/شبہات شروع کرل چہ ہفہ دادی:

سورۃ حم سجدہ کے پدغے دعوہ باندہ شلور شبہ او دھنے جوابونہ بیان شول چہ ہفہ دا دو۔

(۱) ایت ۵: مونگ ستا پخرو نہ پوہیگو جواب ایت ۶ کے: زہ ہم ستا سو پشان انسان ہم۔ ولے نہ پوہیگی زما پخرو۔

(۲) مونگ ستا خبرہ/مسئلہ زک نہ نو چہ دھنے خوب کے بابام پروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابا نہ بلکہ شیطان دے پروی

(۳) کہ قرآن دالہ کتاب وے نوبلہ جہ کے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے اء عجی و عربی

(۴) کہ اقرآن رشتیاد اللہ کتاب وے نو یہ یو وارے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تا سو کو م اومنو حالانکہ ہفہ پہ پووارے را غلے وے۔

بیاد رے اعتراضات او دھنے جوابونہ او شو پہ سورۃ شوری کے:

(۵) دا خبرہ و تو حید (فدعواللہ مخلصین لہ الدین) نہ دزانہ کوے۔ او دا خبرہ ٹکے پیغمبر انونہ دہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے او شو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوئی بلکہ ہغوی وائی چہ ویلے شتہ۔ بابا گان رار سیدیشی۔ ولے آد م دنیٰ پہ وسیلہ نہ و خلاص شوے۔

جواب ایت ۱۴ + ۲۱ کے

(۷) ہغوانی ٹول کتابونہ ستا دغے مسئلہ خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ او شو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۴۷، ۵۲ کے

بیا بلہ شبہ پہ سورۃ النحر ف کے وہ۔ ہفہ دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خود رتہ خدا یان نہ وایو۔ تہ سے مونگ تہ شرکان وائے۔ مونگ دوی تہ سوال کوو۔ او دوی ز سوگ دپارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا ز سوگ ویلے دی۔

دوی پہ شفاعت سرہ اللہ ز سوگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایم لک الذین یدعون من دونہ الشفاعۃ

بیا بلہ شبہ ذکر دہ پہ سورۃ الدخان کے

(۹) کیدیشی چہ ز سوگ سوال وادری۔ نو جواب ایت ۶ کے دو چہ انہ السبع العظیم

بیا بلہ شبہ ذکر دہ پہ سورۃ الجاثیہ کے:

(۱۰) چہ مونگ زوڑ دین پسے زو۔ او ستا دین نوے دے دانہ منو۔ نو جواب وپہ ایت ۱۸ کے چہ دین ہفہ دے چہ پیغمبر انونہ منقول وی۔ او دین دخواہشا تو شے نہ

دے۔

بیا بلہ آخری شبہ ذکر دہ پہ سورۃ الاحقاف کے:

(۱۱) چہ مونگ خود رتہ خدا یان نہ وایو۔ بلکہ دوی پہ سنگ کے یا لمن کے نجات دے او خبر و برکت دے نو جواب ایت ۲۸ کے چہ قوم عاد و ہو لے ددوی بابا گانوفج

نہ کڑے شو۔ چہ تا سو ددوی پہ سنگ کے نجات گنزوے۔

سورة محمد مدنی

(ترتیباً ۲۷ بعد از احقاف - نزولاً ۹۵ بعد از حدید)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الاحقاف	سورة محمد
۱۔	مسئلہ ثابتہ کڑلہ پہ دلائلو عقلیہ نقلیہ او وجہ سرہ	نودے سورة کے ترغیب الی القتال چہ کہ اوس ہم نہ منی نوقال ورسرہ او کڑہ فاضرب الرقاب ایت ۴
۲۔	ایت ۵ کے اووے چہ مشرک غٹ گمراہ دے۔	نودلے ایت ۱ کے فرمائی چہ اعمال او عقیدہ دواڑہ نے بر باد دی۔
۳۔	بیان دجنت مختصراً او شو	نودلے ایت ۵ کے تفصیل ددغے جنت کوی۔
۴۔	بیان دشہبات تو دشہرکانو او جو ابونہ او شول۔	نودلے بیان دحالا تو دمنافقانو کوی چہ دشہبات نہ صرف مشرکان پیدا کوی بلکہ منافقان ہم پیدا کوی۔
۵۔	ترغیب الی القرآن و مبلغ ایت ۳۵ (داقران رسول دی خلقتو)	نودلے حالات و انکار یا نودقران ذکر کوی۔
۶۔	قوم عاد دینہبر حضرت ہود خلاف او کڑل نوتاہ م کڑل	نودلے ایت ۳ کے فرمائی چہ ہر شوک چہ دینہبر خلاف کوی عمل نے تباہ کیگی۔

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ پدیکے دندے د روایت بیان نے کڑے دے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۱۲ چہ دینا پرست یکے د غوی سرہ مشابہ کڑے شوے دے۔
- (۳) سورة ممتاز دے پایت ۱۵ چہ غفلت و قسم و لے/شہر و مذکر کو لے شے دجنت چہ غفلت پی، او بہ، شات او جنتی شراب دی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پایت ۲۴ افلا یند یرون القرآن ام علی قلوب انفلھا۔۔۔
- (۵) سورة ممتاز دے پایت ۱۹ فاعلم انہ لا الہ الا اللہ چہ ایمان پیکلہ زان پوھ کڑہ زان نہ طوطی مہ جوڑوہ۔
- (۶) سورة ممتاز دے پایت ۳۲ باندے چہ درے قسمہ خلق بر باد دی (الف) کافر (ب) چہ خلق بندوی دلارے/دین واللہ نہ (ت) چہ کوم دینہبر خلاف کوی۔
- (۷) سورة ممتاز دے پایت ۳۲ چہ کہ اللہ تاسو نہ تاسو نول مال غوست دے نوجمل بہ مذکرے دے۔
- (۸) سورة ممتاز دے پایت ۲۷ چہ کافر و سرہ ترھے دختہ پورے جہاد کوہ چہ ترٹو ہتھار او غور زوی/شرک پریدی۔

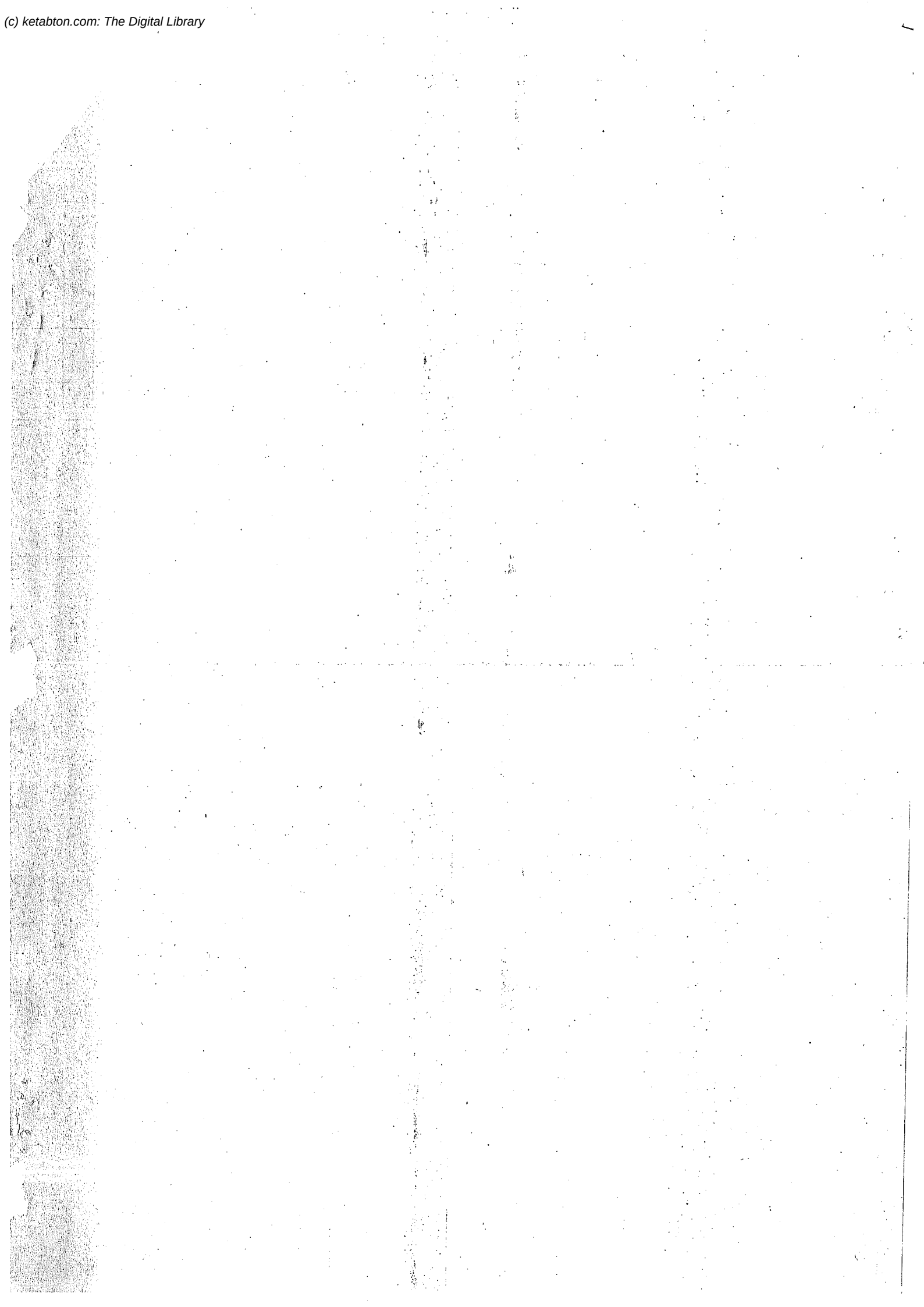
مقصد دسورة: ترغیب الی الجہاد والانفاق (چہ بدنی او مالی قربانی دواڑہ و کڑہ اللہ دپارہ) او ورسرہ ورسرہ احوال دمنافقانو ہم ذکر کوی۔

تقسیم دسورة: سورة دودہ حصے دے: (۱) ایت ۱ - ۱۹: پدیکے ترغیب الی الجہاد او آخر کے پرے مسئلہ تفریع کوی فاعلم انہ لا الہ الا اللہ ایت ۱۹ چہ جہاد بہ دے مقصد لرہ کوے۔

(۲) ایت ۲۰ - ۳۸: پدیکے ترغیب الی الانفاق او احوال دمنافقانو چہ ہمیشہ بہ دوی ٹال مٹول کوی بہ جہاد کے ہم داففاق کے ہم

اودوی بہ چرے ہم ددین کار خلوص سرہ نہ کوی۔

دا دقران طریقہ دہ۔ چہ مسئلہ دتوحید او رسالت بیان کڑی۔ نوورپے مسئلہ دجہاد او انفاق راوڑی۔ زکہ چہ دغہ مسئلہ دتوحید دقران او سنتو جہاد او انفاق نہ بغیر نشی خوریدہے۔ یعنی صرف دغلے کار نہ بلکہ جان او مال بہ ہم لگوے۔

سورة الفتح مدنی (ترتیباً ۲۸ بعد از محمد - نزولاً ۱۱۱ بعد از جمعہ)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة محمد	سورة الفتح
۱-	پہلے سورة کے بیان درغیب الی الجہاد/ الی القتال دو۔	نودے سورة الفتح کے بشارت درکوی دفتے۔ چہ جہاد و اکڑو نو خوشخبری دفتے داخلہ۔
۲-	پہلے سورة کے یعنی آخری آیت کے اوے۔ چہ کہ تا سو جہاد او اتفاق او نہ کڑو۔ نو اللہ بہ بل قوم را دی چہ ہفوی بد اللہ پیدین جانثاران وی۔	نودے سورة کے پرے مثال بیانونی وصحابا و پیایت ۲۹ کے چہ ہفوی بہادران دو۔ او پیدین زانو نہ قربان کڑے دو۔ محمد رسول اللہ والذین معہ اشداء علی الکفار رجاء پیہم
۳-	زجرو دے سورة کے منافقا نو لہرہ چہ جہاد او اتفاق نہ کوی۔	نودلہ آیت ۱۷ کے جہاد نہ کو کونے شہ خلق مستحق کڑل چہ ہفہ معذورہ خلق دی۔ یعنی دوی دے زجر نہ بچ دی۔
۴-	آیت ۱۷ کے اوے چہ ٹوک دھد آیت طلب گاروی نو ہفہ نہ تو فیض دھد آیت درکوی والذین استمدوا زادہم ہڈی و انہم تقوہم	نودے سورة کے مثال دھنے خلق چہ طلب دے دھد آیت او کڑو نو دھد آیت درغیب شو۔ چہ ہفہ صحابہ دو۔ آیت ۲۶ کے اوڈر مائیل چہ والکرم کلمۃ التقوی صحابا و سرہ کلمۃ دقتوا اولکولہ۔
۵-	آیت ۱۵ کے بیان دجنت نہرو نو او شو۔ چہ ٹلو قسم نہرو نہ ہو۔	آیت ۵ کے فرمائی پیدو غے جنت کے بہ مومنان سڑی او خزے اوی۔
۶-	آیت ۱، ۲۸، ۳۲ کے اوے چہ منافقین او مشرکین عمل بر باد دے۔	نودے سورة آیت ۶ کے فرمائی چہ پیدوی د اللہ لعنت دے اودوی دوزخیان دی۔
۷-	آیت ۲۵ کے اوے چہ منافقین بہ تا سو نہ تختی پشاگانو۔	آیت ۱۰ کے فرمائی چہ صحاباء او مومنا بہ دسرہ بیعت کوی۔ دین پکارو نو کے

انتیازات و سورة: (۱) سورة ممتاز دے پایت ۱۸ چہ بیان کوی دھنے اونے چہ د کو لاندے بیعت (بیعت رضوان) شوے دو۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان صلح حدیبیہ باندے

(۳) سورة ممتاز دے پیدو فتحو لکہ فتح مکہ فتح خیبر فتح فارس وغیرہ

(۴) سورة ممتاز دے پہ خواب پیغمبر آیت ۲۷

(۵) سورة ممتاز دے پہ صفا تو صحابا و چہ بیان دصفا تو یے شوے دے پہ انجیل او تورات کے آیت ۲۹

(۶) سورة ممتاز دے پہ مدار جو فصل لویو دلو آیت ۲۹

مقصود سورة : البشارة للمؤمنین

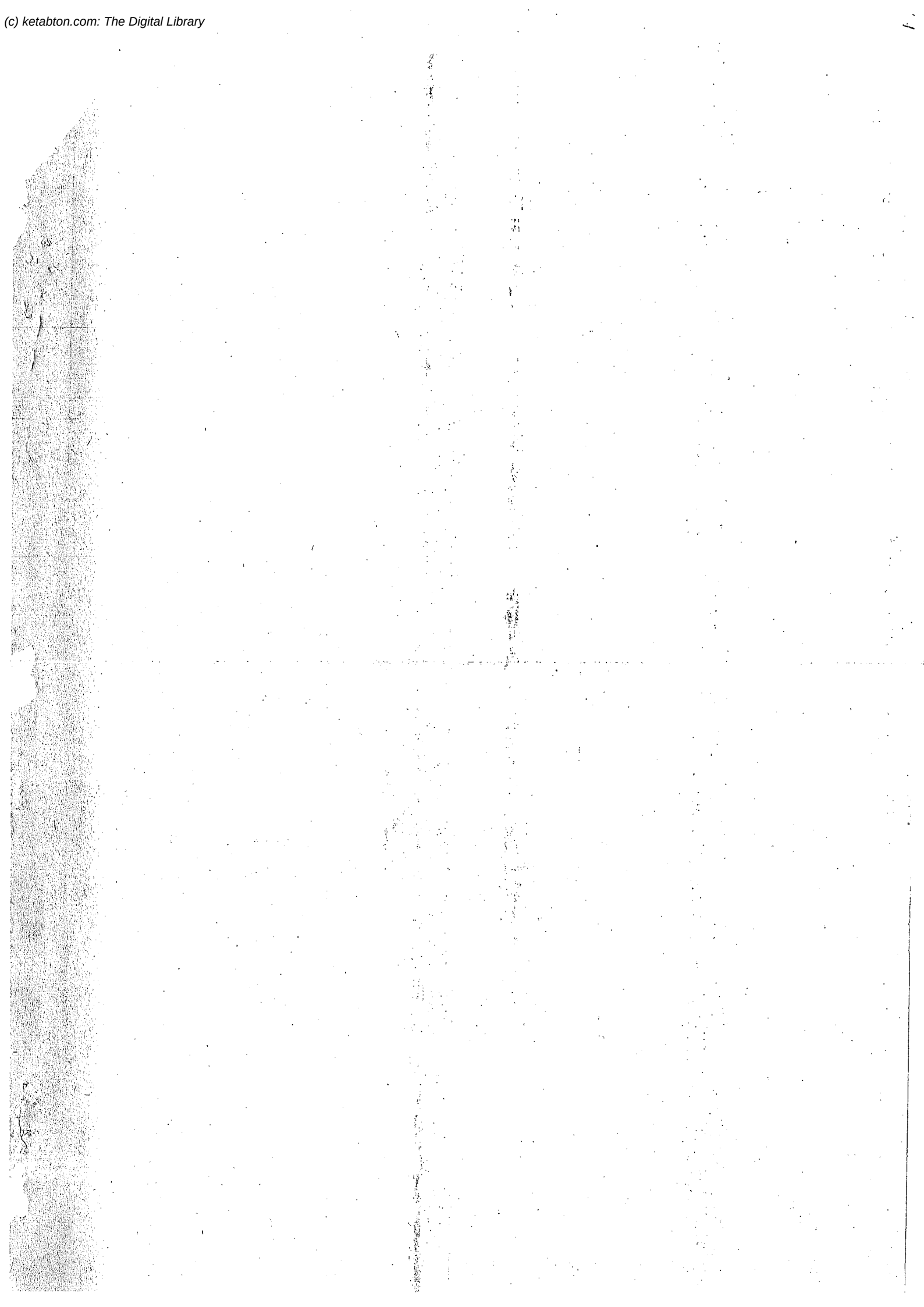
تفسیر دایت (۱) افتتاح لک فتحا مینا مونگ فتح در کڑہ تاند فتح نکارہ۔ کو من فتح ترے مراد دہ۔ کہ فتح دے ترے مراد دہنشی نو ہفہ بہ ۸ ہجری کے شوے وہ اصل حدیبیہ ۶ ہجری کے شوے وہ۔ چہ ہفے پے فوری داسورة نازل شوے دے۔ نو بعض خلق ترے فتح مکہ مراد اٹلی او بعض ترے صلح حدیبیہ۔ چہ کہ فتح مکہ ترے مراد اٹلی نو مطلب دا صلح حدیبیہ سبب او گرزیدو فتح کے۔

پہلے کال دھرت رسول خوب اولیدو چہ مونگ کے ٹوک دبیت اللہ شریف طواف کوی ٹوک سر د نہ خانی او ٹوک دے واڑہ کوی۔ چونکہ پیغمبر خوب وحی وی چہ صبا تے صحابا و تے بیان دے خوب او کڑو۔ نو صحابہ پوھ شول چہ دا خو مونگ تے اللہ طرف نہ اشارہ دہ عمرے کولو۔ مگر نہ نبی او نہ صحاباء پورا پوھ شول پے تعبیر دے خوب چہ کال پس بہ دا خوب پے تعبیر سرہ پورا لگی۔ نو پند و لکیدہ چہ نبی عالم الغیب نہ تو تعبیرے بل کال تہ برابر لگی مگر نبی دے کال تہ عمرے تیارے او کڑو۔ او سرہ سولہ سترہ سو صحاباء ہم عمرے تیارے کوی۔ چہ لکدہ حدیبیہ مقام تہ اوسیدل نو کافر ورتہ ٹکے شو چہ تا سو کتے تہ نشے راتے۔ نو نبی حضرت عثمان بطور سفیر اولیگو چہ سر داران دے راضی کڑی پے عمرہ کولو چہ مونگ جنگ لہ نہ بلکہ عمرے لہ راغلے یو۔ سر داران دے ورتہ او دے چہ کہ تہ عمرہ کول خواڑے نو او کڑہ مگر نور ٹوک بہ نہ کوی۔ عثمان او دے چہ رسول پے عمرہ نہ کوی نوزہ شنگہ او کڑم ٹکے رسول تہ۔ دا آداب او محبت دو صحابا و رسول سرہ۔ پدغہ حدیبیہ کے چہ رسول وضو کوی نو صحاباء در رسول د چار اندام او پے پینل خچاوی۔ حالانکہ مدینہ کے دے داخل نہ دو کڑے۔ داوے۔ زکہ چہ دلہ کفارو لیدل ددوی دا حالت چہ صحاباء میند رسول سرہ دومرہ دہ چہ دھفہ وضو او پے ہم لاندے زکے تہ پیدی نو دودہ وینہ تویدو تہ بہ شنگہ پیدی۔ نو داخل دپارہ درعب اچو لوو پے کافر و باندے۔ لکہ شنگہ چہ دبیت اللہ شریف طواف دوران کے وحی او شوہ چہ کہ دا صحاباء ٹھر ٹھورا دیار ان ولے ندوی۔ مگر طواف دوران کے دے چہ بہ بھاری نکارہ کڑی۔ دائرہ یٹنگ صحابا و دو دے کفارو چہ دا حال صحابا و اولیدو نو کتے تہ خبر و کڑو چہ خیال کوے چہ دوی سرہ جنگ او نہ کڑے۔

بحر حال عثمان ٹھلے لگ لیٹ شودلہ شیطان او از او کڑو چہ عثمان ٹھلے شہید کڑے شو۔ پدے خبر سرہ رسول دیر خہ شواو غصہ شو۔ او اونے لاندے دیو یو صحابی نہ دا بیعت اٹلی چہ ترمرہ مرگہ پورے بہ دوی دشمن بد لہ اٹلی۔ او گورہ رسول عالم الغیب نہ دو۔ ورنہ عثمان خوشہید نہ دو۔ او پدے کیے مونگ دپارہ دا ہم سبق شو۔ چہ زہیل ملگری پے سر صحابا و ٹومرہ غیرت کوو۔

نودے واقعے او بیعت تہ دیکھ لگی بیعت رضوان چہ ۶ ہجری کے شوے دو۔ اگر چہ دے معاہدہ کے د کافر و طرف نہ شداے شرعیط ہم دو چہ ظاہراً دمسلمانا نو د کزورے نشانی وہ۔ او دے پرے بار بار خہ شوے ہم دے مگر رسول بار بار منع کڑے دے اوتلی دے وکڑے دہ۔ آخر دا چہ کافر و دے معاہدے چہ خلاف ورزی پے ۸ ہجری کے او کڑہ۔

دعا معاہدہ/ صلح حدیبیہ او دے خلاف ورزی سبب او گرزیدو دفتے کے چہ ۸ ہجری کے شوے دہ تقریباً دس ہزار صحاباء یکے مجاہدین دو۔

سورة الحجرات مدنی

(ترتیباً ۳۹ بعد از الفتح - نزولاً ۶۰ بعد از مجادلہ)

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة الفتح	سورة الحجرات
۱۔	چہر کد دلہ بیان دفتے او شو۔	نو اوس دنے سورة کے بیان دامور منظر ماؤ دے۔ (اشارہ دے کپے دے خبرے تہ چہر کد دلہ نصیب کیگی چہر کد دلہ امور و خیال اوساتے)
۲۔	ایت ۲۶ افرمائیل چہ صباؤ سرہ داکمہ دتقا لکید لے دہ یعنی دوی ٹول پدے عمل کوی۔	ایت ۱۳ فرمائی ان اکرمک عند اللہ تعظم (چہر کد دلہ کدے عمل نصیب شی نوعہ متد بہ شے)
۳۔	خاتمہ پہ امنوا او شوہ ایت آخری: وعد اللہ الذین امنوا عملوا الصلوات۔۔۔۔	شروع دے سورة پہ امنوا کیگی۔ یا ایہا الذین امنوا۔۔۔۔
۴۔	دے سورة کے کافر و سرہ د جنگ بیان دو۔	نودلہ باغیانو سرہ د جنگ بیان دے۔
۵۔	آخر کے افرمائیل محمد الرسول اللہ	نودلہ فرمائی چہ ٹوک رسول بے ادبی کوی۔ نودھ عمل بر باد دے۔

مقصد سورة: بیان د آداب سیح لاصلاح المعاشرہ (د معاشرے د اصلاح د پارہ او دے آداب چہر سرہ متاجماعت مضبوطیگی)

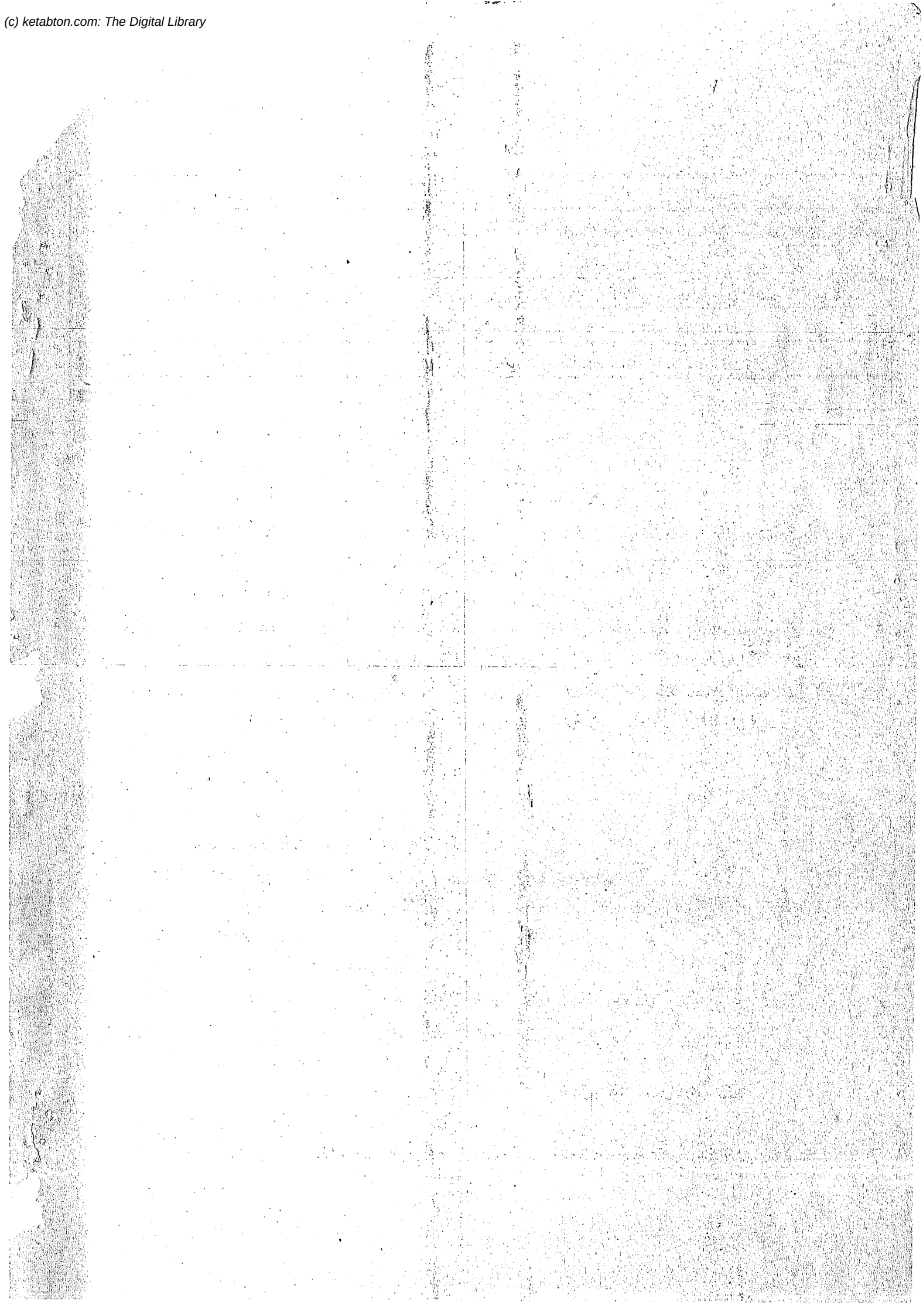
دائل آداب پہ یا ایہا الذین امنوا سرہ شروع کیگی۔

- ادب (۱) ایت ۱: اللہ او پیغمبر نہ منہ کھلے کیگی۔ مطلب دا چہ اللہ حکم او رسول طریقہ موجود دہ۔ نولہ پیر، خواہش او رسم رواج دکی او طریقہ دشرا نو پریدہ ورنہ معاشرہ تباہ کیگی۔
- ادب (۲) ایت ۲: خلیل اواز د پیغمبر پہ اواز نہ اوچتوے یعنی رسم رواج رسول طریقے نہ نہ اوچتوہ۔ ترجیح در کڑہ طریقے رسول تہ۔
- ادب (۳) ایت ۶: درکن بارہ کے مکمل تحقیق او کڑہ دانہ چہ ٹوک درتہ دروغ او دوائی او دیور کن پارہ کے بلا تحقیق فیصلہ او کڑے نو جماعت بہ دے کڈ وڈشی۔
- ادب (۴) ایت ۹: کد جماعت ارکان چلو کے پہ خبر و دران شی نولہ او کڑہ۔ او کہ پوتجا دودہ کپے نہ کوی نوہنے بل سرہ امداد او کڑہ چہ بوج راشی بہ ہفتہ سڑی چہ صلح نہ کوی۔
- ادب (۵) ایت ۱۱: ایور کن دے دیکر نہ کڑی۔ درنہ ملگری بہ تہ نس ش۔
- ادب (۶) ایت ۱۲: اہل گمان باندے پہ عمل نہ کوی۔ گمان کول دانسان چل اختیار کے نہ دی۔ مگر گمان باندے عمل کول خواہتیار کے دی۔ ورنہ جماعت ملگری بہ دے تہ نس ش۔
- ادب (۷) ایت ۱۳: عزت و تکریم او کڑے دھنے چا چہ ہفتہ تہی وی۔ اگر چہ عمرے ڈیر کم ولے نہ دی۔

بیار دستونو روايتونو کے فرمائی چہ منافق بہ چہ ہم دے ادا بولجاظ نہ کوی۔ داحاصل سورة دو باقی ترجمہ اسانہ دہ۔

انتیازات سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پدے اوو ادا بود معاشرے چہ دے بل سورة کے شتہ۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ ٹوک رسول تہ درے نہ یاد کور د شطرف نہ اواز نہ کوی نو دوی زناور یعنی بے عقلہ دی۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷ باندے چہ اللہ خوش کڑے دے تاسولہ ایمان او نہ دے دے خوش تاسولہ کفر جب الیکم الایمان و کرہ الیکم الکفر و الفسوق و العصیان
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ انما المؤمنون اخوة
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۳ چہ اللہ فرمائی چہ و جعلکم شعوبا و قبائل لتعارفوا
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴ قالت الاعراب انا قل لہم تو منوا و لکن قولوا لہم یٰ اہل الایمان فی قلوبکم
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ باندے یمون علیک ان اسلموا قل لا تمون علی اسلامکم بل اللہ یمن علیکم ان ھدکم للایمان

سورة ق

(ترتیباً ۵۰ بعد از حجرات - نزولاً ۳۴ بعد از مرسلات)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الحجرات	سورة ق
۱-	آیت ۱۳ کے اوئے ان اکرمکم عند اللہ اتقکم	نود و ایت ۳۱-۳۲ اللہ تعالیٰ دینی منزل خانی چہ ہفتہ جنت دے۔
۲-	آیت ۱۸ کے اوئے چہ اللہ پوہ دے پے پٹو او پے نکارو	آیت ۱۶ کے فرمائی چہ سزا دے پے دوسرہ ہم پوہ دے و تعلم ما توسوس بہ نفسہ و نحن اقرب الیہ من جبل الوریث
۳-	دے سورة کے معاشرے اصلاح دپارہ ۷ آداب بیان کرل	نودے سورة کے اثبات دقیامت کوی (اشارہ دہ پکے دے تہ چہ کہ معاشرہ سہ دی نوقیامت کے ہد دے احرار تہ نصیب نہی۔)
۴-	آیت ۲: چا چہ دانیا دے ادبی او کرہ نو عمل برباد دے۔	آیت ۱۲: چا چہ دانیا و تکذیب او مخالفت کر دے دے نو ہفتہ لہ اللہ تہاہ کر دے۔

امتیازات و سورۃ: (۱) سورة ممتاز دے پے تعجب د کا فرو پ اثبات د قیامت آیت ۲

(۲) سورة ممتاز دے پے بیان د جبل الوریث باندے (دزخہ رگ) آیت ۱۶

(۳) سورة ممتاز دے پے دے بیان چہ قیامت کے بہ انسان نہ پردے لرے کڑی شی۔ آیت ۲۲

(۴) سورة ممتاز دے پے ہونو فرشتو چینی او گس طرف تہا تے دی۔ آیت ۱۷

مقصد و سورۃ: اثبات د قیامت او دلائل عقلیہ پ قیامت باندے۔

فرمائی چہ نبی کریم پے داختر پے ورز د سورة ق پے مازہ کے ڈیر لوستو۔ کذا لک الخروج داوئے؟ زکہ چہ داختر پے ورز ہر سڑے دچل دس مطابق پے چل لہاس کے راوتے دی و کورنہ۔
نوسم دغسے قیامت کے بہ چل عمل او عقیدے مطابق انسان دز کے نہ راوی۔

مختصر خلاصہ قرآن کریم پے اعتبار د فہم سرہ ثلور حصے دے: (۱) فاتحہ - ماندہ آخرہ پورے: الحاق لکل شیء ہوا اللہ (۲) انعام - بنی اسرائیل پورے: المرئی لکل شیء ہوا اللہ

(۳) کہف - احزاب پورے: الیہا ربک فی کل شیء ہوا اللہ (۴) سبا - ناس پورے: اثبات د قیامت + نفی د شفاعت تھری کوی۔

دا اوسہ پورے چہ ثلور حصہ کے دہانہ داخلہ ترجمرات پورے کوم سورتوں نہ بیان شول۔ پے ہفتے کے نفی د شفاعت تھری او شول۔ اودا نکلے سورتوں نہ (ق ذاریات طور) اثبات د قیامت کوی
بالترقی لکہ ق کے دانی کذا لک الخروج نو ذاریات ۶-۷ کے فرمائی انما توعدون لصادق وان الدین لواقع طور ۷-۸ کے فرمائی مالہ من دافع نو پدے ویدے سورتوں نو کے
اثبات د قیامت دے بالترقی۔

دقرآن دا ثلور حصہ پے دولس (۱۲) بابوں تقسیم دے:

باب (۱): سورة سبا + فاطر + یس (درے سورتوں دی)

باب (۲): سورة الصافات + ص + زمر (درے سورتوں دی)

باب (۳): سورة مؤمنین + حم سجدہ + شورا + زخرف + دخان + جاثیہ + احقاف (اودہ سورتوں دی)

باب (۴): سورة محمد + فتح + حجرات (درے سورتوں دی)

باب (۵): سورة ق + ذاریات + طور (درے سورتوں دی)

باب (۶): سورة نجم + قمر + رحمن + واقعہ (ثلور سورتوں دی)

باب (۷): سورة حدید + مجادلہ + حشر + ممتحنہ + صف + جمعہ + منافقون + تنہاں + طلاق + تحریم (لس سورتوں دی)

باب (۸): سورة ملک + قلم + حاقہ + معارج + نوح + جن (شپ سورتوں دی)

باب (۹): سورة مزمل + مدثر (دوہ سورتوں دی)

باب (۱۰): سورة قیامتہ + دھر + مرسلات + نبا + نازعات + عیس + نکلور + انفطار + مطہفین + انشقاق + جمودج + طارق (دولس سورتوں دی)

باب (۱۱): سورة الاعلیٰ + غاشیہ + فجر + بلد شمس + لیل (شپ سورتوں دی)

باب (۱۲): سورة ضحیٰ + انشراح ----- ترجمہ پورے (دولس سورتوں دی) چہ دا سورتوں نہ بیان دہ قصاص د رعبہ، رذہا تو او تہمید من الدینا او ترغیب الی الآخرة کوی۔

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library